

Ambrusz József

RENDVÉDELMI ISMERTEK

ÁROP – 2.2.21 Tudásalapú közszolgálati előmenetel

Ambrusz József

RENDVÉDELMI ISMERTEK

Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Katasztrófavédelmi Intézet
Budapest, 2014

NKE – Katasztrófavédelmi Intézet

Szerző:

© Ambrusz József, 2014

Kiadja:

© Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2014

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve más adatfeldolgozó rendszerben való tároláshoz és rögzítéshez a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

Olvasószerkesztés, tördelés:

Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt.

ISBN 978-615-5305-61-0

Tartalom

Bevezetés	9
1. A rendészet története	11
2. Rendvédelem alapja Magyarország Alaptörvényében	17
3. A rendészet, rendvédelem közjogi megközelítése	25
3.1 Közbiztonság	25
3.1.1 A közbiztonsági rendszer elemei:	25
3.1.2 A közbiztonsági rendszer típusai:	26
3.2 Közrend	26
3.3 Belső rend	26
4. A rendészet alapfogalmai	29
4.1 A rendkívüli állapotra és a szükségállapotra vonatkozó közös szabályok	29
4.2 A rendkívüli állapot	30
4.3 A szükségállapot	30
4.4 A megelőző védelmi helyzet	31
4.5 A váratlan támadás	31
4.6 A veszélyhelyzet	32
4.7 A különleges jogrendre vonatkozó közös szabályok	32
4.8 A katasztrófaveszély	33
4.9 A veszélyhelyzet (Kat.tv)	33
4.10 A Kormány rendkívüli intézkedései veszélyhelyzet esetén	34
4.11 A veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok	35
4.12 Veszélyhelyzetben a Kormány rendeletével bevezethető szabályok	35
4.13 Veszélyhelyzetben a Kormány rendeleti felhatalmazása alapján alkalmazható rendkívüli intézkedések	36
5. Biztonság, nemzetbiztonság, humánbiztonság, közbiztonság	39
5.1 Biztonság	39
5.1.1 A biztonság összetevői alatt:	39
5.2 Veszély, fenyegetés	40
5.3 Kihívás és kockázat	40
5.3.1 Származás szerinti osztályozás	40
5.3.2 Méretük szerinti osztályozás	41
5.3.3 Hatókör alapján	41
5.3.4. Jellemük szerinti osztályozás	41
5.4 A humán biztonság	41
5.5 Nemzetbiztonság	42

5.6 Biztonságpolitika	42
5.7 Közbiztonság	43
6. Hazánk biztonsá- és védelempolitikájának alapelvei	45
7. A honvédelem és rendvédelem összehasonlítása	51
7.1 A honvédelem	51
7.2 Biztonsági környezet	53
7.3 A biztonság és stabilitás ellen ható folyamatok	53
7.5 A Magyar Honvédség feladatai	56
7.6 Rendvédelem	57
8. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája	59
8.1 A stratégia fogalma és szerepe	59
8.2 A Magyarország biztonságát érintő stratégiák rendszere	59
8.3 Magyarország biztonságpolitikai környezete	60
8.4 Magyarország helye és biztonságpolitikai érdekei a világban	61
8.5 Hagyományos fenyegetések	64
8.6 Regionális konfliktusok	64
8.7 Tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök elterjedése	65
8.8 Terrorizmus	65
8.9 Pénzügyi biztonság	66
8.10 Kiberbiztonság	67
8.11 Energiabiztonság	67
8.12 Környezeti veszélyforrások	68
8.13 Természeti és ipari katasztrófák	68
8.14 Szervezett bűnözés	69
8.15 Kábítószer-kereskedelem	70
8.16 Migráció	70
8.17 Szélsőséges csoportok	71
9. A rendészeti tevékenység tagozódása	73
9.1 A rendészeti tevékenység tagozódása	73
9.2 A rendészetet érintő alapvető változások	74
10. Egyes rendvédelmi szervek bemutatása	77
10.1 Rendőrség	78
10.1.1 Általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (ORFK)	78
10.1.1.1. Készenléti Rendőrség	80
10.1.2 Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ)	81
10.1.3 Terrorelhárítási Központ (TEK)	81
10.2 Büntetés-végrehajtási Szervezet (BVOP)	82

10.3 Polgári Titkosszolgálatok	82
10.4 Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ)	82
10.5 Alkotmányvédelmi Hivatal (AH)	83
10.6 Információs Hivatal (IH)	83
10.7 Nemzeti Adó- és Vámhivatal	84
10.8 A rendvédelmi szervek honvédelmi feladatai	84
10.9 A rendvédelmi szervek katasztrófavédelmi feladatai	85
10.9.1 Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv feladatai	85
10.9.1.1 Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv védelmi igazgatása	86
10.9.2 A büntetés-végrehajtási szervezet katasztrófavédelmi feladatai	88
10.9.3 Az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat katasztrófavédelmi feladatai	88
10.9.4 A Terrorelhárítási Központ katasztrófavédelmi feladatai	89
11. Katasztrófavédelem és a rendvédelem kapcsolata	91
11.1 Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB)	91
11.1.1 A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter feladatai	92
11.1.2 A központi államigazgatási szerv vezetőjének feladatai	93
11.2 A megyei, fővárosi és helyi védelmi bizottság feladatai	93
11.2.1. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének feladatai	94
11.3 A helyi védelmi bizottság elnökének védekezéssel kapcsolatos	95
feladatai	95
11.4 A polgármester feladatai	95
11.5 A gazdálkodó szervezet vezetőjének feladatai	96
11.6 A katasztrófák elleni védekezésben közreműködő önkéntes szervezetek feladatai	97
12. Katasztrófavédelem rendeltetése, szervezete, főbb feladata, szakmai területei	99
12.1 A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve	99
12.2 A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei	101
12.3 A hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervei	101
Befejezés	103
Felhasznált irodalom	105
Jogszabályok	109

Bevezetés

Számos jeles kutató és szaktekintély eltérő aspektusból világít rá a rendészet és rendvédelem kifejezések azonos vagy éppen eltérő tartalmára. Ennek az eltérésnek az egyik legfőbb jellemzője, hogy a hazai szakirodalomban sajátos vita alakult ki a témát vizsgálók között. Míg a reformerek törekvéseik lényegét a rendészet fogalmában találták meg, addig a pragmatikusnak is nevezhető irányzat a rendvédelem kifejezésben foglalta össze elgondolásait.

A jegyzetben is a rendvédelem kifejezés akkor értelmezhető teljességgel, ha a rendszertudomány, a hadtudomány és a biztonságstudomány területeinek kutatási eredményei, ez irányú vizsgálatai és megállapításai együttesen kerülnek az értelmezés tartományába. Nem nélkülözi a jegyzet a nemzetbiztonságra való utalást sem, hiszen nemcsak katonai, hanem más, politikai, gazdasági, társadalmi, emberjogi, környezeti és informatikai biztonságot is érint. A jegyzet elsődleges célja azonban, hogy a Nemzeti Közszerződési Egyetem hallgatóinak a rendészeti, rendvédelmi ismereteik bővítéséhez, további esetleges kutatásaik megkezdéséhez segítséget, alapot nyújtson. A jegyzet feltételezi a hallgatók egyetemi előadásokon való részvételét, továbbá a rendészet elméletének és rendészeti eszközrendszerének valamint a nemzetbiztonságra vonatkozó eddig/ezidáig elsajátított alapismereteit.

A jegyzet az egyes rendvédelmi szervek vonatkozásában a szervezeti működést meghatározó specifikumokra általánosan tér ki, tartalmazza a tárgyra vonatkozó elveket, elvi következtetéseket, kitér a rendészet, rendvédelem értelmezésének sajátosságaira, a rendvédelmi szervekre, azon belül is kiemelt hangsúlyt fektetve a katasztrófavédelem rendszerére, annak okán, hogy a 20. század közepétől a biztonság napjainkra egyre komplexebb jelenséggé vált.

A gazdaság működéséhez nélkülözhetetlen technikai rendszerek (atomerőművek, vegyi üzemek, kőolaj finomítók, gázüzemek, gáztárolók és egyebek), a felgyorsult közlekedés, a tömeggyártást végző gyárak, tömegpusztító fegyverek, fegyverrendszerek megjelenése a biztonságot is befolyásolják, kockázati tényezőt jelentenek.

A társadalmi élet minden szféráját átfogó, a korábbiaknál lényegesen gyorsabb fejlődés az egész világ, a földrészek, a régiók, a kis közösségek, de az egyén életét is gyökerestől megváltoztathatja. A biztonságra ma legjelentősebben a természeti és a civilizációs veszélyek hatnak, a mindezek elleni küzdelem az arra rendelt szerveken túl, a társadalom valamennyi tagjainak összefogását igénylik.

1. A rendészet története

A belső társadalmi rend védelmére irányuló tevékenység egyidős az emberiség megjelenésével. Koronként változtak az egyes szervezetek, szervek elnevezései, és a hatalom struktúrájában elfoglalt helyük szerint is elkülönültek. Az állam kialakulását követően fogalmazódtak meg a rend védelmét szolgáló feladatok, a társadalom fejlettségének, a hatalommegosztásának megfelelő speciális szervek, szervezetek. A fejezet bár történetiséget feltételez, néhány helyen történelmi jelleget is kapott. Visszaul az állam kialakulására, írott jogi normák megszilárdulására, valamint a rendészeti funkciók el-látására rendelt szervek, szervezetek kialakulására. A fejezet prioritásként a rendészet fogalmának történetét taglalja.

Az emberek közösségeibe tömörülése már hozott követhető magatartásokat, betartandó szabályokat. Kezdetekben a jogi normák még nem határolódtak el élesen a vallási és erkölcsi normáktól. Az ősök szokásainak parancsai, a vallási parancsok kezdetekben összefonódtak a jog, az igazság, vagy a törvény fogalmaival. Az önálló jogi normarendszer, az állam szerveinek, az államhatalmi berendezkedés megtartására irányuló funkciók gyakorlására rendelt szervezetek kialakításának folyamatában már konkrétan tetten érhetőek a rendészettel, rendvédelemmel összefüggő elvek, fogalmak, feladatok ahhoz viszonyítva, hogy a társadalmi berendezkedés, az adott társadalom normarendszere, valamint a hatalom gyakorlásának formája milyen relációban és milyen erőt képviselve helyezkedik el egymáshoz képest.

Az idők folyamán a görög eredetű policia (politia) fogalom kettős értelművé vált. Nem csak a funkciókra alkalmazták, hanem a szervekre, szervezetekre is amelyek ezen feladatokat ellátták. Európa több országa ma is ugyanazt a fogalmat használja a rendőrségre mint szervezetre, amellyel a rendészetet, mint funkciót megjelöli. Magyarország tekintetében az 1840. évi IX. tc. a mezei rendőrségről elsődlegesen is a funkciót tartalmazza, mint a szervezetet. Ez a mondat így értelmetlen.

Ha eltekintünk az egyes öröktől, kisebb őrségektől, akik minden kisebb-nagyobb emberi csoportnak velejárái, úgy a régi görög városokban már megjelennek ephorok, startegosok is. A római censor, az aedilisek, majd később a prefectus urbi a hatáskörében rendészeti és igazgatási szerepet is ellátott, hozzá tartozott a közrend fenntartása, valamint bizonyos területen belül a bíráskodás joga is. Külön prefektusok között megtalálható a városi rendőrség és tűzoltóság parancsnoka. Később, főképpen Hadrianus (117-138) alatt fokozatosan épül ki az egységes államigazgatás, amely katonai jelleget is öltött. A titkosrendőrséget intézményesítette, továbbá más polgári tisztségeket is katonák láttak el, így később a militia (katonaság) kifejezés már magát az adminisztrációt is megjelölte.

Hazánk városainak is már elejétől kezdve voltak éjjeli őrei, majd városi katonái, poroszlói, hajdúi, darabonjai és ezeknek különböző elnevezésű előjárói. Ezekre a szervekre utalván a rendőrség modern fogalmát legkifejezöbben talán először az 1795. évi francia Code des delits et des peines adta: „a közrend s a személy- és vagyonbiztonság fenntartása a rendőrség feladata”.

A modern értelemben vett rendőrség történeti fejlődése kettős úton haladt. A kontinens államaiban deduktív alapon fejlődött, míg Angliában az induktív módszer szerint. A rendőrség intézményének országos rendezése, szervezése XIV. Lajos által Franciaországból indult ki 1667-ben. A francia rendszer, amelyet több-kevesebb eltéréssel a többi kontinentális állam is követett, a rendőrség felülről való megszervezésének példája. Az államhatalom az állambiztonság és rendje érdekében alkotott szervezeteket, illetve egyes önkormányzati szerveket külön szabályozás és ellenőrzés alá vont, amihez még hozzájárult, hogy a városokon kívül eső területek közbiztonsági szolgálatának ellátására katonailag szervezett őrtesteket – csendőrség, karabélyosok, stb. – állított föl. Ezzel szemben Angliában a rendőrség intézménye abból eredt, hogy az egyes települések, egyházközségek felelősek voltak a területük közbékéjéért. Egészen az első világháborúig Londonban és Írországban volt csak állami rendőrség, mindenütt máshol városi, illetve grófsági önkormányzati rendőrség működött, csendőrség nem volt.

Hazánk rendőrsége az 1848 előtti időkben a városokban működő önkormányzati szervek voltak. A szabadságharc idején a M. Kir. Kormány foglalkozott a rendőrség országos rendezésének kérdésével, mert nemcsak, hogy a Belügyminisztériumban külön rendőri osztályt állított föl, hanem utóbbi az „Országos Rendőri Hivatal” elnevezést is használta.

A szabadságharc leverése után katonai igazgatás következett. A kiegyezés megnyitotta a független magyar közigazgatás kiépítésének lehetőségét. A bűnüldözési és közbiztonság - védelmi tevékenység irányítása a Belügyminisztérium feladata volt. A vármegekben ekkor pandúrokat alkalmaztak rendfenntartásra, míg a városokban autonóm rendőrség működött. A pandúrokat felváltó Magyar Királyi Csendőrség volt az első, lényegében országos hatáskörű állami rendvédelmi szerv.

Ezt követően a veszélyelhárításra rendelt szervezetek és szervek szakmailag folyamatosan elkülönültté váltak, saját szakmai kompetenciájukba tartozóan képessé váltak felismerni és elkülöníteni a hatáskörükbe tartozó fenyegetéseket és képessé váltak eszközeikkel a veszély csökkentésére, azok hatásainak tompítására. Mindezt már állami irányítás alatt végezték.

Sallai János szerint a 19. század második felében a magyar rendészettudomány kutatói többnyire a német szakirodalomra támaszkodtak. Így, többek között Robert Mohl: *Die Polizeywissenschaft* (1832), több kiadást megért munkája szolgált forrásul a téma magyar művelőinek, amelyben közrendészet tudományt és a közrendészet intézetet szűkebb területen vezet le, és megkülönbözteti a megelőző igazságügyi intézettől.

1870-ben egy másik német rendészettudománnyal foglalkozó szakember, Lorenz von Stein szerint: *„Rendészet mindaz a forma, amelyen keresztül a kormány az igazgatásba beavatkozik, illetve a rendészet a közigazgatásnak egy része.”* A magyar rendészettudomány művelői a kezdetekben főleg Lorenz von Stein munkáit használták fel és általában rá hivatkoztak. Szintén német területen élt és dolgozott Otto Mayer, akinek kiemelkedő jogdogmatikai munkásságának (Pl. *Das Staatsrecht des Königreiches Württemberg* c. műve, 1829) hatása napjainkig terjed nemcsak Németországban, de Ausztriában és Svájcban is. Ennek a következménye, hogy a német közigazgatási

jog rendszere az ő dogmatikai rendszerén alapszik. Otto Mayer ezt a hatást azzal érte el, hogy a tételes jogból általános fogalmakat és jogintézmény-rendszert dolgozott ki. Otto Mayer megfogalmazása szerint a jogállam a jól rendezett közigazgatási jog állama.

A jogállamiság összetevői:

- 1) a hatalmi ágak szétválasztása,
- 2) a törvény uralma,
- 3) a közigazgatási jog jól rendezettsége,
- 4) a közigazgatásnak igazságszolgáltatászerű működése.

A francia Block Dictionnaire-jében a következőképpen helyezi el a rendőrséget és állapítja meg feladatait: *„A rendőrség a közhatalomnak az a része, mely arra hivatott, hogy a személyeket és dolgokat oltalmazza mindazon támadások és bajok ellen, melyeket emberi okosság meggátolhat, vagy legalább enyhíthet. Fenntartani a közrendet, oltalmazni a tulajdont és az egyéni szabadságot, ügyelni a közerkölcsiségre, biztosítani a közegészséget, ezek a rendőrség gondjaira bízott főtárgyak”*.

Mint oly sok más területen az angolok a rendészet, rendőrség terén is eltérő történelmet tudhatnak maguknak. Mivel London már igen korán nagyvárosi jelleget öltött, ahol igen sok bűncselekmény történt, ezért már 1225-ben életbe lépett I. Edward király rendőrség felállítását célzó törvénye. Ez a törvény főleg az idegenek megfigyelését, szükség esetén letartóztatását, kiutasítását célozta meg. Később 1585-ben az Erzsébet-féle törvény egy szélesebb jogkörrel ruházta fel a westminsteri dékánt és főudvarmestert a rend fenntartása és helyreállítása céljából. Ezt követte a későbbi évszázadokban György 10. törvénye, London éjjeli őrségének felállítására. Az angol, francia, német rendészet-tudomány úttörői mellett az első rendészettel foglalkozó tudósaink már Kolozsváron a 18. században a jezsuita iskolában rendészettudományt oktattak.

Sallai szerint, a 19. században a rendészettudomány első kiemelkedő magyar művelője: Karvasy Ágoston. A rendészettudományhoz kapcsolódó művében: *„A közrendészeti tudományban”* az alábbi fő témákat fejtette ki:

- közrendészeti tudománynak fő elvei,
- kulturpolitika oktatás, tudós társaságok, vallási műveltség,
- szegényi rendőrség,
- az államnak közbátorléte,
- a személyek bátorléte,
- orvosi rendőrség, vagyis közegészségügy,
- vagyombátorság.

A fentiekben túl Karvasy művében részletesen rögzítette a közrendészet tudomány fogalmát. E szerint: *„A közrendészeti tudomány (Polizeywissenschaft) azon elveknek foglalója, melyeknek alkalmazása által az államban a fenyegetődző veszélyek és háborítások közvetlenül elháríthatnak, azoknak káros következtetései megszüntetnek vagy enyhíttetnek, és az emberek finomabb szükségletei, melyeket a magasabb műveltség kíván, kielégíttetnek. A veszélyek és a háborítások, melyeknek elhárítása a közrendészeti tudomány tárgyát képezi, származhatnak vagy az emberek gonosz akaratóból, vagy azoknak vigyázatlanságából, vagy a természeti elemektől, azaz az emberi akarattól független eseményektől”*.

Sallai szerint ez az első magyar nyelven megalkotott rendészeti fogalom, amelynek főbb gondolatai ma is időtállóak.

1865-ben jelenik meg Pauler Tivadar: „Jog és államtudományok encyclopaediája”. Művében a közrendészetet is tárgyalja, és a német szerzők, valamint Karvasy Ágoston munkáira hivatkozva a következőképpen vélekedik a rendészet fogalmáról: *„Az állam hatalom végcéljai létesítésére, a jogsértések lehetséges megelőzésére, a társadalmi rendet fenyegető veszélyek elhárítására, azok káros következményeinek megszüntetése szükséges; az e cél közvetlen elérésére alakított intézetek a rendészet köréhez számítanak; a rendészeti politika, vagy rendészettan annál fogva azon elvek rendszeres foglalatlja, melyek szerint a belbátorságot és a polgári rendet fenyegető veszélyek közvetlenül elhárítandók, azoknak káros következményeik megszüntetendők.”* Pauler már nem általános veszélyek felszámolásáról, hanem konkrétan a jogsértések megelőzéséről és a társadalmi rendet fenyegető veszélyek elhárításáról beszél. Pauler szerint a rendészet fő feladata a polgári rend fenntartása. A fogalomból jól kiolvasható a köz (állami) és magánbiztonság védelme.

Az Egyetemes Magyar Encyclopaedia 1873-ban a következőket írta a rendészet-ről: *„A rendőrség azon intézkedések összessége, melyek az államban a rend és közbiztonság fenntartására és védelmére hivatnók, s melyeknek végrehajtása az államkormány felügyelete alatt álló közegek által teljesítettik... A megkülönböztetés közbiztonsági és jóléti rendőrség között sokat veszített előbbi fontosságából, miután a jóléti rendőrségnek nagy részét, mint nem rendőrségi ténykedést a közigazgatás többi ágaiba osztották be.”*

Ugyanerről 1884-ben a Magyar Lexikon a következőket rögzítette: *„A rendőrség (lat. politia; gör. politeia; m. államigazgatás.) valamely államban a közbiztonság, jólét, a társadalom és az állam szabad fejlődése fölött való gondoskodással megbízott hatósági intézmény, mely azonban az igazságszolgáltatástól el van különítve. „*

A rendészet és a közigazgatás közötti viszony, kapcsolat a kezdetektől fogva vita tárgyát képezte. Ezt igazolják a Grünwald Béla közigazgatási, jogi szakember által megfogalmazottak is. Grünwald Béla 1884-ben a következőket írta *„A közigazgatás harmadik nagy funkciója az egyesekkel szemközt a rendészet. A rendészet az állam azon tevékenységét jelenti, mellyel a külső lét biztonságát, mely az emberi fejlődés fő feltételeinek egyike, megadja az állam polgárainak. A rendészet tárgya tehát, valamely közveszélyes tényező, s feladata a védelem a tényező hatása ellen... nem lehet saját rendszere, hanem a beligazgatás rendszeréhez alkalmazkodik, s a rendészetnek ugyanazon rendszere van, mint a beligazgatásnak... a rendészet tevékenysége (negatív) fenntartó és oltalmazó.”*

Hasonlóan Grünwaldhoz, Csiky Kálmán is a közigazgatás részeként határozza meg a rendészetet. Csiky 1889-ben kifejtett álláspontja szerint, a rendőri igazgatás – mint közigazgatási tevékenység – súlypontja az egyén létfeltételeinek biztosításán alapszik, vagyis a *„személynek, úgy a természet, mint az emberek fékezhetetlen ereje részéről fenyegetett biztonsága megóvva és védelmezve legyen. Az államhatalomnak e célra irányzott tevékenysége, intézkedései és intézményeinek összessége képezi a rendészetet és az erre vonatkozó közigazgatási jogszabályok alkotják a rendészet jogát.”*

Concha Győző a magyar közjogtudomány, rendészet egyik legjelesebb képviselője, a politika és alkotmányelmélet konzervatív felfogású művelője, akinek eszméi,

rendőrséggel, rendészettel kapcsolatosan kifejtett véleménye a mai napig elismerést vált ki a szakmai közegekben. Széles körű munkássága az államtan (politika), az alkotmányjog és a közigazgatás-tudomány kérdéseit fogta át. Chonca Politika (1905) művében kifejtette, hogy *„a közrend embereknek közös célra való együttműködése, melyet a jog és a természet határol, de amely működés a jogi és természeti határok közt, nemcsak az állami szerveknél, de a magánosoknál is szabad.”* Továbbá definiálta az állam és a társadalom rendjét, melynek előfeltételeit létesíteni és biztosítani a rendőrség feladataként határozta meg. Szerinte a rendőrség a társadalmi rendet állandó örökdéssel, támadások megakadályozásával, és a megzavart rend helyreállításával, továbbá a támadások tényleges megszüntetésével, illetve a jogrend helyreállításával tudja biztosítani, előállítani.

A magyar közigazgatás kiemelkedő ismerője, tudósa, és szolgája Magyary Zoltán fő művében az 1942-ben kiadott Magyar közigazgatás-ban, a rendészetről a következőket írta: *„rendészetben a közrendnek az egyesek által való megzavarása elleni védekezést értik. A rendészet a közigazgatásnak egyik ága, amelynek hatásköre a közigazgatás minden más ágába belenyúlik, ezért tartozik az általános igazgatáshoz (72. §), de célja határozottan körül van írva: az általános nyugalom, biztonság és a rend biztosítása. A rendészet nem pozitív, hanem védő, elhárító tevékenység. Ebben is különbözik a szakirányú közigazgatástól, amelynek pozitív feladatai vannak.”*

Magyary Zoltán a rendészet feladatait a következő fő csoportokba sorolta be:

- A közrend fenntartása, s ha kell helyreállítása.
- A közbiztonság fenntartása.
- A politikai vagy államrendészet.
- Közigazgatási rendészet.
- Igazságügyi rendészet.
- A rendőri büntetőbíráskodás.

A 19. század végén és a 20. század elején megfogalmazott rendészeti fogalmak között jól érzékelhetőek az átfedések és az, hogy a rendészet feladatainak végrehajtója többnyire a rendőrség.

A második világháború után az ismert történelmi körülmények miatt a magyar rendészet és közigazgatás teljes átalakítására került sor. Mivel a rendészet eszméje - az előző korszak, a kapitalizmus szülöttje, - a polgári jogfejlődés terméke volt, ezért a szocializmus időszakában a fegyveres erők és a fegyveres testületek mellett a rendészeti szervek a legszűkebb hatáskörrel felruházott szolgálatok voltak. Ebből adódóan a rendészet, a közigazgatás tudomány művelői is csak később fordítottak érdemben figyelmet a rendészet fogalmának tisztázására, újbóli megfogalmazására. Az 1980-ban megjelent közigazgatási tankönyvben leírtak szerint: *„a szocialista államban a rendészet államigazgatási ágazat, amely a közrend és a közbiztonság védelmezésére hivatott, továbbá, hogy a szakágazatok rendészeti feladatait nem a rendészeti apparátusnak, hanem a szakágazati szerveknek kell ellátniuk”*. A rendszerváltást követően Szamel Lajos visszanyúlva a gyökerekhez megállapította, hogy *„a rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlen zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”*

Sallai álláspontja, hogy az 1990-ben lezajlott rendszerváltás lehetőséget teremtett arra, hogy a korábbi diktatúra helyett a polgári társadalom értékeit megteremtsük, ehhez fontos, hogy a rendészet terén is megismerjük a korábbi évszázadban viták során formálódott rendészet, rendvédelem fogalmát.

A fenti fogalmak bemutatása alapján megállapítható, hogy a rendészet a modern államban az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszély elhárítása.

2. Rendvédelem alapja Magyarország Alaptörvényében

Amikor rendészettudományról beszélünk legszélesebb körű kiterjesztéssel, a közrenddel és közbiztonsággal kapcsolatos állami, önkormányzati, társadalmi, vállalkozói és állampolgári tevékenységek célirányos szándékok, tevékenységek és magatartások összességét kifejező fogalomként értelmezzük.

A rendészet kifejezés a 19. század végén jelent meg a magyar nyelvben először, főképpen a rendőrségre vonatkozóan. A rendészet fogalmának értelmezése a tudományterület szakértőinek álláspontja szerint is kiterjeszthető annak érdekében, hogy az éppen tárgyalt fogalmi hierarchiához igazodó tartalommal használható legyen, ezért a rendészet és rendőrség funkcionális megközelítésben, több esetben azonosságot mutat.

A rendészeti igazgatás négy funkcióon keresztül valósul meg:

- a jogellenes emberi magatartásokból származó veszélyek megelőzésével (jelenlét, őrködési funkció),
- az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez szükséges előkészítő eljárással, a felderítéssel és a nyomozással (bűnüldöző funkció),
- a jogsértő támadások legitim fizikai erőszakkal történő visszaverésével (közbiztonsági, karhatalmi funkció),
- a közigazgatási felelősség érvényesítésével, engedélyezésével és hatósági ellenőrzéssel (igazgatásrendészeti funkció).

Számos jeles kutató eltérő aspektusból világít rá a rendészet és rendvédelem kifejezések tartalmára. Széles körben közelítik meg a rendészettudományt, azon belül a rendészet, rendészeti tevékenység fogalmát. E tekintetben a szakirodalom szerinti, csupán néhány megközelítés bemutatására van lehetőség.

Ivancsics Imre szerint a rendészeti tevékenység a közhatalom gyakorlásának az egyik fajtája. Jogi szempontból következésképpen két egymáshoz szorosan kapcsolódó szférája létezik: a jogalkotás és jogalkalmazás. Ugyanakkor azt is ki kell emelni, hogy a közbiztonság és belső rend (közrend) védelme nemcsak hatósági fellépést igényel. Amennyiben azonban hatósági beavatkozásra van szükség, akkor ehhez – függetlenül a hatáskör gyakorlójának a státuszától – anyagi eljárásjogi normák egyaránt szükségeltetnek.

Jaschke és társai szerint a rendészettudomány a rendőrségnek mint intézménynek és a rendészeti tevékenységnek, mint folyamatnak a tudományos tanulmányozása. Alkalmazott diszciplínaként a rendészeti tevékenység területén egyesíti más kapcsolódó diszciplínák módszereit és témáit, ideértve a rendőrség tevékenységét, és azokat a külső befolyásoló tényezőket, amelyek kihatnak a közrendre és a rendőri tevékenységre. A rendészettudomány arra tesz kísérletet, hogy ismereteket szerezzen a rendőri munka realitásáról és az arra vonatkozó tényeket magyarázza. Saját jogon nem tudomány, hanem egyesíti a társ-diszciplínákból ismert módszereket: integráló diszciplína.

Porada és társai szerint a rendészettudomány a védelem tudományok (*security sciences*) része, mivel a rendőrség is olyan intézmény, ami a belső biztonság megteremtését és fenntartását szolgálja. Épp ilyen maga az igazságszolgáltatás is, de a tűzoltóság vagy a polgári védelem is.

Finszter Géza szerint a rendészet a modern államban az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítása.

Szabó András szerint a rendőrtudományok függő viszonyban álló praktikus, gyakorlati célzatú tudományok, amelyek a rendőri eljárást eredményessé és hatékonyra teszik.

Katona Géza szerint a rendészettudomány interdiszciplináris képződmény, amelyet a tudományfejlődés ellentétesen ható tényezői, a tudományspecializáció és a tudományintegráció hozott létre, s aminek tárgya a rendészet. Ez különböző tényezők harmonikus együttesét követeli meg: a szervezet, a személyi állomány és a rendészeti tevékenység módszerei.

Bodonyi Ilona szerint a rendészettudomány tárgya azon ismeretek összessége, amelyekre a rendőri vezetőknek szükségük van feladatuk ellátásához. (...) A rendészettudomány azzal foglalkozik, hogy milyen, illetve milyennek kell lennie a rendőrségnek. A rendőrséggel, mint funkcióval, mint intézménnyel, és mint tevékenységgel is foglalkozik. Célja a rendészet, mint jelenség és kérdésselvetés szisztematikus tanulmányozása.

Korinek László szerint a bűnügyi tudományok és közigazgatás-tudományok közös határterülete a több mint száz éves múlttal rendelkező, de most újra felfedezett rendészettudomány. Szikinger István szerint az alapfogalmak tisztázása és a jogalkotásban való következetes érvényesítése nem pusztán elvont elméleti cél, hanem alapvető társadalmi és politikai érdek.

Salgó László szerint a rendészet kifejezésben implicite benne van, hogy magához a rendhez képest járulékos, a rend biztosításául szolgáló tevékenységet, intézményeket, vagy/és azok

rendszerét takarja. A filozófia szintjén az állam és a társadalombölcselek relatíve ritkán foglalkoztak a rend fogalmával, általában azonosították annak valamely lényegi alkotóelemével, nevezetesen a közrenddel, a társadalmi renddel – utóbbi kettőt gyakran szinonimizálták a jogi renddel, mint amelyek törvény által meghatározottak – vagy a természet rendjével.

Kacziba Antal a közrend, magánrend, közbiztonság körében kifejti, hogy a biztonságigény olyan társadalomszervező erőként jelenik meg, amelynek következtében a közrend, illetve magánrend védelme érdekében történő állami közreműködés a legfontosabb közügyek rangjára emelkedhetett. A politikaképződés törvényszerűségei szerint az emberek biztonságigényének megfelelő rend a politika értelmét, vezérlő eszméjét valamint értékadó tartalmát jelentő közjónak minősül.

Janza Frigyes a nemzetbiztonság és a szakpolitikák körében kifejti, hogy a civil és a fegyveres szféra viszonya a nemzetbiztonsági politika alapkérdése. A nemzetbiztonsági politika célja az ország, (szövetség) társadalmi, gazdasági és politikai intézményei biztonságának erősítése, bármilyen típusú, bárholnan érkező fenyegetésekkel szemben. A nemzetbiztonsági politika elvileg három formában és két szinten létezhet. A katonai biztonsági politika azon tevékenységek programja, amelyet arra terveznek, hogy minimalizálják, vagy semlegesítsék az ország meggyengítésére vagy megsemmisítésére irányuló erőfeszítéseket olyan fegyveres erők részéről, amelyek intézményi vagy területi

határaikon kívül tevékenykednek. A belbiztonsági politika a felforgatás veszélye ellen veszi fel a küzdelmet – vagyis azon erőfeszítések ellen, amely az állam meggyengítésére vagy megsemmisítésére irányulnak a területi vagy intézményi határain belül tevékenykedő erők részéről.

Sallai János néhány rendészeti fogalomkör vizsgálatánál a 19. század második felében a magyar rendészettudomány kutatói közül, többek között kiemeli Lorenz von Stein meghatározását, mely szerint a „Rendészet mindaz a forma, amelyen keresztül a kormány az igazgatásba beavatkozik, illetve a rendészet a közigazgatásának egy része.”

Szamel Lajos szerint a rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.

Salgó László – Tóth László szerzőpáros szerint Szamel e meghatározáshoz magyarázatokat is fűz:

- A közrend jogi rend, amely nem azonos a teljes jogrenddel. Minden jogellenes magatartás sérti a jogrendet, de nem mindegyik árt a közrendnek is, míg a közrend minden megzavarása a jogrend sérelmével is jár. A jogalkotási feladat elsődlegesen éppen annak a tisztázása, hogy mely magatartásokat minősítse a jog a közrend sérelmének és terjessze ki rájuk a rendészeti szervek hatáskörét.
- Rendészeti beavatkozást csakis jogilag szabályozott magatartás válthat ki. Az a probléma, hogy a jogi szabályozás e téren sem képes az életviszonyok elé menni, hanem rendszerint csak követi azokat, egyfelől analógiával, másfelől pedig a rendészet is jelesül rendőrségi „generalis clausula” révén hidalható át.
- A közrend oltalmazását célzó normák túlnyomórészt tiltó szabályok. A rendészet azonban nem maradhat tétlen akkor sem, amikor a jogszabály olyan tevőleges magatartást ír elő, amely a közrendet közvetlenül nem zavarja meg, de közvetve veszélyezteti azáltal, hogy a nem cselekvés miatt a közrend fenntartásának valamely feltétele hiányozhat vagy csorbulhat (pl. lakcím bejelentési kötelezettség elmulasztása; tűzvédelmi eszközök beszerzésének mellőzése). Az ilyen normák iránti engedelmességet elsősorban nem rendészeti eszközökkel kell kikényszeríteni. Az érvényesülésükben azonban közre kell működniük a rendészeti és közelebbről a rendőri szervezeteknek, ha a kötelességszegés bűncselekményt vagy szabálysértést (rendészeti bírsággal fenyegetett magatartás) valósít meg.

Hasonló felfogásban definiálja Berényi Sándor a rendészetet. Álláspontja szerint: „A rendészet közigazgatási tevékenység, s mint ilyen, elsősorban olyan hatósági tevékenységnek minősül, amelynek célja a közbiztonság, a közrend jogilag szabályozott rendjének megóvása, fenntartása, a közreműködés a megsértett jogrend helyreállításában. A rendészet a közigazgatás legrégebbi tevékenysége.”

Salgó László – Tóth László szerzőpáros szerint számos értékes, még analízisre váró megállapítás mellett Concha tett egy másik, nagy jelentőségű megállapítást is. Akkor, amikor a rendőri működést a szükséglet kielégítése oldaláról határozta meg, amely szerint a rendőri tevékenység abban különbözik más állami működésektől, hogy míg azok állami célokat, illetőleg annak egyes részeit érintik, addig a rendőrség az állami és tár-

sadalmi lét előfeltételeit, azt a külső, ideiglenes biztonságot teremti meg, amely külső feltétel és rendszerint ideiglenes is. Tehát: „... nem a rendőrség tartja fenn az állam és társadalom rendjét, hanem a nem rendőri alkotmányos és társadalmi tényezők; a rendőrség ezeknek csak segéde...” Az idézett kijelentésben tehát a rendőrség tekintetében vitathatatlanul megjelenik a rend feltételeinek előállítására, a szükséglet kielégítése mellett a biztonság, mint kulcskifejezés.

A rendvédelem kifejezést, az 1989-ben alapított Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság terjesztette el. A rendvédelem, - tehát az állam (ha kell kényszerítő) fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására, - vitathatatlanul a közjoghoz tartozik. Azon belül is a rendészet egyik ágát képezi, s mint ilyen a közigazgatás, a közigazgatási jog részének tekinthető.

Mezey Barna már a 21. században juttatta kifejezésre, hogy a rendvédelem a rendészet keretein belül, annak egyik elkülönült funkciójaként működik. A rendvédelem nem más, mint „a rend megóvása a támadásoktól, erőszakos cselekményektől, veszélyektől.”

Parádi József szerint a rendvédelem terminológia elfogadottá vált a magyar jogalkotásban és a köznyelvben egyaránt, amit alátámasztanak az utóbbi két évtizedben hozott jogszabályok és a kommunikáció különböző szintjein történő megjelenítés.

Opál Sándor a hadtudomány és a rendvédelem kérdéskörét boncolgató írásában fogalmazta meg, hogy „Az egyszerűség kedvéért nevezem rendvédelemnek mindazokat a tevékenységi formákat, amelyek az ország törvényekkel szabályozott alkotmányos belső rendjének fenntartására és folyamatos biztosítására irányulnak. A rendvédelem nem szűkíthető le sem a rendőrség, sem más rendészeti feladatokat ellátó szervezet munkájára. Egy ilyen új alapfogalom bevezetése még sokrétű tudományos vizsgálódást igényel.”

Zachar József szerint a rendvédelmi szervek „Azok a katonailag szervezett, de nem a haderő kötelékébe tartozó fegyveres csapatok, amelyek megbízatása a közbiztonság, a közrend és köznyugalom fenntartása, és amelyek feladatköre állambiztonsági, politikai, bűnügyi, igazgatásrendészeti területre terjed ki. Ebből következően a rendvédelmi testületek az adott állami berendezkedés működőképességét garantálni hivatott belső erőszakszervezet végrehajtó szervei és természetesen a politikai végrehajtó hatalmat gyakorló kormányzat irányzatának megfelelően kerülnek megszervezésre, továbbá mindenkor annak irányítása alatt állnak.”

Beregnyi József szerint a rendvédelem „Az ország belső rendje, gazdasági, állambiztonsági jellegű titkainak, érdekeinek leginkább belső – kis részben külső – személyekkel, szervekkel szembeni védelme. A rend megvédése arra vonatkozó képesség, hogy a jogellenes emberi magatartásokból, megnyilvánulásokból származó veszélyek idejében felismerhetőek és elháríthatóak legyenek.”

Teke András Az integráció, az integrált rendvédelem és az integrált biztonság című előadásában a következőképpen fogalmazott: „A rendvédelem az államnak, a közigazgatási szerveknek, hatóságoknak, állampolgári szerveződéseknek, azok tagjainak az általános rendfenntartással, az általános biztonság, nyugalom, közrend fenntartásával, a szellemi és anyagi környezet megóvásával összefüggő olyan tevékenysége, amely közvetve vagy közvetlenül kihat a társadalmi lét minden, a biztonságon alapuló területére, a közösségi érdekérvényesítésére.”

Kökényesi József szerint „A rendvédelem a végrehajtó hatalom részét alkotó, egységes központi irányítás alatt működő speciális közigazgatási szervek feladatrendszeréhez kapcsolódó különös közigazgatási hatáskörök gyakorlásának rendszere, amelynek központi elemei a közvetlen, legitim fizikai kényszer alkalmazásának és az azonnali intézkedés („jelenléti” határozat) megtételének joga, illetve a nyomozati (bűnfelderítési) jogkör. A rendvédelem szervezete - jogszabályi felhatalmazás alapján – *célszerűségi, gazdaságossági, szakmai módszertani okok következtében ellát közigazgatási rendészeti feladatokat.*”

A Magyar Rendészettudományi Társaság szakmai cikkek gyűjteményében a rendvédelem:

- 1) A rendvédelmi szervezeteknek a közrend-közbiztonság védelme fenntartása céljából folytatott tevékenységeinek összessége.
- 2) Az állam közigazgatási belső védelmi ágazataihoz tartozó rendvédelmi és nemzetbiztonsági szervek minden olyan céltudatos tevékenysége, mely az ország jogszabályokkal határolt, alkotmányos belső rendjét biztosítja.
- 3) A közigazgatási szervezetek, hatóságok, a gazdaság szereplőinek, az állampolgári szerveződéseknek, azok tagjainak az általános rendfenntartással, az általános biztonság, nyugalom, közrend fenntartásával, a szellemi és anyagi környezet megóvásával összefüggő olyan tevékenysége, amely közvetve, vagy közvetlenül kihat a társadalmi lét minden, a biztonságon alapuló területére, a közösségi érdekérvényesítésre.

A rendvédelem tárgya: az ország jogszabályok által meghatározott belső rendje, az általános nyugalom, biztonság, közrend, szellemi és anyagi környezet, a közösségi és magánjavak, értékek és érdekeltségek védelme. A rendvédelem alanya(i): az állam, a rendvédelmi tevékenység szereplői, az államigazgatási és közszolgálati szervek, hatóságok, intézmények, a biztonsági vállalkozások és köztisztviselők, a civil kezdeményezésre létrejött szerveződések, ezek tagjai, a közbiztonságot védő állampolgárok.

Egy adott kor, adott szövetet érintő változásának megvilágítását kitűnően szolgálja a Határőrség szabályozása, az ezredfordulót követő évtizedben. A 2004. évi CIV. törvény általános indokolása szerint „A Határőrség feladatait tekintve nem az ország területét a külső fegyveres támadásokkal szemben védelmező Magyar Honvédséghez, hanem a belső rendet fenntartó rendvédelmi szervezetekhez áll közelebb, ezért a törvény megváltoztatja a Határőrség jogállását, amikor fegyveres erőből rendvédelmi szervvé minősíti át.” Ennek megfelelően változott a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény. A 40/A. § szerint (1) A Magyar Honvédség alapvető kötelessége a haza katonai védelme és a nemzetközi szerződésből eredő kollektív védelmi feladatok ellátása. (2) A Rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme. (3) A Határőrség alapvető feladata az államhatár őrzése, rendjének fenntartása. Ez azt jelentette, hogy az addig az államhatár őrzésére-védelmére rendelt Határőrség kapcsolódása a külső támadásokkal szemben megváltozott. További, rendkívüli horderejű változás érintette a Határőrséget illetően a Rendőrséget, az Alkotmányt módosító 2007. évi LXXXVIII. törvény nyomán. Ez tulajdonképpen a Határőrség megszűnését jelentette, egyúttal azt is, hogy a Határőrség feladatait a Rendőrség veszi át. A változások eredményeképpen

a Határőrség kikerült a rendvédelem napi fogalmi köréből, de a feladatok szerint bent maradt a Rendőrség által a kutatási témakörben, bizonyos értelemben az ez irányú feladataiban közelebb kerülve a fegyveres szervektől a fegyveres erőhöz.

Fontos kiemelni, hogy szakmai szempontok szerint, rendszertani megközelítésben valamennyi, a biztonság külső és belső szükségletének kielégítésére rendelt szerv, szervezet szoros együttműködését kell feltételezni. A szükséges és indokolt együttes feladatok főként a különleges jogrendben valósulnak meg, az arra való felkészülésben nélkülözhetetlenek, hogy eleget tegyenek a modern kor kihívásainak, biztonságos nemzetünk létehez.

A fentiekben már idézett Iváncsics Imre szerint összefoglalva a rendészet fogalmának meghatározásában:

- a) Az e témával foglalkozó szerzők szinte kivétel nélkül kitérnek arra, hogy a rendészet és a rendőri tevékenység nem tekinthető azonosnak. „Különböznek egymástól egyfelől abban, hogy a rendőrség általában a rendészeti feladatoknak csak egy részét végzi, másfelől pedig abban is, hogy a rendőrség olyan tennivalókat is ellát, amelyek nem tekinthetők kifejezetten rendészeti jellegűnek.” Ugyanakkor azonban az is megállapítható, hogy a szakirodalom elsősorban a rendőrség által végzett rendészeti tevékenységgel foglalkozik.
- b) Az is megfigyelhető, hogy a szerzők egy része nagy figyelmet fordít arra, hogy a rendészetet az állami tevékenység körében elhelyezze. Egyébiránt ezzel a törekvéssel már Lorenz von Steinnél találkozunk, aki két végpont között próbálta kijelölni a rendészet helyét. (Rendészet mindaz a forma, amelyen keresztül a kormány az igazgatásba beavatkozik, illetve a rendészet a közigazgatásának egy része.)
- c) Végül fontos kiemelni a rendészet és a jog közötti összefüggések elemzésének fontosságát.

A rendvédelem, rendészet kifejezések pontos jelentése illetőleg értelmezése továbbra sem egységes, indokolt lehet tehát az azonos értelmezésre való törekvés, amely további kutatásokat igényel, hiszen a rend fenntartása ismert civilizációnknak az egyik legrégebbi tevékenysége.

Fórizs Sándor szerint a rendészet területén az új kérdéseket a gazdasági- és a társadalmi élet folyamatos változása veti fel. Az emberiség újabb problémákkal szembesül, a kérdéseket szükséges megválaszolni.

A 2012. január 1-től hatályos Magyarország Alaptörvénye a bűncselekmények megakadályozására, felderítésére, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelmét a Rendőrség alapfeladataként rögzíti. Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelmét nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítését a nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető feladatának jelöli. A kormány különleges jogrendben, megelőző védelmi helyzet esetén a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be.

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (Htv.) 80.§ r) alpontja

szerint rendvédelmi szerv: a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal¹ és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.

A hatályos Htv. 18.§ (1) bekezdése szerint a rendvédelmi szervek a jogszabályban meghatározott hatáskörükben, illetékességi területükön:

- a) ellátják a honvédelem érdekében meghatározott feladataikat,
- b) ellátják a részükre kijelölt személyek és létesítmények védelmét,
- c) támogatják a Honvédséget egyes feladataik végrehajtásában,
- d) részt vesznek a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában,
- e) közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában,
- f) együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában.

A Magyar Honvédség belbiztonsági feladatok keretében történő alkalmazására kerülhet sor, ha - az alkotmányos rend megdöntésére, vagy a hatalom kizárólagos megdöntésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges mértékben veszélyeztető, fegyveresen, vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények esetén - a rendőrség és a nemzetbiztonsági szervezetek erői nem elegendők. Ezt az Alaptörvény rendelkezéseinek megfelelően kihirdetett szükségállapot idején lehet felhasználni. Ugyanakkor további, a belbiztonságot érintő feladatokban, az Alaptörvény szerint rögzített veszélyhelyzetben, valamint a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény V. fejezetében taglalt katasztrófaveszély megállapítása esetén a honvédségi erők igénybevételére sor kerülhet. Az Alaptörvény 45. cikkében egyértelműen meghatározza, hogy a Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában.

Már taglaltuk Magyarország Alaptörvényben „Az állam” című fejezet 46. cikke szerint a rendőrséget és a nemzetbiztonsági szolgálatokat. Az Alaptörvény nem korlátozza egyéb, rendvédelmi funkciókkal rendelkező szerv kialakítását, viszont a rendvédelmi funkciókkal rendelkező szervek közül kiemeli a rendőrséget és a nemzetbiztonsági szolgálatokat. Korábban a jegyzet utalt már arra, hogy rendészeti feladatokat a rendőrség mellett más szervek is ellátnak. Közelebbről ez azt jelenti, hogy államigazgatási és önkormányzati szervek jutnak elsősorban szerephez. Itt azonban ki kell emelni, hogy a hatályos szabályozás a rendőrséget nem sorolja az autonóm államigazgatási szervek közé. „A rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatok ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv alkotja.”

Az Alaptörvény tisztázza a honvédelmi igazgatás és az általános közigazgatás kapcsolatát, normál időszakban a belső honvédelmi feladatok, a harcképesség fenntartása, fejlesztése, a NATO-tagságból származó kötelezettségek teljesítése, a nemzetközi bé-

1 Megjegyzés: a Nemzeti Adó- és Vámhivatal rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatal (Szerző)

kefenntartó és béketeremtő missziókban való részvétel okán. Biztosítani kell az ország védelmére és a rendkívüli helyzetekre való felkészülést, a rendvédelmi- és civil szervezetek, továbbá a lakossági együttműködés fejlesztését. Az országot fenyegető külső veszélyek elhárítására kihirdetett különleges jogrend szerinti állapotokban a közélet általános szervezője a honvédelmi igazgatás lesz, melyhez számos feladatot, hatáskört a civil közigazgatástól átvesz.

Összességében tehát a rendészet és rendvédelem fogalmai ma is több esetben elkülönülten vagy éppen egymást helyettesítve jelennek meg. Ennek okait vizsgálva megállapítható, hogy a közigazgatás részeként értelmezett rendőrigazgatás, valamint a rendőrigazgatás és a honvédelmi igazgatással összefüggő elemeinek prioritásában viszont értelmezhetők.

A külső veszélyek elhárítására, valamint a belső veszélyek elhárítására, a közrend fenntartására rendeltetett szervek és szervezetek legitim kényszerítő ereje, azok együttese képezi az állam mindenkori legfőbb erejét, hatalmának és a biztonság megteremtésének egyik lehetséges zálogát.

3. A rendészet, rendvédelem közjogi megközelítése

Az előző fejezetekben a rendvédelem és a rendészet meghatározását alapvetően funkcióként értelmeztük. Amikor a közigazgatási feladathoz képest a funkciókról beszélünk, akkor tulajdonképpen a feladatok nagy halmazai között meghúzódó közvetlen igazgatáspolitikai célokra és a feladatfajta jogszabály általi nevesítését, létrehozását indokoló általános állami érdekekre kérdezzük vagy mutatunk rá.²

A rendészeti igazgatás a középkortól egyre inkább az ún. biztonsági rendészetet jelentette, a kifejezés azonban lassan „az állam jó rendje” értelmére korlátozódott. Későbbiekben megszületik a jóléti- és biztonsági rendészet különválasztása. Az ún. jóléti rendészetet mára nem jóléti rendészetnek, hanem közigazgatásnak nevezzük.

A rendészeti jogviszony abban különbözik más közigazgatási hatósági jogosítványoktól, hogy amíg az egyik oldalon jogsértés lehetősége merül fel, a másik oldalon a jogsértés helyreállítására a hatóság rendelkezésére a legitim fizikai erőszak alkalmazása áll. Ez a legitim felhatalmazás a közvetlen veszélyek elhárítására szolgál.

3.1 Közbiztonság

- A biztonság része, jogilag szabályozott közállapot.
- Kollektív társadalmi termék, amely az egyének és a közösségek tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességéből és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együttes hatásaként alakul ki.
- A közbiztonság egy olyan állapot, amelyben a társadalom egésze, a közösségek és az egyének védettek a jogellenes magatartásokkal szemben.

3.1.1 A közbiztonsági rendszer elemei:

- Valamennyi rendészeti tárgyú jogszabály, mint norma,
- Mindazon állami szervek, amelyek feladata a közbiztonság védelmezése: rendészeti szervek, közigazgatási hatóságok, igazságszolgáltatási apparátus,
- Rendészeti, bűnüldözési és igazságszolgáltatási funkciók, feladatok és szakmai tevékenységek,
- A magánbiztonság azon normái, szervezetei, tevékenységei, amelyek egyben a közbiztonságot is szolgálják.

2 PATYI András: *Közigazgatás, Alkotmány, Bíraskodás* – Universitas-Győr 2011 ISBN978-963-9819-60-3

3.1.2 A közbiztonsági rendszer típusai:

- rendészeti rendszer,
- magánbiztonsági rendszer,
- civil, önvédelmi rendszer.

A rendészeti alrendszer működését hatalmas tömegű anyagi és eljárási szabályt magában foglaló közjog határozza meg.

Például: a Rendőrség szakmai tevékenységének normatív beágyazottsága:

- 126 törvény,
- 94 MT rendelet és Korm. rendelet,
- 94 miniszteri rendelet;

összesen tehát 314 jogszabály határoz meg feladatot, vagy szakmai szabályozást a Rendőrség számára. /2013-as adat szerint/.

A magánbiztonság rendelkezésre álló védekező eszközeinek forrása a tulajdonost megillető birtokvédelem eszközei. Ehhez képest a rendészeti igazgatás eszköztárának forrása az állami impérium, ami a közösségi értékek védelmében hatósági kényszerítő-eszközöket is magában foglal. A civil önvédelem a polgárok önvédelmi célú összefogásának és egyes emberek önvédelmi képességeinek az összessége.

A polgárőrség az egyik legnagyobb hazai egyesület, amely a társadalmi közösségi vállalás legátfogóbb példája.

3.2 Közrend

A közrend a közjog által létesített jogilag szabályozott és fenntartott állami, társadalmi, gazdasági rend. Ahhoz, hogy megértsük a közjog kifejezést a jogrendszer fogalmát kell tisztáznunk. Egy adott államban, vagy más politikai közösségben hatályos jogszabályoknak, illetve azok megalkotásának értelmezésének és érvényesítésének rendszere. Alapvető jogrendszerek: kontinentális, angolszász, szociális, vallási alapú.

A közjog a jogrendszer azon területe, amely a közérdekű életviszonyokat szabályozza. A közjog (*ius publicum*) és a magánjog (*ius privatum*) a római jogban Ulpianustól *Digesta* (533-ból) származik.

Jogterületek közül a közjog felöleli az alkotmányjogot, a büntetőjogot, a közigazgatási jogot, a pénzügyi jogot, és a nemzetközi jogot. A modern jogtudomány komplex jogterületet is megkülönböztet. A közrend védelmét túlnyomórészt az állami közigazgatási szervek látják el, elsődleges szerve a rendőrség.

3.3 Belső rend

Magyarország Alaptörvénye rendjének, azaz az ország belső rendjének keretét képezik:

- hazánk függetlenségének, területi egységének védelme,
- hazánk politikai, gazdasági, honvédelmi érdekeinek védelme,
- a nemzet biztonsága szempontjából hasznosítható információk gyűjtése,

- felderítés külföldi titkosszolgálati törekvésekkel szemben,
- bizonyos bűncselekmények felderítése (pl. terrorcselekmények).

A rendészet a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartások, események veszélyek megakadályozására, elhárítására, a megzavart rend helyreállítására irányuló tevékenység. A rendészet a demokratikus jogállam struktúráján belül a végrehajtási- igazgatási hatalmi ágazat keretébe tartozik, melynek szervei a rendészeti tevékenységet közvetlenül végzik, vagy ebbe társadalmi szerveződések, üzleti vállalkozásokat vonnak be. A rendészet célja a közrendnek a közjog által jogsértőnek minősített magatartásoktól való oltalmazása.

A rendvédelem fogalmába tartozik az állam rendvédelme:

- állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának megóvása,
- katasztrófavédelem,
- közrendvédelem,
- közbiztonság fenntartása a legális erőszak alkalmazásának lehetőségével, jogszerű igénybevételével.

A közbiztonság, a közrend védelme a rendőrség alapvető feladata.

A magyar lakosság élet- és vagyonbiztonságának, a nemzetgazdaság és a kritikus infrastruktúra elemek biztonságos működésének védelme kiemelkedően fontos közbiztonsági feladat, ami a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, mint országos hatáskörű rendvédelmi szerv alapvető rendeltetése. Fő feladata a katasztrófák hatósági megelőzése; a bekövetkező polgári veszélyhelyzetekben a mentés végrehajtása, a védekezés megszervezése és irányítása, a káros következmények felszámolása, a helyreállítás-újjaépítés megvalósítása.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény szerint a központi államigazgatási szervek sorában helyezkednek el a rendvédelmi szervek. E törvény szerint rendvédelmi szervek: a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, melyek a későbbi fejezetekben lesznek jellemezve.

4. A rendészet alapfogalmai

A rendészet alapfogalmai közül az előző fejezetekben kifejtésre került a közrend, a közbiztonság, a rendészet és a rendvédelem egyes megközelítések szerint. A további fejezetekben a biztonság, nemzetbiztonság, humánbiztonság fogalomkörét ismer-tetjük.

A jegyzet szempontjából fontos azonban kiemelni a különleges jogrendre vonatkozó szabályozást, tekintettel arra, hogy az érintett szervezetek ezekben az állapotokban különleges irányítás alatt, eltérő feladatokat is elláthatnak.

Magyarország Alaptörvénye a 48. cikk-től állapítja meg a különleges jogrendhez tartozó állapotok minősítését.

4.1 A rendkívüli állapotra és a szükségállapotra vonatkozó közös szabályok

Az Országgyűlés hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre. A törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyónbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki. (A hadiállapot kinyilvánításához, a békekötéshez, valamint a szükségállapot kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.)

A köztársasági elnök jogosult a hadiállapot kinyilvánítására, a rendkívüli állapot kihirdetésére és a Honvédelmi Tanács létrehozására, valamint a szükségállapot kihirdetésére, ha az Országgyűlés e döntések meghozatalában akadályoztatva van. (Az Országgyűlés e döntések meghozatalában akkor van akadályoztatva, ha nem ülésezik, és összehívása az idő rövideje, továbbá a hadiállapotot, a rendkívüli állapotot vagy a szükségállapotot kiváltó események miatt elháríthatatlan akadályba ütközik. Az akadályoztatás tényét, továbbá a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíró-ság elnöke és a miniszterelnök egybehangzóan állapítja meg.)

Az Országgyűlés a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az akadályoztatásának megszűnése utáni első ülésén felülvizsgálja, és dönt az alkalmazott intézkedések jogszerűségéről. (E döntéshez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.)

Rendkívüli állapot vagy szükségállapot idején az Országgyűlés nem mondhatja ki feloszlását, és nem osztható fel. Az országgyűlési képviselők általános választását rendkívüli állapot és szükségállapot idején nem lehet kitűzni, és nem lehet megtartani, ilyen esetben a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnésétől számított kilencven napon belül új Országgyűlést kell választani. Ha az országgyűlési képviselők általános választását már megtartották, de az új Országgyűlés még nem alakult meg, a köztár-

szásági elnök az alakuló ülést a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnésétől számított harminc napon belüli időpontra hívja össze. A feloszlott vagy felosztatott Országgyűlést rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács, szükségállapot idején a köztársasági elnök is összehívhatja.

4.2 A rendkívüli állapot

A Honvédelmi Tanács elnöke a köztársasági elnök, tagjai az Országgyűlés elnöke, az országgyűlési képviselőcsoportok vezetői, a miniszterelnök, a miniszterek és - tanácskozási joggal - a Honvéd Vezérkar főnöke. A Honvédelmi Tanács gyakorolja az Országgyűlés által rá átruházott jogokat; a köztársasági elnök jogait; a Kormány jogait.

A Honvédelmi Tanács dönt a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint külföldi állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint magyarországi állomásozásáról, továbbá a sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetéséről.

A Honvédelmi Tanács rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Honvédelmi Tanács rendelete a rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti, kivéve, ha az Országgyűlés a rendelet hatályát meghosszabbítja.

4.3 A szükségállapot

A Magyar Honvédséget szükségállapot idején akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő. Erre az állapotra vonatkozóan - az Országgyűlés akadályoztatása esetén - a köztársasági elnök dönt a Magyar Honvédség felhasználásáról.

Szükségállapot idején a sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be. A köztársasági elnök rendeletével - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A köztársasági elnök a bevezetett rendkívüli intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét. A szükségállapot idején az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - folyamatosan ülésezik. Az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - a köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli intézkedések alkalmazását felfüggesztheti.

A rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedések harminc napig maradnak hatályban, kivéve, ha hatályukat az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - meghosszabbítja.

A köztársasági elnök rendelete a szükségállapot megszűnésével hatályát veszti.

4.4 A megelőző védelmi helyzet

Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható.

Erre az állapotra vonatkozóan a különleges jogrend kihirdetéséhez, meghosszabbításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

A Kormány rendeletben a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart.

A Kormány a megelőző védelmi helyzet idején rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.

4.5 A váratlan támadás

A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készülségi erőkkel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében, szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint, a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig, a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.

A Kormány erre az állapotra vonatkozóan a megtett intézkedéséről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlést és a köztársasági elnököt. Váratlan támadás esetén sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be, valamint rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány rendelete a váratlan támadás megszűnésével hatályát veszti.

4.6 A veszélyhelyzet

A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be. Veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány erre az állapotra vonatkozó rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány - az Országgyűlés felhatalmazása alapján - a rendelet hatályát meghosszabbítja.

A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

4.7 A különleges jogrendre vonatkozó közös szabályok

Különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása az Alaptörvény II. és a III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)-(6) bekezdésében megállapított alapvető jogok kivételével felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható.

Különleges jogrendben az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható. A különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn. A különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

A Katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (Kat. tv.) általános indokolása alapján az Alaptörvénnyel összhangban a minősített időszakok rendszerének megújításával, illetve bekövetkezett katasztrófa esetén irányadó rendkívüli intézkedések megteremtésével garantálja a Magyarország területén élő lakosság életének, vagyonának biztonságát, valamint biztosítja az ország működőképességének folyamatos fenntartását. A szükségállapot és a veszélyhelyzet fogalmának az Alaptörvényben történő megjelenítésével párhuzamosan szükség volt a katasztrófavédelmi törvény olyan mértékű módosítására, amellyel biztosított a bekövetkezett katasztrófa vagy az azt közvetlenül megelőző katasztrófaveszély esetén a katasztrófavédelmi rendszer megfelelő aktivizálása, illetve a szükséges intézkedések bevezetése.

4.8 A katasztrófaveszély

Katasztrófaveszély: olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot.³

Katasztrófaveszély esetén a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője a katasztrófavédelmi feladatok ellátása keretében - a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által előzetesen jóváhagyott központi veszélyelhárítási terv szerint - azonnal intézkedik az emberi élet, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak, a kritikus infrastruktúrák védelme, a lakosság alapvető ellátásának biztosítása, valamint a katasztrófa következményeinek lehető legkisebbre csökkentése érdekében.

A honvédségi erők igénybevétele a szükséges létszámnak megfelelően a Honvéd Vezérkar főnöke, a honvédelemért felelős miniszter, illetve a Kormány döntése alapján történik.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője a megtett intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja a katasztrófák elleni védekezésért felelős minisztert.

A katasztrófaveszély kezdetének és megszűnésének időpontját, helyét a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének honlapján közzéteszi.

4.9 A veszélyhelyzet (Kat.tv)

A veszélyhelyzet az Alaptörvény 53. Cikkében meghatározott olyan helyzet, amelyet különösen a következő események válhatnak ki:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek, különösen:
  - árvízvédekezés során, ha az előrejelzések szerint az áradó víz az addig észlelt legmagasabb vízállást megközelíti és további jelentős áradás várható, vagy elháríthatatlan jégtorlasz keletkezett, vagy töltésszakadás veszélye fenyeget,
  - belvízvédekezés során, ha a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és a veszélyeztetés olyan mértékű, hogy a kár megelőzése, az újabb elöntések elhárítása meghaladja az erre rendelt szervezetek védekezési lehetőségeit,
  - több napon keresztül tartó kiterjedő, folyamatos, intenzív, megmaradó hóesés vagy hófúvás,
  - más sérülékeny időjárás következtében az emberek életét, anyagi javait a lakosság alapvető ellátását veszélyeztető helyzet következik be,
  - földtani veszélyforrások.

³ Kat.tv. 3.§ (9) pontja

- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek, különösen:
  - a veszélyes anyagokkal és hulladékokkal történő tevékenység során a szabadba kerülő anyag az emberi életet, egészséget, továbbá a környezetet tömeges méreteken és súlyosan veszélyezteti,
  - nem tervezett radioaktív kiszóródás és egyéb sugárterhelés, amely a biztonságot kedvezőtlenül befolyásolja és a lakosság nem tervezett sugárterhelését idézi elő.
- egyéb eredetű veszélyek, különösen:
  - tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány,
  - ivóvíz célú vízkivétellel érintett felszíni és felszín alatti vizek haváriaszerű szennyezése,
  - bármely okból létrejövő olyan mértékű légszennyezettség, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási küszöbértéket meghaladja,
  - a kritikus infrastruktúrák olyan mértékű működési zavara, melynek következtében a lakosság alapvető ellátása több napon keresztül, vagy több megyét érintően akadályozott.

4.10 A Kormány rendkívüli intézkedései veszélyhelyzet esetén

Veszélyhelyzetben, a katasztrófa elhárításához szükséges mértékben és területen a Kormány rendeleti úton a Kat. tv.-ben meghatározottak szerint rendkívüli intézkedéseket vezethet be, illetve rendkívüli intézkedések bevezetésével ezek végrehajtására adhat felhatalmazást.

A katasztrófa károsító hatása által érintett területen, (az a terület, ahol a természeti vagy civilizációs katasztrófa következményeinek elhárítása /helyreállítás/ érdekében kormányzati intézkedés szükséges) a következmények elhárítása érdekében a Kat. tv.-ben meghatározottak szerint rendkívüli intézkedések vezethetők be. A következmények elhárítása érdekében kihirdetett veszélyhelyzetben a veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok nem érvényesülnek.

A Kormány rendeleteinek kihirdetésére – a Kat. tv.-ben foglalt kivétellel - veszélyhelyzetben is a jogalkotásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

Halasztást nem tűrő esetben a Kormány rendelete közszolgálati műsorszóró útján is kihirdethető (rendkívüli kihirdetés), amit a Magyar Közlöny legközelebbi számában meg kell jelentetni. A rendkívüli kihirdetésről a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter gondoskodik. A rendkívüli kihirdetés a rendelet szövegének szó szerinti beolvasásával történik. A rendkívüli kihirdetés során a rendelet sorszámára nem kell utalni.

4.11 A veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok

Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter - legfeljebb a veszélyhelyzet fennállásáig - miniszteri biztost nevezhet ki. A miniszteri biztos feladata az érintett területen a védekezési feladatok összehangolása, aki a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét utasíthatja. Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását - helyszínre érkezésétől - a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy veszi át.

Veszélyhelyzetben a települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti. Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője rendeli el.

4.12 Veszélyhelyzetben a Kormány rendeletével bevezethető rendkívüli szabályok

Veszélyhelyzetben, rendeletben, az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg. Ebben az állapotban a polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat. Veszélyhelyzetben a közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó törvény rendelkezései közül rendelettel eltérő rendelkezések bevezetésére van mód:

- a) a bírósági felülvizsgálat alá nem tartozó eljárások körét,
- b) a hatáskör és illetékesség megállapítását,
- c) az eljáró közigazgatási hatóság kijelölésének rendjét,
- d) a belföldi jogsegély szabályát,
- e) az ügyintézési és egyéb határidőt,
- f) a képviselő rendjét,
- g) az elővezetés szabályát,
- h) az eljárás felfüggesztését,
- i) a jogorvoslat rendjét,
- j) a végrehajtás szabályait

érintően.

Rendelettel előírható, hogy a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettséget írhat elő. A szerződéskötési kötelezettség hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások körét rendelet határozza meg.

A veszélyhelyzet súlyosbodásának közvetlen veszélye esetén, annak megelőzése céljából gazdálkodó szervezet működése rendeletben - a Kat. tv.-ben meghatározottak szerint - a Magyar Állam felügyelete alá vonható. A Magyar Állam nevében az államháztartásért felelős miniszter vagy kormánybiztos jár el, aki áttekinti a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetét; jóváhagyja, ellenjegyzí a gazdálkodó szervezet vagyoni jellegű kötelezettségvállalásait, a rendkívüli intézkedés bevezetését előídező helyzet közvetlen elhárításával, illetve következményeinek enyhítésével összefüggésben dönt a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szerve hatáskörébe tartozó ügyekben.

A Magyar Állam a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szervének hatáskörébe tartozó ügyekben hozott döntéseiről haladéktalanul írásban tájékoztatja a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőit és felügyelőbizottsága tagjait. A Kat. tv.-ben meghatározott döntéshozatali jog egyebekben nem érinti a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szervének a hatásköreit. A Magyar Állam a gazdálkodó szervezet vagy tulajdonosa ténylegesen felmerült kárával megegyező kártalanítással tartozik - a felelős miniszter vagy kormánybiztos által - a feladatkörébe tartozó döntéssel okozott kárért arra az időtartamra, amikor olyan rendelet volt hatályban, amit az Alkotmánybíróság utóbb megsemmisített.

4.13 Veszélyhelyzetben a Kormány rendeleti felhatalmazása alapján alkalmazható rendkívüli intézkedések

Veszélyhelyzetben a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára, vagy meghatározott területére (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható. A légi járművek forgalmának korlátozása vagy megtiltása során a légi közlekedésről szóló törvény és a magyar légtér igénybeviteléről szóló jogszabály rendelkezéseire figyelemmel kell eljárni.

Ebben a helyzetben korlátozni lehet a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodását. A korlátozást és időtartamát a rádió, a televízió, a sajtó és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni. Elrendelhető, hogy közterületen rendezvény, nyilvános gyűlés megtartását a rendőrség a védelmi érdekek sérelme esetén megtiltsa. Elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia (kitelepítés), egyben kijelölhető a lakosság új tartózkodási helye. A lakosság elszállításáról a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével gondoskodik. A kitelepítés és kimenekítés során a kötelezés ellenére lakóhelyén maradó személlyel szemben az intézkedés fogantatására jogosult rendvédelmi szerv jár el.

Veszélyhelyzetben elrendelhető:

- a) az ország meghatározott területére történő belépés, az ott-tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése,
- b) hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad,

c) hogy az ország meghatározott területéről történő kilépés csak a mentesítést követően engedélyezhető.

Veszélyhelyzetben elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása, a védekezési munkák helyszínén megtiltható a szeszes italok fogyasztása, árusítása, tárolása.

A veszélyeztetett területekről a nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük érdekében el lehet rendelni (kiürítés).

A vagyontárgyak elszállítását rendelheti el:

- a) katasztrófavédelmi indokból a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter,
- b) a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnökének jogköreit gyakorló személy.

A befogadási területeket és az elszállítási irányokat (útvonalakat) a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnökének jogköreit gyakorló személy elrendelő határozza meg.

Veszélyhelyzetben elrendelhető az ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása, élet- és vagyonmentés érdekében elrendelhető a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép igénybevétele. A veszélyhelyzet elhárításához szükséges mértékben - kártalanítás mellett - elrendelhető az ingatlan igénybevétele, illetve az építmény részleges vagy teljes bontása, amennyiben az a veszély elhárítása vagy további veszély megelőzése érdekében feltétlenül szükséges. Veszélyhelyzetben az oktatásért felelős miniszter határozatban írhatja elő a közoktatási intézmények működésével, működtetésével, a nevelési év, tanítási év megszervezésével kapcsolatos feladatokat. Az oktatásért felelős miniszter elrendelheti a határozat azonnali végrehajtását. A határozat közlése távközlési eszköz útján is történhet.

5. Biztonság, nemzetbiztonság, humánbiztonság, közbiztonság

A biztonság szükséglete az egyik alapvető emberi szükséglet. Kezdetben a katonai tényező állt a biztonság középpontjában, később egyre fontosabbá vált az adott ország gazdasági teljesítőképessége, az egyén biztonsága.

5.1 Biztonság

A biztonság nehezen meghatározható fogalom. Latin eredetű securus, securitas: sine-nélkül, cura : aggodalom, félelem ,tehát, „félelem, aggodalom nélkül”.

- A biztonságon legegyszerűbb megközelítésben a fenyegetettség nélküli állapotot, vagy bármiféle veszélyeztetettség hiányát értjük.
- Más megfogalmazásban a biztonság mindazoknak a céloknak, feladatoknak és eszközöknek a rendszere, amelyek felhasználásával csökkenthető a fenyegetettség, illetve hatékonyan elhárítható bármiféle veszélyhelyzet.
- A biztonság másként értelmezhető az egyén, az állam illetve a nemzetközi közösség szintjén.

A biztonság objektív oldala olyan valóságos állapot, amelyben valaki(k)nek vagy valami(k)nek a léte, illetve létezésének feltételei nincsenek külső tényező által fenyegetve, veszélyeztetve. Szubjektív oldalát tekintve a biztonság érzete, annak tudatosulása, hogybiztonságban érzi-e magát vagy veszélyben van, tehát nem érzi magát biztonságban.

A biztonság fogalmába beleértendő az alapvető értékek sérelmétől való mentessége, úgy az egyének, mint a csoportok tekintetében, azonban az már vitatott, hogy az elemzés középpontjában az egyéni, a nemzeti, vagy a nemzetközi biztonság álljon. A biztonság csak a veszélyek, fenyegetések összefüggésében értelmezhető. Védni kell a teljes rendszert, hogy biztonságban legyenek az egyes elemek, ugyanakkor védeni kell az elemeket, hogy a rendszer rendeltetésének megfelelően funkcionáljon.

5.1.1 A biztonság összetevői alatt:

- a társadalmi (jogi, szociális),
- politikai (diplomáciai),
- gazdasági,
- környezeti (ökológiai),
- katonai,
- informatikai,
- pénzügyi,
- egészségügyi,
- belügyi biztonságot értik.

A sorrend, a prioritások történetileg változnak, a különböző összetevők elválasztása csak elméletileg lehetséges, ezek elválaszthatatlanok, komplex formában jelennek meg.

5.2 Veszély, fenyegetés

Történetileg változóak a tényezők és változó megítélésük:

- Ókor és középkor: az emberi lét és a közvetlen létfeltételek veszélyeztetettsége, élet és tulajdon elvesztése, természeti erők pusztítása, éhség, járvány.
- Újkor: államok, hadseregek létrejötte, a biztonságot az erő garantálja, egyben a veszélyt is ez jelenti, ezek kívültermészeti erők pusztítása, éhség, járványok.
- Legújabb kor: a legnagyobb veszély a háború és következményei, új veszélyek a gazdasági-technikai fejlődéssel, a globalizációval.

A veszély lehet esemény, tevékenység, jelenség, folyamat, helyzet, illetve mindezek következménye vagy hiánya, esetleg a meglétéből fakadóan más környezeti tényezők felerősítése vagy gyengítése. A veszély lehet általános, egyedi, nyílt, rejtett, látens, potenciális, állandó, időszakos, kiszámítható, spontán, rendszeres, eseti, azonnali hatású, késleltetett hatású stb. A veszély: „egy lehetséges kár, káresemény, sérülés, egészségkárosodás, veszteség stb. forrása, „nem kívánatos, félelmet keltő jelenség...”, „olyan esemény vagy tevékenység, amely sértheti a biztonságot”.

A fenyegetés a veszély valamilyen szintű konkretizálódását jelenti, tehát a veszély és ennek konkrét formája.

A veszélyeztetés elleni fellépés fokozatai (időbelisége és logikája):

- megelőzés,
- felderítés, felfedés,
- megakadályozás, megszakítás, elterelés,
- kompenzálás, a rendszer helyreállítása, a károk pótlása,
- a rendszer fejlesztése.

5.3 Kihívás és kockázat

A kihívás negatívan hat a biztonságra, gyengíti az állam külső és belső stabilitását. Osztályozásuk történhet: származás, méret, hatókör, jelleg szerint.

5.3.1 Származás szerinti osztályozás

- Természetes eredetű kihívások, kockázatok:
Természeti jelenségek okozta katasztrófák, kedvezőtlen természeti változások (prognózisok és kiszolgáltatottság).
- Mesterséges eredetű kihívások, kockázatok:
Háborúk, fegyveres konfliktusok, etnikai-nemzeti konfliktusok, nemzetközi terrorizmus, kábítószer- és fegyverkereskedelem, tömeges migráció, környe-

zetszennyezés, ökológiai egyensúly megbontása, gazdasági-jóléti szakadék stb. (tudatosan vagy gondatlanul kitermelt társadalmi termék).

5.3.2 Méretük szerinti osztályozás

- Globális
- Kontinentális
- Regionális
- Szubregionális
- Helyi (lokális)

5.3.3 Hatókör alapján

- Belső típusúak: Egy adott államon belül (feszültségek, válságok, puccsok, felkelések, polgárháborúk, etnikai támadások, stb.).
- Külső típusúak: Más államok, vagy államok bizonyos csoportja ellen irányuló (területszerzés, befolyásszerzés, „büntetés”, belső ügyekbe beavatkozás stb.).

5.3.4. Jellegük szerinti osztályozás

- Mesterségesen előidézett kihívások és kockázatok
- Feszültségek (érdekkonfliktus)
- Válságok (egyensúlyhiány, fegyveres konfliktus alatti szinten)
- Konfliktusok (erőszakos érdekérvényesítés)
- Háborúk

5.4 A humán biztonság

Az egyén központú gondolkodás részeként a biztonság átfogó, érték- és emberközpontú megközelítését eredményezte, amely magában foglalja azokat a biztonságot fenyegető kockázati tényezőket, amelyek az egyén mindennapi életét veszélyeztetik. A biztonság fogalmába a fegyveres konfliktusok nélküli helyzet, illetőleg azok kezelése, valamint a szintén fegyveres erővel és rendészeti eszközökkel védelmezett nemzeti biztonságon kívül újabb, – alapvető – kategóriák kerültek.

A hagyományos biztonságról a humán biztonságra helyezett hangsúly azt jelenti, hogy a biztonságot olyan átfogó fogalomként kell meghatározni, amely a katonai jellegű veszélyforrások mellett tartalmazza mindazokat a kockázatokat, amelyekkel az egyén korunkban szembesül, amelyek életét, mindennapjait befolyásolják, s amelyek elkerülése vagy kiküszöbölése nemzetközi együttműködés kereteiben valósítható meg.

Az emberközpontú koncepció egyéni szinten a mindennapok méltóságát és biztonságát jelenti, míg társadalmi szinten békét, társadalmi igazságosságot, az emberi jogok

garantálását, szabadságot, demokratikus államberendezkedést, jogállamiságot, egészséges környezetet, fenntartható gazdasági fejlődést jelent.

A humán biztonság alapkonceptiója az egyes egyén védelme és az emberhez méltó környezet és életminőség alapvető feltételeinek biztosítása.

A humán biztonságot veszélyeztető tényezők:

1) lokális szinten jelentkező veszélyforrások:

- gazdasági biztonságot (*economic security*),
- élelmiszerbiztonságot (*food security*),
- egészséget (*healthy security*),
- természeti környezetet (*environmental security*),
- személyes biztonságot (*personal security*),
- közösségi biztonságot (*common security*),
- politikai biztonságot (*political security*) veszélyeztető tényezők.

2) globális szinten jelentkező veszélyek:

- népességnövekedés (*population growth*),
- globális szintű jövedelemkülönbségek (*disparities in economic opportunities*),
- növekvő nemzetközi migráció (*migration pressures*),
- természeti környezet pusztulása (*environmental degradation*),
- kábítószer-kereskedelem (*drug-trafficking*),
- nemzetközi terrorizmus (*international terrorism*).

5.5 Nemzetbiztonság

A nemzetbiztonság tárgyalásához elsőként a nemzet fogalmának meghatározása szükséges. A nemzet történelmi kategória, a polgári társadalom kialakulásához, az államok területiális elkülönüléséhez kapcsolódik. Etnikailag, nyelvileg, kulturálisan, vallásban, tradícióiban elkülönülő népek, népcsoportok integrált gazdasági-társadalmi egysége és ezen alapuló érzelmi és érdekközössége.

A nemzet biztonsága az adott nemzet fizikai, gazdasági, nyelvi, kulturális létének és fejlődésének, azaz identitásának, társadalmi-gazdasági egységének és cselekvőképességének olyan állapota, amelyet külső és belső tényező nem fenyeget, nem veszélyeztet, a nemzet érdekeinek érvényesítése nem akadályozott. A nemzet biztonsági érdekei a politika szintjén, az állam szintjén nyernek konkrét megfogalmazást.

5.6 Biztonságpolitika

Az adott államban a politikai hatalom birtokosai (hatalmon levő politikai erők) által alakított, általában írásban is rögzített, kül-, bel-, gazdaság-, védelem-, környezet-stb. politikai prioritásait egységes rendszerbe foglaló cselekvési program. Az elismert és preferált nemzeti és állami érdekek kijelölése, érvényre juttatása, a valóságos vagy potenciális külső/belső behatások kezelésével, a válaszadás elvi kérdéseivel, cél- és esz-

közrendszerével kapcsolatos tevékenységi és szervezeti rendszer, valamint az ehhez társult politikai magatartás és gyakorlat. Koherens rendszerként az egyes szakpolitikákon keresztül valósul meg, relatív önállósággal, és relatíve önálló ágazati érdekek védelmével és érvényesítésével.

Alakításában, alakulásában meghatározó szerepet játszanak a külső és belső tényezők, feltételek, illetve ezek ismerete, értékelése, tehát az informáltság.

5.7 Közbiztonság

A jegyzet előző fejezeteiben már széles körben tárgyaltuk a közbiztonságot, valamint annak elemeit. A közbiztonság a biztonság része, jogilag szabályozott közállapot, kollektív társadalmi termék, amely az egyének és a közösségek tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességéből és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együttes hatásaként alakul ki. A közbiztonság egy olyan állapot, amelyben a társadalom egésze, a közösségek és az egyének védettek a jogellenes magatartásokkal szemben.

6. Hazánk biztonság- és védelempolitikájának alapelvei

Az Országgyűlés 1998. december 28-i ülésnapján a 94/1998. (XII. 29.) OGY határozatával elfogadta a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveit. A határozat a Magyar Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez történő csatlakozásáról és a szerződés szövegének kihirdetéséről szóló törvény 2. §-a hatálybalépésének napján lépett hatályba. Ezzel egyidejűleg hatályát veszítette a Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának alapelveiről szóló 11/1993. (III. 12.) és a Magyar Köztársaság honvédelmének alapelveiről szóló 27/1993. (IV. 23.) OGY határozat.

Az utóbbi évek során Magyarország külső biztonsági helyzetében meghatározó jelentőségű változás következett be, döntően az euroatlanti integráció terén elért eredmények következtében. A NATO-tagság elérésével valamint az Európai Unióhoz történő csatlakozási folyamat gyakorlati előrehaladásával az ország intézményesen is az euroatlanti térség demokratikus, fejlett és stabil országai közösségének tagjává vált. Mindezek szükségessé tették hazánk biztonság- és védelempolitikai alapelveinek újrafogalmazását.

Hazánk a biztonságot átfogó módon értelmezi, amely a hagyományos politikai és katonai tényezőkön túl magába foglalja a széles értelemben vett biztonság egyéb - gazdasági és pénzügyi, emberi jogi és kisebbségi, információs és technológiai, környezeti, valamint nemzetközi jogi dimenzióit is. A globális kihívások, a nemzetközi politikai-gazdasági kölcsönös függőség, a technológiai fejlődés világában az euroatlanti térség biztonsága oszthatatlan.

A kétpólusú nemzetközi rendszer időszakához képest minimálisra csökkent egy világméretű fegyveres konfliktus veszélye, ugyanakkor lényegesen megnőtt és összetettebbé vált a kockázatok és veszélyforrások köre. Magyarország biztonságára elsősorban az euroatlanti régió biztonságának alakulása és a térségében végbemennő politikai-társadalmi-gazdasági folyamatok gyakorolnak hatást, de az ország nem függetlenítheti magát a globális veszélyforrásoktól sem. Szövetségi rendszerhez való kapcsolódása ezek kezelésében további felelősséget és egyúttal megnövelt lehetőségeket teremt.

Növekvő kockázatot jelentenek az eltérő társadalmi fejlődésből fakadó országok és csoportok közötti, átmeneti vagy tartós ellentétek, a gazdasági, pénzügyi és társadalmi válságok, az etnikai és vallási feszültségek, a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az illegális kábítószer- és fegyverkereskedelem, a demográfiai feszültségek, a tömeges migráció és a nagyfokú környezeti ártalmak. Fokozódó kihívást és veszélyt jelent a tömegpusztító fegyverek és azok hordozóeszközeinek elterjedése, valamint az információs rendszerek elleni támadások lehetősége. Emellett az államok közötti feszültségek, illetve államokon belüli fegyveres konfliktusok ma is jelen vannak Európában. Régióinkban sajátos veszélyforrásként jelentkezik az átalakulásból fakadó instabilitás és kiszámíthatatlanság, a demokratizálódási folyamatok törekenysége.

Biztonsági környezetünk sajátossága, hogy az új típusú és a hagyományos kihívások gyakran egyidejűleg és egymást erősítve jelennek meg.

Hazánk biztonságpolitikájának fő célja, hogy:

- szavatolja az ország függetlenségét, szuverén államiségét és területi épségét,
- megfelelő körülményeket teremtsen az Alaptörvényben lefektetett elvek érvényre jutásához, elősegítse a jogállamiság érvényesülését, a demokratikus intézmények és a piacgazdaság zavartalan működését, hozzájáruljon az ország belső stabilitásához,
- előmozdítsa az állampolgári, az emberi, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok teljes érvényesülését,
- megfelelő feltételeket biztosítson a hazánk területén élők élet-, vagyon- és szociális biztonságának érvényesüléséhez, a nemzeti vagyon megőrzéséhez,
- hozzájáruljon az Észak-atlanti Szerződésben foglaltak megvalósulásához, szövetségesi biztonságához,
- elősegítse a nemzetközi béke fennmaradását az euroatlanti térség, Európa és szűkebb régiója biztonságának, stabilitásának erősítését,
- hozzájáruljon hazánk nemzetközi gazdasági, politikai, kulturális és egyéb kapcsolatai, együttműködése feltételeinek biztosításához.

Ezeket a célokat Magyarország Alaptörvényével összhangban, a nemzetközi jog normáinak, különösen az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmányában, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Európa Tanács dokumentumaiban és az Észak-atlanti Szerződésben megfogalmazott alapelveknek és kötelezettségvállalásoknak megfelelően, továbbá más vonatkozó nemzetközi dokumentumokban, a regionális és kétoldalú szerződésekben vállalt kötelezettségeit tiszteletben tartva kívánja elérni.

Magyarország egyetlen államot sem tekint ellenségének, a nemzetközi politika valamennyi szereplőjét, akik a nemzetközi jog alapelveit betartják, partnereként kezeli. A vitás kérdéseket a nemzetközi joggal összhangban, az európai gyakorlatot figyelembe véve kívánja rendezni.

Hazánk biztonságát két alapvető pillérre építi: egyfelől nemzeti önerejére, másfelől az euroatlanti integrációra, a nemzetközi együttműködésre.

Biztonságát, polgári boldogulását tartósan az euroatlanti országok demokratikus közösségének tagjaként kívánja megvalósítani, amit leghatékonyabban a kollektív védelem elvére épülő Észak-atlanti Szerződés Szervezetének (a továbbiakban: Szövetség) tagjaként tarthatja fenn. Magyarország a Szövetség politikai és katonai struktúrájának integráns részeként vállalja a közös védelemből rá háruló feladatokat. A Szövetség konzultációs és döntéshozatali rendszerében való konstruktív részvételt Magyarország olyan eszköznek tekinti, amellyel hozzá tud járulni az euroatlanti térség biztonságának és stabilitásának erősítéséhez, valamint nemzeti érdekeinek hatékony érvényesítéséhez. Hazánk a transzatlanti együttműködést hosszú távon is az európai biztonság alapvető fontosságú tényezőjének tekinti. A Szövetségen belüli együttműködés keretei között támogatja az európai biztonsági és védelmi identitás fejlesztését, amely Magyarország integrációs politikájának fontos elemét képezi.

Az európai integráció, és az ennek legfontosabb keretét szolgáló Európai Unió, története során megteremtette tagállamai biztonságának gazdasági és politikai alapjait.

Hazánk továbbra is aktív szerepet vállal az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Európa Tanács, a Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezete, valamint a nemzetközi fegyverzet-ellenőrzési és non-proliférációs rendszerek tevékenységében. E szervezetek és együttműködési formák a magyar biztonságpolitikai célok érvényesítésének fontos keretétül szolgálnak a normaalkotás, a biztonság- és bizalomépítés, a konfliktusmegelőzés és -kezelés, valamint a vállalt nemzetközi kötelezettségek végrehajtásának folyamatos figyelemmel kísérése terén. Hazánk biztonságának szavatolásában fontos szerepet tulajdonít a nemzetközi együttműködés regionális és szubregionális, valamint hagyományos kétoldalú formáinak is.

A nemzetközi együttműködés csak hatékony nemzeti szerepvállalás mellett lehet eredményes, így az ország biztonságának szavatolásában továbbra is meghatározó szerep hárul a nemzeti önerőre. Az ország biztonságának szavatolásában alapvető fontosságú az állampolgárok aktív részvétele, támogatása és áldozatkészsége.

A magyar biztonságpolitikának és intézményrendszerének úgy kell működnie, hogy képes legyen időben felismerni, folyamatosan és megbízhatóan értékelni az ország biztonságát veszélyeztető tényezőket, ennek alapján időben meghozni a veszélyhelyzetek megelőzéséhez, illetve elhárításához szükséges döntéseket, és végrehajtani az ezekből fakadó intézkedéseket.

Biztonságpolitikai céljait elsősorban a külpolitika, a gazdaságpolitika és a védelempolitika útján érvényesíti.

A magyar külpolitika az euroatlanti integráció mellett a szomszédsági politikát és a határon túli magyar közösségek boldogulását állítja figyelem középpontjába.

Magyarország a kelet-közép-európai régió stabil pontja. A szomszédos államokhoz fűződő kiegyensúlyozott, jószomszédi viszony szempontjából alapvető fontosságúnak tartja a térség országai közötti gazdasági, kulturális és emberi jogi, ezen belül kisebbségi, együttműködés erősítését.

Magyarország kapcsolatait a régió más országaival az euroatlanti értékek, a nemzetközi jog normái és a kölcsönös érdekek alapján kívánja építeni, megkülönböztetett figyelmet fordít a határain túl élő magyarság helyzetére, érdekeiknek a nemzetközi jog normáival összhangban álló érvényesülésére. Ugyanígy alapvetőnek tartja a Magyarország területén élő nemzeti kisebbségek jogainak maradéktalan megvalósulását. A biztonságot erősítő tényezőnek tekinti a nemzeti kisebbségek jogainak érvényesítését, amellyel ellentétes az intoleráns és agresszív nacionalizmus; a nemzeti kisebbségek asszimilálására és a lakosság etnikai összetételének mesterséges megváltoztatására irányuló törekvések.

Az emberi jogok, ezen belül a nemzeti és etnikai kisebbségek helyzete nem tekinthető egyetlen állam kizárólagos belügyének sem. Magyarország a nemzeti kisebbségek kérdését az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és az Európa Tanács normái, valamint az európai gyakorlat alapján látja szükségesnek rendezni, azt a jószomszédi kapcsolatok valamint az euroatlanti integráció szerves részének tekinti.

A gazdaság védelmi felkészítése állami feladat, amely megvalósításánál fontos szempont a piac működésébe történő lehető legkisebb mértékű beavatkozás.

Az ország biztonságpolitikája eszközként továbbra is szüksége van a megbízható védelmet jelentő és a Szövetség közös biztonságához is hozzájáruló fegyveres erőre, és annak hatékony alkalmazását szolgáló koncepcióra. Honvédelmi politikája a szövetség, az együttműködés, a visszatartás és a védelem egységén és egymásra épülésén alapul. A honvédelmet az állampolgárok közös felelősségvállalásán alapuló nemzeti ügyének tekintik. A honvédelem rendszere az Észak-atlanti Szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek egységére, az ország és a Szövetség védelmi igényeit tudatosan elfogadó polgárok önbecsülésére és felelősségére, a fegyveres erő és a védelem anyagi szükségleteit kielégíteni képes gazdaságra, a védelemre felkészült államszervezetre, a védelem katonai feladatait ellátni képes fegyveres erőre, a fegyveres erő demokratikus és polgári irányítására és ellenőrzésére, a lakosság és az anyagi javak megóvását szolgáló polgári védelemre; valamint a magyar társadalom legszélesebb rétegeinek támogatására épül.

Magyarország azonosul a Szövetség kollektív biztonságának és védelmének elveivel. Fegyveres támadás elhárítására irányuló képességét az Észak-atlanti Szerződésben megfogalmazott alapelveknek megfelelően tartja fenn és fejleszti. Fegyveres erejének fő feladata Magyarország szuverenitásának és területi épségének védelme és, az Észak-atlanti Szerződés alapján, hozzájárulás a Szövetség kollektív védelméhez. További feladata, hogy hozzájáruljon más, közösen vállalt szövetséges küldetésekhez; részt vegyen a nemzetközi szervezetek égisze alatt zajló nemzetközi béketámogató és humanitárius akciókban, valamint a súlyos ipari, civilizációs, illetve természeti katasztrófák elhárításában. Magyarország, vállalt kötelezettségeinek megfelelően, a közös védelem érdekében készen áll a szükséges katonai erő rendelkezésre bocsátására és lehetőségeinek megfelelően hozzájárul a Szövetség egyéb misszióihoz.

Hazánk fegyveres erejének szervezeti és hadrendi struktúráját, létszámát, belső állományarányait, fegyverzetét és felszerelését a várható reális veszélytényezőknek, az ország védelmi szükségleteinek, a Szövetségben vállalt kötelezettségeknek, valamint az anyagi, pénzügyi erőforrásoknak megfelelően, a Szövetséggel egyeztetve, alakítja ki. Biztosítja a meghatározott feladatok, illetve a fegyveres erő és a működésére, fejlesztésére szolgáló erőforrások közötti összhangot.

Az új típusú kihívások, kockázatok és veszélyek sajátossága, hogy komplex módon jelentkeznek, és hatásai az államhatárokon átnyúlnak. Az ellenük való hatékony fellépés szoros nemzetközi együttműködést tesz szükségessé a kül-, a gazdaság- és a védelempolitika területén kívül is. Ennek érdekében hazánk mind kétoldalú, mind többoldalú keretekben aktívan részt vesz a kihívások és kockázatok megelőzésére és kezelésére irányuló nemzetközi erőfeszítésekben, különös tekintettel az igazságügyi, a belügyi, a vám- és pénzügyi, a környezet- és katasztrófavédelmi, valamint más érintett szervek tevékenységére.

Az alapelveken túlmenően fontos kiemelni még, hogy a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer (NIR) biztosítja az alkalmazási időszakban a NATO által elrendelt válságkezelési intézkedések bevezetésének és végrehajtásának nemzeti szintű koordinációját, illetve a NATO válságreakálási intézkedések szövetségi szintű bevezetése kezdeményezésének koordinációját. A NIR célja a NATO válságreakálási intézkedések bevezetésével, módosításával és visszavo-

násával kapcsolatos döntések előkészítéséhez, a döntések végrehajtásához szükséges eljárási rend kialakítása, továbbá a Nemzeti Intézkedések Gyűjteménye kiadása révén, a válságreagálási feladatokra történő felkészülést és a feladatok végrehajtását segítő minta-intézkedések rendelkezésre bocsátása. A Nemzeti Intézkedések Gyűjteménye intézkedés- és előírásmintákat tartalmaz a NATO Válságreagálási Rendszerben meghatározott intézkedésekkel összhangban álló nemzeti válságreagálási intézkedések bevezetéséhez, a nemzeti válságreagálási intézkedések bevezetéséért és végrehajtásáért felelős ágazati felelős szervek, valamint az együttműködő szervek, illetve az információvédelmi szempontból minősített, különleges eljárásrendek meghatározásával.

A Kormány az alapelvekben foglaltak szerint megalkotta a nemzeti biztonsági stratégiát és a nemzeti katonai stratégiát.

A jegyzet tárgyát tekintve Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája külön fejezetben kerül bemutatásra.

7. A honvédelem és rendvédelem összehasonlítása

7.1 A honvédelem

A nemzeti biztonság és a honvédelem az államiság kialakulása óta szorosan összefüggő, egymást feltételező fogalmak. A nemzeti biztonság fogalma természetesen szélesebb értelmű, mint az adott ország katonai biztonsága, hiszen napjaink komplex fogalmi értelmezésében a biztonság kiterjed az állam és az egyén biztonságának fogalmára, valamint a politikai, a társadalmi, a gazdasági, a szociális és a katonai szférákra egyaránt. A változó külső és belső feltételek, körülmények hatására a nemzeti biztonság fogalma kilépett a korábban meghatározó jellegű diplomáciai-katonai keretektől, ezáltal egyre szélesebb társadalmi területekre, kategóriákra terjed ki.

A konfliktusmegelőző és kezelő biztonságpolitikának támaszkodnia kell mind a külső, mind a belső veszélyek elleni eredményes fellépést, végső soron az ország megvédését, biztosító biztonságpolitikai tevékenységre, ami a fegyveres erő, az államszervezet, a gazdaság és a lakosság honvédelmi felkészítésére irányul. Ez utóbbi tevékenység alapvetően az adott ország honvédelmének megszervezésével kapcsolatban kialakított honvédelmi politikában testesül meg, amely honvédelem az általános biztonság, és amely honvédelmi politika pedig az általános biztonságpolitika folyamodványa.

A nemzeti biztonság és az azzal közvetlen összefüggésben álló honvédelem nemzeti érdekeknek megfelelő fenntartása minden szuverén állam létérdeke, állami szintű kötelezettsége. Ennek megfelelően deklarálja Magyarország Alaptörvénye.

A biztonság és a biztonságpolitika, illetve a honvédelem és a honvédelmi politika viszonyából tehát az a következtetés vonható le, hogy az előbbi meghatározó jellegű, behatárolja az utóbbi mozgásterét, ugyanakkor a két terület folyamatos kölcsönhatásban áll egymással. A honvédelem lehetőségei végső soron determinálják az ország biztonsági helyzetét is.

A honvédelem az állami szuverenitás egyik meghatározó eleme, az állami szervezeti struktúra kialakulásától létező szervezeti és tevékenységi forma. Az állami szuverenitás, ezen belül a honvédelem biztosítása, minden ország létfontosságú nemzeti ügye. Az államot fenyegető külső, fegyveres támadások elhárítása, az ország és polgárainak hatékony védelme a történelem során mindig is alapvető követelményként jelentkezett egy adott állam irányítói felé, bármilyen államformáról is legyen szó.

A szuverén állam honvédelmi képességének fenntartásában - a nemzetközi együttműködés, a politikai-katonai szövetség előnyeit felhasználva, alapvetően saját erejére: nemzeti erőforrásaira, fegyveres erejének felkészültségére és elszántságára, illetőleg polgárainak a haza védelme iránti elkötelezettségére és áldozatkészségére épít. Ezen célok elérése érdekében a honvédelem megszervezése mindig is „klasszikus” igazgatási ágazatnak minősült, amely fontos helyet foglal el az állami feladatok között.

A honvédelem fogalma a vonatkozó országgyűlési határozat alapján az előző fejezetben már meghatározásra került.

A honvédelem tehát több elemből összetevődő rendszer, az azzal kapcsolatos feladatok megvalósítása pedig az állam egyik fontos funkciója. A honvédelem rendszere kiterjed az állami vezetés, illetőleg a közigazgatás területeire, átfogja az ország lakosságának és gazdaságának tervszerű felkészítését, szükség esetén aktivizálását és igénybevetését a haza védelme, illetve a szövetségi keretek között végrehajtandó katonai feladatok teljesítése érdekében.

A továbbiakban Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája⁴ (a továbbiakban: Stratégia) által meghatározott, a katonai erő alkalmazásának, a közreműködésének lehetséges eseteit soroljuk fel az egyes kockázati tényezők alapján.

A Stratégia Magyarország biztonsági környezetét elemezve megállapítja, hogy helyzete alapvetően stabil, belátható időn belül hagyományos jellegű fegyveres támadás veszélye jelenleg elenyésző mértékű, a jelenlegi folyamatok középtávon is ezt valószínűsítik. Magyarország egyetlen államot sem tekint ellenségének, vitás kérdéseit az Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban: ENSZ) Alapokmányának elveivel és a nemzetközi jog normáival összhangban, békés eszközökkel kívánja rendezni, ugyanakkor az ellene irányuló agresszió esetén, összhangban az ENSZ Alapokmányának 51. cikkében foglaltakkal, Magyarország minden szükséges lépést megtesz függetlenségének, területének, légtérének, lakosságának és anyagi javainak védelme érdekében.

Tágabb szomszédságunkban továbbra is fennáll a hagyományos konfliktusok lehetősége, sőt az egyes régiókban akár nőhet is, melynek hatása közvetve Magyarországot is érintheti. Új kihívást és potenciális veszélyforrást jelent a globális közjavak, a nyílt tenger, a nemzetközi légtér, a világűr és a kibetér hozzáférhetősége, használata. Ezek közül kiemelkedik a számítógépes hálózatok elleni támadások növekvő száma és károkozási potenciálja. Egyre súlyosabb problémát jelen az energiabiztonság kérdése.

Továbbra is kiemelt cél, hogy élő kapcsolat legyen az önkéntes haderő és a magyar társadalom között, és elismertsége növekedjen a nemzet szemében. E kapcsolat megerősítésének fontos része a jól működő önkéntes tartalékos rendszer.

Globalizált világunkban a modern technológia alkalmazása és az erősödő gazdasági kapcsolatok következtében az egyes államok és térségek növekvő mértékben függenek egymástól, s biztonságuk egyre kevésbé választható el egymástól. A biztonság külső-és belső tényezői összekapcsolódnak, a bekövetkező válságok növekvő mértékben befolyásolják a nemzetközi stabilitást. Az akár jelentős távolságban lévő térségekben kialakuló válságok közvetlen vagy közvetett módon egyaránt hatással lehetnek. Európában és szomszédságában a 21. század elején is előfordulhat, hogy a katonai erő kap elsődleges szerepet egy regionális konfliktusban. Mindez továbbra is szükségessé teszi a hiteles katonai erő fenntartását.

A honvédelem nemzeti ügy, amelynek két alappillére a nemzeti önerő és a szövetségesi együttműködés alkotják.

A Magyar Honvédség olyan műveletekben vesz részt, amelyek hozzájárulnak Magyarországnak és szövetségesei biztonságának erősítéséhez. A magyar katonai erő határon

---

4 1656/2012.(XII.20.) Korm. határozat

túli alkalmazására a megfelelő nemzetközi jogi felhatalmazást követő közjogi döntés alapján, nemzetközi szervezetek keretei között vagy alkalmi koalícióban, a közös értékek és érdekek mentén kerül sor.

A hivatásos és szerződéses állományon alapuló, korszerű haderőnek szerves része az önkéntes tartalékos rendszer. Ennek keretében valósul meg a haza védelmében tevékeny részt vállalni kívánó honfitársaink kiképzése, békeidőben és különleges jogrendben történő alkalmazása. Rendkívüli állapot idején és megelőző védelmi helyzetben, amennyiben az Országgyűlés a hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálat bevezetéséről határoz, a jogszabályban rögzítetteknek megfelelően a magyarországi lakhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárságú férfiak katonai szolgálatára is támaszkodik a Magyar Honvédség.

7.2 Biztonsági környezet

Magyarország biztonsági környezetét egyszerre jellemzik térségünk és benne az ország stabilitását erősítő és gyengítő folyamatok. Magyarország közvetlen környezetében megfigyelhető tendenciák a stabilitás irányába mutatnak, ugyanakkor, a korábban válságok sújtotta területek biztonsági helyzete továbbra is törékeny. A globális folyamatok hosszú távon nehezen kiszámítható biztonsági környezetet valószínűsítenek, ami a legrosszabb esetben akár megállíthatja vagy vissza is fordíthatja a térségünkben jelenleg tapasztalható pozitív irányú változásokat. Az új típusú, globális méretekben jelentkező kihívások szerepe várhatóan jelentősen felértékelődik közép- és hosszú távon.

7.3 A biztonság és stabilitás ellen ható folyamatok

A korábbi évtizedek regionális konfliktusainak következményeként régióknak közvetlen környezetének stabilitása helyenként továbbra is törékeny, tágabb szomszédságában pedig továbbra is fennáll a hagyományos konfliktusok lehetősége, sőt ez egyes régiókban akár nőhet is, amelynek hatása közvetve Magyarországot is érintheti.

A vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terjedése, beleértve az előállításukhoz szükséges kettős felhasználású termékeket és ismeretanyagot, továbbra is kiszámíthatatlan veszélyforrást jelentenek a nemzetközi békére és biztonságra. Veszélyként jelentkezik az ellenséges szándékú állami és nem állami szereplők ilyen fegyverekhez történő hozzáférése. A csúcstechnológiához történő hozzáférés egyszerűbbé válása növelheti az ellenséges szándékú állami és nem állami szereplők támadó képességeit.

A globális törekvésekkel bíró nemzetközi terrorista szervezetek aktivitása csökkent a nyugati világban, ugyanakkor a terrorizmus továbbra is korunk jelentős globális fenyegetése marad, mivel a megjelenését és megerősödését eredményező, elsősorban társadalmi okokat, nem sikerült felszámolni. A terrorizmus így továbbra is veszélyt jelent a transzatlanti közösség, valamint közvetve Magyarország biztonságára és értékrendjére.

Globális léptékű hatalmi átrendeződés figyelhető meg: egyre nagyobb gazdasági és politikai befolyásra tesznek szert a feltörekvő hatalmak. Ez a folyamat nem jár együtt a transzatlanti térségre nézve katonai kihívással, ugyanakkor a feltörekvő hatalmak katonai költségvetéseinek folyamatos emelkedése közép- és hosszú távon feszültségek forrásává válhat.

A világban bekövetkező elsősorban gazdasági és demográfiai változások egyes, Európán kívüli térségek felértékelődéséhez, ezzel Európa relatív súlyvesztéséhez vezetnek. Ez erősíti a jelenlegi biztonsági struktúrák felülvizsgálatának igényét.

A pénzügyi és gazdasági világválság csökkentheti az EU kohézióját. Az európai államok védelemre fordított kiadásainak jelentős csökkenése ugyanakkor a transzatlanti kapcsolatokra lehet negatív hatással.

A globalizáció kihívásaihoz nehezen alkalmazkodó vagy alkalmazkodni képtelen államok, illetve térségek stabilitása törekény, az ottani folyamatok kiszámíthatatlan irányt vehetnek. Ez erősítheti a nemzetközi terrorizmus bázisát, valamint a tömeges migráció által keltett veszélyek forrása lehet. Az anarchiába süllyedt, működésképtelenné vált államok fenyegetést jelenthetnek az adott régió stabilitására, továbbá menedéket és kiképző terepet nyújthatnak a globális törekvésekkel bíró terrorista csoportok számára.

A perifériára szorult államokat érintő gazdasági, társadalmi és demográfiai problémák várható éleződése erősítheti a szélsőségesek helyzetét és a Nyugat-ellenes hangulatot.

Az egyes térségek biztonságát és stabilitását továbbra is elsősorban az egyes államok politikája határozza meg, ugyanakkor folyamatosan nő a nem állami szereplőknek a biztonsági környezet megformálásában játszott szerepe. Biztonságunkat így növekvő mértékben befolyásolják a nemzetközi biztonsági struktúrákon kívüli, a politika által közvetlenül nem ellenőrzött szereplők.

Új kihívást és potenciális veszélyforrást jelent a globális közjavak – a nyílt tenger, a nemzetközi légtér, a világűr és a kibertér – hozzáférhetősége, használata. Ezek közül kiemelkedik a számítógépes hálózatok elleni támadások növekvő száma és károkozási potenciálja. A kiberfenyegetésnek, a hagyományos fenyegetésektől eltérő jellemzői szükségessé teszik a háborúval kapcsolatos fogalmaink átfogó felülvizsgálatát és adott esetben módosítását.

Az információs társadalom kialakulásának hatása a nemzeti és nemzetközi biztonság valamennyi területén érezhető. A folyamat számos pozitív hatása mellett jelentősek e fejlődés negatív vonatkozásai is. Az egyes állami és nem állami szereplők által alkalmazott modern infokommunikációs eszközök biztonsági kockázat előidézéséhez járulhatnak hozzá.

Egyre súlyosabb problémát jelent az energiabiztonság kérdése. Növekszik az importfüggő fogyasztók száma és a szállítási útvonalak sebezhetősége. Régióakra különösen is jellemző az energiaforrások beszerzésének nem megfelelő diverzifikáltsága. A globális éghajlat- és környezetváltozás, a környezetszennyezés, a szélsőségesebbé váló időjárás hatásai, a nyersanyag- és természeti erőforrások kimerülése, az egészséges ivóvízhez jutás, és a világban egyre súlyosabb formában jelentkező élelmezési gondok várhatóan a konfliktusok fő forrásai, illetve erősítő tényezői lesznek. Számolni kell azzal, hogy növekedhet a természeti és ipari katasztrófák száma és súlyossága.

7.4 A haderő várható alkalmazásának jellemzői

A haderő bevetésére a lehetséges alkalmazás teljes spektrumában sor kerülhet az alacsony intenzitású műveletektől kezdve a magas intenzitású műveletekig. Annak ellenére, hogy a Magyar Honvédség napjainkban alacsony intenzitású nemzetközi műveletekben vesz részt, középtávon képesnek kell lennie a magas intenzitású műveletek végrehajtására is.

A Magyar Honvédség alkalmazására jellemzően válságkezelő műveletekben kerül sor, sok esetben Magyarországtól jelentős távolságra, szélsőséges természeti és éghajlati viszonyok között, nehezen megközelíthető terepen, ahol csupán korlátozott mértékben vagy egyáltalán nem áll rendelkezésre befogadó nemzeti támogatás. A válságok kezelése során a hálózatalapú hadviselés, a hírszerzés és a felderítés, a precíziós fegyverek és modern technikai eszközök, a civil-katonai együttműködés, a pszichológiai hadviselés, valamint a különleges rendeltetésű erők széles körű alkalmazása szükséges. A válságkezelésre általában olyan, az alapfeladatát ellátni képtelen, gyenge államokban kerül sor, ahol irreguláris, félkatonai szervezetekkel, felkelőkkel, fegyveres csoportokkal, nemzetközi zsoldos és terrorista csoportokkal szemben kell a biztonságot megteremteni és fenntartani.

A tömeghadseregek helyét a kis létszámú, rugalmasan alkalmazható jól képzett katonákból álló haderők vették át. Széles frontvonalak helyett sok esetben lakott és beépített területeken, a civil lakosság és a polgári infrastruktúra környezetében, nehezen azonosítható ellenséggel szemben kell felvenni a küzdelmet.

Egyre többször válhat szükségessé a nemzetközi közösség humanitárius célú beavatkozása és segítségnyújtása katonai erő alkalmazásával. A válságok kizárólag katonai erővel nem kezelhetők, kezelésük összetett civil és katonai erőfeszítést, együttműködést igényel, különös tekintettel az azonos műveleti területen működő katonai és polgári szakemberek egymásra utaltságára. A katonai és a civil erőfeszítések nem választhatóak el élesen egymástól. A műveleti területen nem csupán állami, hanem számos nem állami szereplő is meghatározó módon van jelen.

A nemzetközi műveleti részvétel során a haderőnek nem csupán az újjáépítéshez szükséges biztonsági körülmények megteremtése és a fegyveres ellenállók tevékenységének visszaszorítása a feladata, hanem szükség szerint szerepet vállal az újjáépítésben is valamint a stabilitás megteremtésében. Amennyiben a civil kormányzati és nem kormányzati szervezetek is a műveleti területen tevékenykednek, a siker elengedhetetlen feltétele a velük történő szoros együttműködés, az átfogó megközelítés jegyében.

A katonai erő alkalmazására jellemzően eltérő kultúrájú, megosztott társadalommal, visszamaradott infrastruktúrával és államszervezettel rendelkező országokban kerül sor. Kiemelt jelentőségű az alkalmazott erő megfelelő felkészítése, kiképzése a várható viszonyokra. A katonák felkészítése során különös figyelmet kell fordítani az adott térség kulturális és politikai viszonyainak megismertetésére.

A globális biztonsági környezetben zajló változások következtében felértékelődik a hírszerzés és az elhárítás szerepe. A műveleti területre jellemző összetett kihívások, valamint a gyakran változó biztonsági helyzet szintén megnöveli a pontos és időbeni információk és értékelések iránti igényt.

Az elmúlt évtizedre jellemző fokozott műveleti tempó, valamint műveleti igénybevétel várhatóan csökkenni fog, ugyanakkor továbbra is számottevő marad. A műveleti részvétel gyors döntéseket követel meg a döntéshozók részéről.

A tömegtájékoztató és a világháló gyors hírközlő képessége miatt egyre csökken a döntéshozatali idő és mozgástér: a közhangulat nyomásának engedve sokszor alapos előkészítés nélkül kénytelenek egyes kormányok dönteni a humanitárius célú katonai beavatkozásokról, illetve azok befejezéséről. Mivel a társadalom igen magas morális követelményrendszert támaszt a műveletek végrehajtásának módját illetően, a katonai erővel szemben elvárás, hogy feladatát nagy pontossággal, a lehető legkevesebb civil áldozattal és a lehető legalacsonyabb saját veszteséggel lássa el. A médián keresztül a műveleti tevékenység közvetlenül és szinte azonnal stratégiai, politikai jelentőségűvé válhat. Ebből fakadóan a csapatok parancsnokainak, valamint az egyes katonáknak is fokozott körültekintéssel kell eljárniuk a műveleti tevékenységük során.

A nem fegyverrel elkövetett, halálos áldozatot közvetlenül nem követelő, de hatalmas anyagi károkat és káoszt előidézni képes újfajta, aszimmetrikus kihívások miatt bővült a háború és a támadás fogalmainak jelentése. A károkozás mértékétől függően egy nem fegyveres támadás, megítélését tekintve, akár egy fegyveres támadással is egyenértékű lehet. Ilyen fenyegetést jelent elsősorban a kiber hadviselés, amely anyagi kár okozásában és a közrend megzavarásában potenciálját tekintve egyre kevésbé marad el a hagyományos fegyverektől.

A technológiai fejlődéssel új képességek, fegyverrendszerek jelennek meg, illetve válnak elérhetővé, melyek átalakítják a hadviselés korábban ismert kereteit és jellegét.

7.5 A Magyar Honvédség feladatai

A Magyar Honvédség alapfeladata, önállóan vagy szövetségi keretek között, Magyarország függetlenségének, területének, légterének, lakosságának és anyagi javainak külső támadással szembeni fegyveres védelme. Ehhez szükség van a Magyarországot közvetlenül és közvetve érintő katonai fenyegetések érzékelésére, a megfelelő visszatartó képesség kialakítására, és szükség esetén a katonai fenyegetések kivédésére.

Alapfeladatának ellátásával összefüggésben fontos feladat a szövetséges országok erői részére történő befogadó nemzeti támogatás megszervezése és biztosítása. A Magyar Honvédség további fontos feladata a polgári légi járművek fegyverként történő alkalmazásának megakadályozása.

Magyarország ENSZ, NATO, EU, valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezeti (a továbbiakban: EBESZ) tagságával járó felelőssége a szövetségi és egyéb nemzetközi kötelezettségek, különösen a kollektív védelmi, válságkezelési, humanitárius, valamint bizalom- és biztonságerősítő feladatok, teljesítése, amelyben döntő szerep hárul a Magyar Honvédségre. A nemzetközi kötelezettségek teljesítése hozzájárul a nemzetközi béke és biztonság, és ezáltal Magyarország biztonságának, erősítéséhez és egyben növeli az ország nemzetközi tekintélyét.

A Magyar Honvédség közreműködik a természeti és ipari katasztrófák elhárításában, következményeinek felszámolásában, a humanitárius válságok kezelésében, valamint szükség esetén részt vesz a polgári hatóságok támogatásában. Ellát tűzszerészeti, valamint egyéb katonai szakértelmet és speciális eszközöket igénylő feladatokat, továbbá biztosítja egyes kijelölt kritikus infrastruktúra létesítmények őrzését és védelmét.

A Magyar Honvédség mindezen felül biztosítja a nemzetközi katonai kapcsolatok fenntartását, a Szent Korona őrzését és védelmét, részt vesz az állami protokolláris, köztük a Sándor palotával kapcsolatos, feladatok ellátásában, közreműködik a katonai hagyományőrzésben, valamint az állami céltartalékolás és közfoglalkoztatás feladatainak végrehajtásában. Feladatai ellátása érdekében háborús, válságkezelő, valamint békeidőszaki tevékenységek végrehajtására készül fel.

Kiemelt feladat korunkban a katasztrófák elleni védekezésben történő együttműködés. Míg az előzőekben a polgári oldal (védelem) támogatta a katonai műveleteket, illetve biztosította a feltételeket, addig a katasztrófák elleni védekezés során a katonai erők, eszközök támogató tevékenységére helyeződik a hangsúly. Ma már nem elsősorban az élőerőre, bár a kritikus szakaszokon arra is, mint azt az elmúlt időszak árvízi katasztrófa helyzetei bizonyították, van szükség, hanem azokra a speciális képességekre, melyek a polgári oldalon nem állnak rendelkezésre.

A fentiek alapján megállapítható, hogy az ország honvédelmi rendszere kiterjed az állami vezetés, illetőleg a közigazgatás területeire, átfogja az ország lakosságának és gazdaságának tervszerű felkészítését. Ezen feladatok és az azt ellátó testületek a közigazgatás legfőbb szervei, illetve a legfelsőbb képviseleti szerv irányítása alatt állnak.

7.6 Rendvédelem

Az előző fejezetekben a jegyzet széles körben világitott rá a rendvédelem, illetve a rendészet funkcióira, szervezeteire.

Az Alaptörvényben megfogalmazott különleges jogrendi elemek megvalósításához, legyen az fegyveres konfliktus, belső rend megzavarása, vagy katasztrófa felszámolása, a demokratikusan megválasztott Országgyűlés és a végrehajtó szervei: a Kormány és kórhivatalok, a közigazgatásra épülő védelmi igazgatási rendszer ideiglenes, különböző szintű védelmi bizottságok, önkormányzatok, szervei irányításával, az állampolgár tevékenységével együttműködésével valósul meg.

Összehasonlítás	
Honvédelem	Rendvédelem
Alapfunkciója: a <i>biztonságot fenyegető külső veszélyek</i> kezelése	Alapfunkciója: a <i>biztonságot fenyegető belső veszélyek</i> kezelése
A vezetés és a végrehajtás hierarchikusan szabályozott, a szolgálati rend uralma érvényes	A vezetés és a végrehajtás hierarchikusan szabályozott, a szolgálati rend uralma érvényes
Az alkalmazott erőszak helyszíne élesen elkülönül, az ellenség jól azonosítható, a konfliktus gyakran elhúzódik, a cél a megsemmisítés, fogságba ejtés, terület elfoglalása, megtartása, fegyverei (eszközei) pusztító ereje túlméretezett, élet- és vagyonbiztonság szempontja nem fontos, stb.	Az alkalmazott erőszak helyszíne élesen nem különül el, a bűn és az elkövető nehezebben azonosítható, a konfliktus gyorsan megoldandó, a cél a megoldás, a rend helyreállítása minimális és arányos erőszakkal, terület szabadabb tételével, fegyverei (eszközei) pusztító ereje korlátozott, differenciált alkalmazást biztosít, stb.

8. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája

„A nemzetbiztonság egy adott állam szuverenitásának és alkotmányos rendjének biztonságát jelenti. Komplex kategória, amely nemcsak a katonai, de a politikai, gazdasági, társadalmi, emberjogi, környezeti és informatikai biztonságot is magában foglalja, szorosan összefügg az adott állam szűkebb és tágabb környezete, valamint szövetségesei biztonságával.”

8.1 A stratégia fogalma és szerepe

Az emberiség történelme során a stratégia fogalma elsősorban a háborúkhoz kapcsolódott és a hadvezérek rendelkezésére álló eszközök gyakorlati felhasználásának általános tervét jelentette a háború sikeres megvívása érdekében. A 20. század második felétől a stratégia fogalmát általánosabb értelemben kezdték használni. Olyan cselekvési tervként, ami bizonyos hosszabb távú célok elérése érdekében számba veszi a célok eléréséhez szükséges eszközöket és az elérés érdekében alkalmazni kívánt módszereket is. A stratégiát azonban meg kell különböztetnünk a taktikától. Míg ez utóbbi az azonnali, rövid távú lépésekre vonatkozik, a stratégia egy hosszabb időszakra határozza meg a teendőket.

8.2 A Magyarország biztonságát érintő stratégiák rendszere

A biztonság egy állam számára kulcsfontosságú kérdés. Mivel a nemzet biztonságát közvetlenül érintő valamennyi tevékenységgel a kormányok foglalkoznak, így ezen a területen minden állam több stratégiával is rendelkezik. A legmagasabb állami szintű stratégiát általában Nemzeti Biztonsági Stratégiának nevezzük.

Áttekintve Magyarország biztonságpolitikai alapelvei változásának folyamatát a rendszerváltástól napjainkig, felsorolásszerűen az 1991 decemberében született 3617. számú határozat, majd a 1992 évi 5699-esa 8958-es, 8999-es számú határozati javaslatok, végezetül 8624. számú határozati javaslat, mely mérföldkő az első biztonságpolitikai alapelvekhez vezető úton. Végezetül az 1993 februárjában született 8959. számú határozati javaslat, majd az Országgyűlés által 1998. december 28-án elfogadott, a 94/1998 (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikai alapelveiről. Az ezt követő időszakban ezen alapelvek nyomán a mindenkor kormány döntött az aktuális stratégiáról. Így 2004-ben született meg a 2073/2004. (IV. 15.) Kormány határozat a Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról, majd az új Alaptörvényhez és sarkalatos törvényekhez igazodóan 2012-ben egészült ki a 1035/2012. (II. 21.) Kormány határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (Stratégia).

8.3 Magyarország biztonságpolitikai környezete

A Stratégia I. fejezetében Magyarország biztonságpolitikai környezetét elemzi. Ez alapján a biztonság fogalma egyre átfogóbb értelmezést nyer. A folyamatosan változó biztonsági környezetben a kihívások, kockázati tényezők és fenyegetések ma már több síkon, az egyének, közösségek, államok és régiók szintjén, valamint globális szinten jelennek meg, és az egyének, kormányzati és nem kormányzati szervezetek, valamint transznacionális szereplők széles körét érintik. Mára elengedhetelenné vált a biztonságpolitikai, katonai, gazdasági- és pénzügyi, társadalmi, ezen belül: emberi és kisebbségi jogi, valamint környezeti dimenziójának együttes kezelése.

Ugyanakkor a 21. században a biztonság katonai szegmense is új hangsúlyokkal jelenik meg. Egyre inkább előtérbe kerülnek azok a biztonságpolitikai kihívások, amelyek kezeléséhez átfogó és összehangolt politikai, gazdasági és, szükség esetén, katonai fellépésre van szükség.

A globalizáció és az egyenlőtlen fejlődés Magyarország biztonsági környezetében is mélyreható változásokat okoz. A globalizáció és nemzetközi integráció folyamata nem csak a nyitottságot, a fejlődés vívmányaihoz való jobb hozzáférést erősíti, hanem a fenyegetések és veszélyek hatásaival szemben is sebezhetőbbé tesz. Új hatalmi központok jelentek meg vagy vannak felemelkedőben, és továbbra is számolnunk kell gyenge és működésképtelen államokkal. Egyes szereplők részéről a tudományos és technológiai vívmányok nem békés célú felhasználásának lehetősége stratégiai veszélyt hordoz. Folytatódik a biztonságot veszélyeztető nem állami szereplők megjelenése és befolyásuk erősödése. Mindez átrendezi és kiszámíthatatlanabbá teszi az egyes térségek biztonsági helyzetét és a nemzetközi erőviszonyokat.

Egy Magyarország, illetve szövetségesei ellen irányuló, hagyományos fegyverekkel végrehajtott támadás veszélye jelenleg elenyésző mértékű. Továbbra sem lehet azonban figyelmen kívül hagyni bizonyos hagyományos kockázatokat és fenyegetéseket, amelyek jelentősége ugyan csökkent, de nem szűnt meg. Még az euro-atlanti térségben sem sikerült mindenhol lezárni az elmúlt évtizedek konfliktusait, amelyek következtében egyes szomszédos régiók biztonsága is törékeny, és, mint azt a közelmúlt nemzetközi eseményei is példázzák, Európában és szomszédságában a 21. század elején is előfordulhat, hogy a katonai erő kap elsődleges szerepet egy regionális konfliktusban.

A Stratégia leszögezi, hogy globalizált világunkban a biztonság nem a határainknál kezdődik. A távoli biztonsági kockázatok, kihívások és veszélyforrások drámai gyorsasággal kerülhetnek határainkon belülre. Bármikor, rövid időn belül, komoly előjelek nélkül is történhetnek olyan változások, amelyek gyors választ követelnek meg, akár nagy földrajzi távolságokon átívelve. A terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök globális terjedése, valamint egyes régiók erőteljes fegyverkezése növelik a bizonytalanságot és kiszámíthatatlanságot, és növekvő veszélyt jelentenek hazánk és az euroatlanti szövetségi rendszer biztonságára. Biztonságunk külső és belső dimenziója ezért elválaszthatatlan egymástól.

Korunk konfliktusainak megelőzése és kezelése globális szemléletet, valamint átfogó megközelítést igényel. A tartós, fenntartható biztonság és stabilitás megköveteli a vál-

ságkezelési, beleértve a fejlesztéspolitikai, eszközök átfogó, egymással összhangban lévő használatát, az integrált civil-katonai megközelítést és képességfejlesztést, valamint a nemzetközi szereplők együttműködésének erősítését. Az átfogó megközelítést nemzeti kormányzati szinten is alkalmazni kell. A Nemzeti Biztonsági Stratégia csak összkormányzati megközelítés: részvétel és felelősség, az intézményi keretek kihívásoknak való megfeleltetése és megfelelő források hozzárendelése esetén lehet hatékony és sikeres.

A globális pénzügyi-gazdasági válság példátlan kihívás elé állítja az egész euroatlanti közösséget. Az elhúzó és mély válság gyengíti a fejlett országok, köztük hazánk biztonsági intézményrendszerét, a nemzetközi szervezetek és együttműködési keretek kohézióját, és csökkenti a biztonság erősítésére fordítható forrásokat. Mindez megköveteli, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokat innovatívan és hatékonyabban összpontosítsuk biztonsági képességeink erősítésére. Ezen a téren is tovább erősödik a szövetségi együttműködés, valamint a többnemzeti együttműködésben rejlő lehetőségek tudatosabb kihasználásának jelentősége.

A Stratégia II. fejezetében meghatározza Magyarország helyét és biztonságpolitikai érdekeit a világban.

8.4 Magyarország helye és biztonságpolitikai érdekei a világban

Magyarország egyetlen országot sem tekint ellenségének, vitás kérdéseit az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Alapokmányának elveivel és a nemzetközi jog normáival összhangban, békés eszközökkel kívánja rendezni. Alapvető értékének tekinti az olyan egyetemes és egymással szoros összefüggésben álló értékeket, mint a béke, a biztonság, az államok szuverenitása és területi épsége, a demokrácia és a jogállamiság, az emberi és azon belül a kisebbségi jogok, valamint az alapvető szabadságok tiszteletben tartása. A biztonság átfogó értelmezése révén értékeink és azok védelme határozzák meg biztonságpolitikai érdekeinket és céljainkat.

Magyarország alapvető biztonsági érdekének tekinti szuverenitásának, területi épségének és alkotmányos rendjének védelmét, az ország stabilitását, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését, az emberi jogok és alapvető szabadságok érvényesülését. Nemzeti biztonsági érdekünknek tekintjük továbbá a nemzetközi béke, biztonság és együttműködés fenntartását, a demokrácia térnyerését, az euroatlanti térség, különösen a Magyarországhoz földrajzilag közel eső térségek és a szomszédos országok stabilitását, az euroatlanti integráció további mélyítését.

Nagy jelentőséget tulajdonít a multilaterális szervezetek keretein belül megvalósuló biztonságpolitikai együttműködésnek és fellépésnek. Az ENSZ szerepe megkérdőjelezhetetlen a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) fontos szerepet játszik az európai biztonság és stabilitás előmozdításában. Magyarország konstruktívan hozzá kíván járulni ahhoz, hogy ezek a szervezetek minél jobban alkalmazkodjanak az új biztonsági kihívásokhoz, s lehetőségeihez mérten tevékenyen részt vesz misszióikban.

Magyarország biztonságpolitikájának alapvető keretét a NATO- és EU-tagság jelenti. Az euroatlanti integráció olyan demokratikus értékközösséget képez, melynek tagállamai szolidaritásra épülő politikai-katonai szövetséget alkotnak, globális gazdasági-politikai hatalmat képviselnek, amely nem csupán megvédeni képes tagállamai lakosságát, hanem aktívan képes alakítani biztonsági környezetét és hozzájárulni a nemzetközi stabilitás és biztonság kiterjesztéséhez. Magyarország magáénak vallja a NATO és az EU szerződésben rögzített értékrendjét. Alapvető nemzeti érdekeink jelentős része a közös érdekekbe ágyazódik, így azokat a nemzeti eszközökön túl az euroatlanti együttműködés keretein belül tudjuk érvényesíteni.

Az Észak-atlanti Szerződés 5. cikke, a kollektív védelem Magyarország biztonságának sarokköve. A kollektív védelemhez és biztonsághoz való aktív hozzájárulás Magyarország legfontosabb biztonságpolitikai kötelezettsége.

A NATO Stratégiai Konceptiója kijelöli azokat az irányokat, amelyekkel a Szövetség, a megváltozott biztonsági környezethez adaptálódva, képes betölteni az Észak-atlanti Szerződésben (Washingtoni Szerződés) rögzített szerepét és biztosítani tagországi védelmét.

Uniós tagságunk meghatározó biztonságpolitikai törekvése a közös kül- és biztonságpolitika és az ennek szerves részét képező közös biztonság- és védelempolitika megvalósulásának elősegítése és erősítése. Az Európai Unió Lisszaboni Szerződése erősíti az európai identitást, tovább mélyíti az integrációt és lendületet ad az Unió közös biztonság- és védelempolitikájának, keretet biztosítva a közös külső fellépésnek és az ehhez szükséges belső koordinációnak.

Magyarország továbbra is aktív szerepet kíván vállalni a NATO és az EU válságkezelő tevékenységében, műveleteiben és misszióiban, valamint a hozzájuk szükséges képességek nemzeti és kollektív keretek között folytatott fejlesztésében. Támogatjuk az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájának az Észak-atlanti Szerződésből a tagállamokra háruló kötelezettségeket figyelembe vevő fejlesztését, a két szervezet valódi stratégiai partnerségének, katonai és civil képességeinek összehangolt erősítését.

Minden állam felelősséggel tartozik megóvni lakosait az emberiség elleni, a háborús bűncselekményekkel és a népirtással szemben. A konfliktus által sújtott területen élő ártatlan polgári lakosság, különösen a nők és gyermekek védelme, a nemzetközi válságkezelés egyik legfontosabb vezérelve és szempontja.

Az Egyesült Államokkal fenntartott szoros kapcsolat és együttműködés az értékközösségen túl stratégiai érdekünk is. Magyarország érdeke az Egyesült Államok európai elkötelezettségének megőrzése, az Európai Unióhoz fűződő stratégiai partnerségének erősítése.

A határon túli magyarság különleges helyet foglal el biztonságpolitikánkban. Tekintettel a szomszédos államokban honos magyar közösségek jelenlétére, sajátos helyzetükre és kapcsolatukra az anyaországgal, ezen államok biztonsága elválaszthatatlan Magyarország biztonságától és fordítva. Magyarország támogatja, hogy a határon túli magyarok, az európai gyakorlattal összhangban, közösségként, szülőföldjükön megmaradva élvezhessék az önkormányzatiság és az autonómia sajátos helyzetüknek leginkább megfelelő formáit és az ezekből eredő jogokat. Magyarország a határon túli magyar

közösségekkel fenntartott kapcsolataival, a magyar közösségek legitím törekvéseinek támogatásával hozzájárul a térség stabilitásához és erősíti harmonikus kapcsolatait szomszédaival.

Biztonságpolitikánk alakításakor messzemenően figyelembe kell vennünk, hogy Magyarország mind földrajzi, mind gazdasági értelemben nyitott ország. Földrajzi adottságaink kiemelten sebezhetővé tesznek minket, különösen az energiabiztonság, az ellátási útvonalak és a környezeti biztonság területein. Gazdaságunk nyitottsága, a nemzetközizgazdasági környezetbe való beágyazottsága, és az abból fakadó bonyolult függőségi viszonyok, az ezzel járó előnyök mellett, fokozottan kiteszik Magyarországot a kedvezőtlen nemzetközi gazdasági folyamatok, válságok begyűrűző hatásainak.

A Stratégia III. fejezete kiemelten fontos a rendvédelmi szervek számára, hiszen a Magyarországot érintő biztonsági fenyegetéseket, kihívásokat és azok kezelésének lehetőségét rögzíti.

Magyarország demokratikus átalakulásának és a sikeres euroatlanti integrációnak köszönhetően hazánk biztonsági helyzete alapvetően szilárd. Közelebbi és távolabbi környezetünkben azonban számos olyan biztonsági kockázattal és fenyegetéssel kell számolnunk, amelyek nemzeti szempontból stratégiai kihívást jelentenek. A globális és regionális szinten megvalósuló kölcsönös függőség következtében a Magyarországot közvetlenül érintő fenyegetések és kockázatok elválaszthatatlanok a szövetségi státuszunkból eredeztethető, szövetségi rendszerünket érintő fenyegetésektől és kockázatoktól.

Ebből adódóan a kockázatok és fenyegetések, valamint az azokból következő nemzeti feladataink meghatározásánál kiinduló pontnak tekintjük az Észak-atlanti Szerződésben és a NATO Stratégiai Koncepciójában, valamint a Lisszaboni Szerződésben és az Európai Biztonsági Stratégiában foglaltakat. Szövetségi státuszunk egyik alapvetése, a kollektív

biztonság kézzelfogható előnyei mellett, hogy képességeinkkel, szerepvállalásunkkal nem csak saját biztonságunkat erősítjük, hanem szövetségeseink biztonságához is aktívan hozzájárulunk.

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján a világban a hagyományos fenyegetések, az államok közötti nagyméretű katonai összecsapások veszélye és súlya csökkent. Annak valószínűsége, hogy Magyarországot vagy szövetségeseit a belátható jövőben hagyományos fegyverekkel végrehajtott katonai támadás érje, jelenleg elenyésző mértékű. Ugyanakkor szélesebb környezetünkben a hagyományos konfliktusok lehetősége továbbra is fennáll, sőt egyes régiókban nőhet is, amelynek hatása közvetve Magyarországot is érintheti. A kedvező politikai folyamatok ellenére továbbra is fennáll a veszélye az etnikai, vallási, vagy más feszültségből adódó helyi konfliktusok váratlan kirobbanásának.

8.5 Hagyományos fenyegetések

- a) A hagyományos fenyegetések elrettentésében meghatározó szerepet játszik NATO- és EU-tagságunk. Az ország szuverenitását, területi épségét és biztonságát nemzeti önerőnkkel és a NATO-ban folytatott kollektív védelmi együttműködéssel szavatolhatjuk. Biztonságunkat tovább erősíti az Európai Unióban folytatott közös elkötelezettségen és kölcsönös szolidaritáson alapuló együttműködés.
- b) A Magyarországgal szomszédos államok többsége tagja a NATO-nak, illetve az Európai Uniónak, míg a tagsági viszonyal nem rendelkezők a partnerségi rendszereken keresztül szoros kapcsolatot ápolnak e szervezetekkel. Érdeklünk, hogy kapcsolatépítési törekvésükben támogassuk őket.
- c) Érdekeink védelméből, valamint szövetségi kötelezettségeinkből fakadóan is szükség szerű, hogy szövetségeseinkkel együtt részt vegyünk olyan fenyegetések elhárításában, melyek közelebbi és tőlünk távoli térségekben jelentkeznek, és hatásuk folytán közvetve vagy közvetlenül érintenek minket.
- d) A biztonság együttműködésen keresztül történő megerősítésében különösen fontos a hagyományos fegyverzet-ellenőrzési, valamint bizalom- és biztonság-erősítő rendszerek hatékony működése.

8.6 Regionális konfliktusok

Az instabil régiók, az államok közötti és államokon belüli konfliktusok, a gyenge vagy működésképtelen államok, valamint a világban zajló erőteljes fegyverkezés potenciális veszélyt jelentenek Magyarország és szövetségesei biztonságára. Az érintett térségekben tapasztalható instabilitás, a szegénység és a demokrácia-deficit, valamint a konfliktusok jellemzően etnikai és vallási háttere, táptalajt jelentenek az országokon belüli erőszakhoz, fegyveres konfliktusokhoz, vagy az olyan, határokon átívelő fenyegetésekhez is, mint a szélsőségeség, a terrorizmus vagy a fegyver-, kábítószer- és emberkereskedelem.

- a) Magyarország az erre szakosodott nemzetközi szervezetek keretében vagy szövetségeseivel együtt, nemzeti érdekeivel összhangban, a jövőben is fel fog lépni a válságok megelőzése és kezelése érdekében, valamint részt vállal a konfliktusok utáni stabilizációs erőfeszítésekben.
- b) Közvetlen külpolitikai és gazdasági érdekeinek megfelelően Magyarország aktívan részt vesz a Nyugat-Balkánon zajló stabilizáció elősegítésében. Magyarország keleti és déli szomszédságában a gazdasági-kereskedelmi kapcsolatokat erősítése egyúttal hozzájárul a regionális stabilitáshoz is.
- c) Támogatjuk a poszt-szovjet térség befagyott konfliktusainak megoldására irányuló törekvéseket, valamint a közel-keleti és észak-afrikai térségben megindult átalakulás demokratikus jellegének erősítését.
- d) Szövetségi kötelezettségeink és érdekeink ugyancsak megkövetelik hozzájárulásunkat a távolabbi térségekben zajló folyamatok és az onnan eredő fenyegeté-

sek folyamatos értékeléséhez, továbbá a válságok és konfliktusok megelőzéséhez és kezeléséhez.

- e) A regionális konfliktusok megelőzésének hatékony eszközeként tekintünk a szövetségi és uniós szinten megvalósuló nemzetközi együttműködési formák kiszélesítésére, a NATO és EU partnerségi kereteinek erősítésére.

8.7 Tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök elterjedése

Magyarország nem rendelkezik tömegpusztító fegyverekkel. A vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris tömegpusztító képességek (fegyverek, hordozóeszközök, beleértve az előállításukhoz szükséges kettős felhasználású termékeket és ismeretanyagot) terjedése kiszámíthatatlan veszélyforrást jelent a nemzetközi békére és biztonságra. Annak ellenére, hogy a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök mennyiségének csökkentésében és használatuk korlátozásában jelentős eredményeket sikerült elérni, számos állam továbbra is nagy jelentőséget tulajdonít megszerzésüknek, s ilyen képességek birtoklása révén kíván javítani geopolitikai pozícióján. A nemzetközi leszerelési és exportkorlátozási megállapodások korlátozzák a tömegpusztító képességek elterjedését, ugyanakkor számos ország esetében hatásuk nem érvényesül. Stratégiai fenyegetést jelent, ha nő a tömegpusztító fegyvereket vagy azok hordozására és előállítására szolgáló, Magyarország területét is potenciálisan elérő, eszközöket és képességeket birtokló államok száma, valamint, ha ezek bármelyike nem állami szereplők, akár terrorista csoportok kezébe kerül.

- a) Magyarország érdekelt a tömegpusztító fegyverek, hordozóeszközök, valamint az előállításukhoz szükséges képességek terjedésének megakadályozásában, a nemzetközi leszerelési folyamat további erősítésében, a fegyverzetellenőrzés hatékony nemzetközi megvalósításában és szabályozásában.
- b) Magyarország biztonsága számára a tömegpusztító fegyverektől mentes világ megvalósulása érdekében a legfőbb eszközt a multilaterális diplomácia és az előbbieken felsorolt célokért küzdő nemzetközi szervezetek, rezsimek és együttműködési formák erősítése, és a tevékenységükben való aktív részvétel jelenti. Ugyanakkor, Magyarország osztja azt a nézetet, hogy amíg nukleáris fegyverek léteznek, a NATO-nak rendelkeznie kell a hagyományos és nukleáris fegyverek megfelelő kombinációjára épülő hiteles elrettenő képességgel.
- c) Magyarország érdekelt a ballisztikus rakéták elleni szövetségi szintű védelmi képesség megvalósulásában.

8.8 Terrorizmus

A terrorizmus korunk jelentős globális fenyegetése marad, amely térben és időben eltérő és folyamatosan változó módon jelenik meg, és veszélyezteti szövetségi rendszerünket és értékrendünket. Magyarország terrorveszélyeztetettsége alacsony, ugyanakkor külföldi eredetű vagy a külföldi magyar érdekeltségek elleni fenyegetettséggel számolni kell.

Emellett külföldi terrorcselekményeknek is lehetnek hazánkat érintő biztonsági és gazdasági következményei. A terrorizmus csak a globális, regionális és nemzeti kihívásokhoz igazított, összehangolt intézkedésekkel küzdhető le. Ezért nemzeti érdekünk, hogy továbbra is részt vegyünk a terrorizmus elleni nemzetközi fellépésben, a nemzetközi terrorellenes szervezetrendszer fejlesztésében, valamint az ENSZ, az EU és a NATO vonatkozó erőfeszítéseiben. Sikeres belföldi terrorellenes tevékenység sem képzelhető el kétoldalú és multilaterális együttműködés nélkül. Nemzeti szinten összkormányzati tevékenységre, az intézmény- és képességrendszer erősítésére, a hatáskörök összehangolására, horizontális koordinációra, a kockázatelemzési, kezelési, tájékoztatási módszerek és eljárások egységesítésére van szükség.

- a) A terrorizmus elleni fellépés integrált megközelítésben egyszerre szolgálja a megelőzést, a terrorizmus felszámolását, a védelmi képességek megerősítését és a felkészülést a veszélyhelyzetekre.
- b) A megelőzésben kiemelt szerepet kap a terrorizmust kiváltó okok kezelése, a szélsőségek elleni fellépés, a szegénység elleni küzdelem, a hatékony kormányzás támogatása, az emberi jogok, a jog uralma és a demokratikus alapértékek térnyerésének elősegítése.
- c) A terrorizmus felszámolása során a terrorcselekmények felderítése és megakadályozása, a terrorszervezetek felderítése és a személyek felelősségre vonása mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a terrorizmust elősegítő vagy ahhoz kapcsolódó illegális cselekmények, a tömegpusztító fegyverek elterjedése és a terrorfinanszírozás megakadályozására is.
- d) A védekezés kiemelt területe a terroristák potenciális célpontjainak védelme és biztonságuk erősítése, különös tekintettel az ország kritikus infrastruktúrájára.
- e) A veszélyhelyzetekre való felkészülés az érintett szervezetek felkészítése és együttműködésének összehangolása mellett a társadalom felkészítését és tájékoztatását, az áldozatvédelmi rendszerek kiépítését követeli meg.

8.9 Pénzügyi biztonság

A pénzügyi stabilitás kérdése a világgazdasági válság hatására jelentősen felértékelődött. Magyarország gazdasági és pénzügyi rendszerének stabilitása és ellenálló képessége fontos nemzeti érdek, és biztonságpolitikai szempont. Hazánk e tekintetben sebezhető, mivel jelentős mértékű külső és belső adóssággal rendelkezik, illetve a magyar államadósság többsége külföldi befektetők kezében van. A devizaadósság magas aránya szintén növeli az ország sérülékenységét.

8.10 Kiberbiztonság⁵

Az állam és a társadalom működése, a gazdaság, a közigazgatás, vagy a védelmi szféra mellett számos más területen is, mind meghatározóbb módon a számítástechnikára épül. Egyre sürgetőbb és összetettebb kihívásokkal kell számolnunk az informatikai- és telekommunikációs hálózatok, valamint a kapcsolódó kritikus infrastruktúra fizikai és virtuális terében. Fokozott veszélyt jelent, hogy a tudományos és technológiai fejlődés szinte mindenki számára elérhetővé vált, eredményeit egyes államok, vagy nem állami, akár terrorista csoportok, arra használhatják, hogy megzavarják az információs és kommunikációs rendszerek, kormányzati gerinchálózatok rendeltetészerű működését. E támadások eredetét és motivációját gyakran nehéz felderíteni. A kibertérben világszerte növekvő mértékben jelentkező nemzetbiztonsági, honvédelmi, bűnüldözési és katasztrófavédelmi vonatkozású kockázatok és fenyegetések kezelésére, a megfelelő szintű kiberbiztonság garantálására, a kibervédelem feladatainak ellátására és a nemzeti kritikus infrastruktúra működésének biztosítására Magyarországnak is készen kell állnia.

- a) Elsődleges feladat a kibertérben ténylegesen jelentkező vagy potenciális fenyegetések és kockázatok rendszeres felmérése és prioritizálása, a kormányzati koordináció erősítése, a társadalmi tudatosság fokozása, valamint a nemzetközi együttműködési lehetőségek kiaknázása.
- b) A nemzeti kritikus információs infrastruktúra védelmének erősítése mellett szövetségeseinkkel és EU-partnereinkkel együtt arra törekszünk, hogy az információs rendszerek biztonsága erősödjön, valamint részt vegyünk a megfelelő szintű kibervédelem kialakításában.

8.11 Energiabiztonság

Az energiabiztonság kulcsfontosságú Magyarország számára. Importfüggőségünk magas, a fosszilis energiahordozók forrás- és útvonal-diverzifikáltsága elmarad a kívánatos szinttől, ez pedig számos kockázatot rejt magában. Mind a lakossági ellátás szempontjából, mind a magyar gazdaság energiaigénye miatt stratégiai jelentőségű a stabil, versenyképes áron hozzáférhető és tervezhető energiaellátás.

- a) Magyarország számára elsődleges fontosságú a regionális és európai integrált belső energiapiac kiépítése; az erre irányuló nemzetközi kezdeményezések és infrastruktúra-projektek támogatása alapvető érdekünk.
- b) A villamos áramellátás területén hazánk számára a belátható jövőben meghatározó marad a nukleáris energiatermelés.
- c) Ki kell aknáznunk a fosszilis energiahordozók, mindenekelőtt földgáz, új beszerzési és tranzitlehetőségeit.

5 1139/2013 (III.21.) Korm határozat Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiájáról

- d)* A rendelkezésre álló olcsó erőforrások kimerülésének, drágulásának kockázatával számolva, fokoznunk kell az energiafelhasználás hatékonyságát és lendületet kell adni a hazai megújuló energiák alkalmazásának, javítva az energia-struktúra hosszú távú fenntarthatóságán.

8.12 Környezeti veszélyforrások

A globális éghajlat- és környezetváltozás, a szélsőségesebbé váló időjárás hatásai, a nyersanyag- és természeti erőforrások kimerülése, az egészséges ivóvízhez jutás és a világban egyre súlyosabb formában jelentkező élelmezési gondok komoly biztonsági kockázatot hordoznak magukban, konfliktusok forrásaivá válhatnak. A globális, a térségben vagy Magyarországon keletkező környezeti, civilizációs és egészségügyi veszélyforrások nem csupán az ország, de a térség biztonságát és fejlődését is veszélyeztethetik. Magyarországra ráadásul földrajzi adottságainál fogva fokozottan hatnak a Kárpát-medence szomszédos országai-ban keletkező környezeti és civilizációs ártalmak, az árvizek, a víz- és levegőszennyezés. A környezeti veszélyforrások közvetve hatással vannak a lakosság egészségi állapotára.

- a)* A természeti erőforrások és értékek megóvása, az árvíz- és belvíz-védekezési biztonság növelése, az egészségügyi kockázatok, járványok kiküszöbölése, az élelmezési és vízbiztonság fenntartása, a talajban és a felszín alatti vizekben felhalmozott szennyezettség, a környezeti károk felszámolása, kockázatainak kezelése biztonságpolitikai szempont hazánk számára is.
- b)* A környezeti biztonság megteremtése érdekében elengedhetetlen a vízbázisok és a termőföld fokozott védelme, a lakosság egészséges ivóvízzel és géntechnológiával nem módosított élelmiszerral történő ellátása feltételeinek, a szolgáltatás folyamatosságának biztosítása, valamint a járványok elleni védekezést célzó közegészségügyi felkészülés.

8.13 Természeti és ipari katasztrófák

Az egyes ipari, biológiai, vegyi és különösen nukleáris létesítményekben zajló folyamatok ellenőrizhetetlenné válása tömeges méretekben veszélyeztetheti vagy károsíthatja az emberi egészséget, a környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot. További kockázatot jelent a veszélyes áruk közúti, vasúti, vízi, légi és csővezetékös szállítása.

- a)* Hazánk kiemelten kezeli az ország mindennapi életkörülményeinek fenntartásához, a gazdaság és államszervezet működéséhez szükséges kritikus infrastruktúrák hatékony védelmét.
- b)* Megkülönböztetett figyelmet fordítunk a hazai nukleáris biztonság és védettség további növelésére és folyamatos ellenőrzésére, és támogatjuk az ennek globális kereteit erősítő nemzetközi erőfeszítéseket.
- c)* A balesetek bekövetkezésének valószínűsége csökkenthető az állami szerepvállalás fokozásával, a hatósági engedélyezési és ellenőrzési tevékenység kiterjesz-

tésével és racionalizálásával. Speciális szakismeretük, felkészültségük alapján jelentős szerep hárul az önkéntes és civil szervezetekre is.

- d) Figyelembe véve földrajzi adottságainkat, fokozni kell a többoldalú, valamint a szomszédos országokkal folytatott kétoldalú információcserét és együttműködést. A szomszédos államok vízgyűjtőin keletkező árhullámok állandó napi kapcsolatot tesznek szükségessé.
- e) Az élet- és vagyonvédelem érdekében különös figyelmet kell fordítani a hivatásos katasztrófavédelmi, valamint a katasztrófavédelemben érintett egyéb szervek megfelelő felkészülésére, továbbá az érintett területek lakosságának, valamint ipari létesítményeinek felkészítésére.

8.14 Szervezett bűnözés

A szervezett bűnözés, különösen annak a határokon átnyúló súlyosabb formái, a társadalmi-gazdasági átalakulás bizonytalanságait kihasználva, növekvő kihívás elé állítják a társadalmat, valamint az érintett rendvédelmi és igazságügyi szektor működését. A szervezett bűnözői csoportok igyekeznek legális gazdasági tevékenységüket és befolyásukat növelni, továbbá érdekeiket a gazdasági szférán túl is érvényesíteni.⁶

A szervezett bűnözés elősegíti a nemzetgazdaságot hátrányosan érintő fekete- és szürkegazdaság fennmaradását, a korrupció különböző eszközeivel élve pedig korlátozza a piaci versenyt, továbbá igyekszik összefonódni a bűnüldözéssel, a rendvédelmi szervekkel, az igazságszolgáltatással, így ezek működését torzíthatja és akár működésképtelenné is teheti. A bűnszervezetek célcsoporttá tették az államigazgatási és rendvédelmi szervek tagjait, továbbá kísérletet tesznek a politikai döntéshozatalba való beszivárgásra is.

- a) A szervezett bűnözés elleni küzdelem elengedhetetlen eszköze a bűnüldöző szervek, rendvédelmi szervek, az igazságszolgáltatás és a nemzetbiztonsági szolgálatok szoros együttműködése.
- b) A hatékony fellépés egyik legfontosabb célja a csoportok vagyoni hátterének felderítése, pénzeszközök legalizálásának megakadályozása a büntető- és büntetőeljárás joganyag fejlesztésével, az adóellenőrzés hatékonyságnak javításával, a korrupció elleni erőteljes fellépéssel.
- c) Kiemelt jelentőségű az Európai Unió tagállamainak illetékes hatóságaival és az Unió saját szerveivel történő együttműködés javítása és az információcsere.
- d) A szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik alapfeltétele az államigazgatásban, a bűnüldözésben, az igazságszolgáltatásban, a rendvédelmi szerveknél, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatoknál dolgozók esetében a szervezett bűnözői csoportok befolyását megakadályozó jogi szabályozás kialakítása, felügyeleti rendszer működtetése.

6 1744/2013 (X.17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023)

8.15 Kábítószer-kereskedelem

Hazánkban a kábítószer-fogyasztás és kábítószer-kereskedelem drámai módon megváltozott az elmúlt években és jelentős társadalmi problémává vált. Magyarország korábban elsősorban tranzitországnak és a felhasználás szempontjából mérsékelten fertőzött területnek számított, mára azonban célországgyá vált, valamint, a migrációval és a szervezett bűnözéssel összefonódva, a kábítószer-előállítás is egyre növekvő tendenciát mutat.

- a) A kábítószer-bűnözés elleni sürgős és a jelenleginél célravezetőbb fellépés előfeltétele a rendészeti munka hatékonyságának növelése, az illetékes szervek technikai ellátottságának és személyi állománya képzettségének javítása, továbbá az illetékes nemzetközi szervekkel folytatott hatékony információcseré és együttműködés.
- b) Növelni kell az ellenintézkedések hatékonyságát, megerősíteni a bünszervezetek elleni fellépésért felelős szerveket, valamint a bűnügyi szakértői tevékenység személyi, anyagi és technikai bázisát, továbbá felállítani egy országos szintű, kábítószer-bűnözés elleni szolgálatot.
- c) A kábítószer-ellenes küzdelem átfogó társadalmi feladatot is jelent. Az eredményes fellépés szempontjából különösen fontos a fiatal generációk veszélyeztettségének csökkentése, közte a felvilágosításon alapuló megelőzés.

8.16 Migráció

A migrációt természetes, ugyanakkor összetett jelenségként kezeljük, amely gazdasági és demográfiai előnyöket, valamint köz- és nemzetbiztonsági kockázatokat egyaránt magában rejt. Magyarország határainak egy része a belátható jövőben is az EU vagy a schengeni térség külső határa marad, ami együtt jár az uniós határszakasz igazgatásának felelősségével és feladataival.⁷ Az illegális migráció Magyarországot jelenleg elsősorban tranzitországgként érinti, azonban hosszabb távon nem zárható ki, hogy az illegális migrációban érintettek nagyobb része célországgként tekintsen hazánkra. Az illegális migráció megjelenésével együtt járó biztonsági kockázatok kezelése az uniós tagságból fakadó kötelezettségek teljesítése mellett nemzeti érdek is, ezért az ebből fakadó biztonsági kérdéseket nemzetközi együttműködés keretében kell kezelni.

- a) A schengeni csatlakozásból fakadó feladatok, a külső határok fokozott védelmének eredményes megvalósítása a magyar rendvédelmi és migrációs, valamint a migrációval kapcsolatos feladatok végrehajtásában közreműködő szervek hatékonyabb együttműködését követelik meg. A szükséges nemzeti és nemzetközi támogatás biztosítása nélkül nem várható, hogy az érintett szervezetek hatékonyan lépjenek fel az illegális migráció megjelenési formái ellen.

---

7 1698/2013. (X.4.)Korm.határozat

- b) Az illegális migráció elleni hatékony fellépés biztosításával, integrációs stratégia kialakításával elkerülhető a migránsok marginalizálódása, amellyel csökkenthető a szervezett bűnözői csoportok migránsokra gyakorolt befolyása.
- c) Magyarország érdeke, hogy a világban kialakuló regionális konfliktusok és instabil övezetek migrációs hatását az Európai Unió eredményesen tudja kezelni. Az illegális migráció elleni fellépés érdekében szükséges a szervezett bűnözés, az emberkereskedelem elleni küzdelem fokozása, továbbá a kiutasítási, hazatérési, valamint a visszafogadásra irányuló politika fejlesztése.
- d) Törekedni kell a hatékony vízümpolitika alkalmazására, valamint a migránsokat kibocsátó harmadik országokkal való szorosabb együttműködési rendszerek működtetésére és fejlesztésére, különös tekintettel a nemzetbiztonsági kockázatot jelentő személyek kiszűrésére és kezelésére.
- e) A legális migrációhoz is kapcsolódhatnak komoly biztonsági kockázatok. Ezekkel szemben Magyarország uniós tagságára is figyelemmel, a beutazás és tartózkodás engedélyezését célzó eljárások hatékonyságának növelésével, az uniós partnerekkel és a harmadik országokkal folytatott együttműködés fokozásával védekezhet.

8.17 Szélsőséges csoportok

Biztonsági kihívást jelentenek a szociális és társadalmi feszültségeket kihasználó szélsőséges csoportok, amelyek a demokratikus jogállam által biztosított egyesülési, gyülekezési és véleménynyilvánítási szabadságot használják fel arra, hogy mások alapvető jogait korlátozzák, az alkotmányos intézmények működését megzavarják, vagy antidemokratikus politikai törekvéseiket népszerűsítsék. A szélsőséges csoportok törekvései és tevékenységei az állam erőszak-monopóliumának megkérdőjelezésével, kisajátításával okoznak nemzetbiztonsági, alkotmányos kockázatot.

- a) A szélsőségesek visszaszorítása rövidtávon az állam erőszak-monopóliumának megszilárdításával lehet eredményes.
- b) Tartós, hosszú távú eredmény azon szociális és társadalmi problémák hatékonyabb kezelésével érhető el, amelyek bázist vagy szimpatizánsi kört teremtenek a szélsőségek számára.

A Stratégia IV. fejezetében felsorolja a Nemzeti Biztonsági Stratégia végrehajtásának eszközzrendszerét. Ennek során megállapítja hogy:

- Magyarország biztonságának szilárd gazdasági alapokon kell nyugodnia, amely egyfelől megteremti a hatékony biztonságpolitika erőforrásait, másfelől pedig az ország stabilitásának fokozása révén növeli az ország érdekérvényesítő képességét.
- Magyarország biztonságának szilárd társadalmi alapokon kell nyugodnia. Ennek szerves része a társadalmi és demográfiai problémáinak kezelése, különösen a mélyszegénység és a társadalmi kizáródás mérséklése.

- Az ország biztonságának erősítésére irányuló erőfeszítéseknek, beleértve Magyarország nemzetközi szerepvállalását is, széles körű nemzeti egyetértésen és támogatáson kell nyugodnia.
- Magyarország biztonságpolitikai céljait és érdekeit aktív külpolitikai tevékenységgel, két- és többoldalú diplomáciai keretekben és kapcsolatrendszerben kívánja érvényesíteni.
- A Nemzeti Biztonsági Stratégiában megjelenő fenyegetések átfogó kezelése összkormányzati megközelítést igényel. Ezzel összhangban erősíteni kell a honvédelmi, nemzetbiztonsági, rendvédelmi, igazságszolgáltatási, katasztrófavédelmi és polgári válságkezelési intézmények szoros és hatékony együttműködését és koordinációját, ezek átfogó, a biztonsági környezethez alkalmazkodni képes kereteit. Minden kormányzati intézmény feladata, hogy saját szakterületén folyamatosan értékelje a nemzeti és nemzetközi biztonság és fenyegetettség elemeit, és megtegye a szükséges lépéseket azok kezelésére és elhárítására.
- A Magyar Honvédség, Magyarország szuverenitása szavatolásának alapvető intézménye, nemzetközi szerepvállalásait tekintve a külpolitika megvalósításának egyik meghatározó eszköze. A Magyar Honvédség alapvető feladata, hogy az Alaptörvénnyel összhangban garantálja hazánk biztonságát, valamint hozzájáruljon szövetségeseink kollektív védelméhez.
- A nemzetközi békefenntartó és válságkezelő feladatok teljes körű, hatékony ellátása érdekében a rendelkezésre álló katonai szervezeti elemek és képességek mellé fel kell zárkóztatni a megfelelő civil komponenst.
- Ennek egyik eleme a civil-katonai együttműködés erősítése, mely jelentős szerepet kap a nemzetközi műveletek keretében folyó válságkezelésben.

Magyarországnak egyre növekvő mértékben kell rendelkeznie olyan képességekkel, amelyek komplex megelőzési rendszert működtetnek, természeti vagy ipari katasztrófák esetén gyorsan, hatékonyan és szervezeten reagálnak a lakosság életének, alapvető anyagi javainak védelmére és a következmények minimalizálása érdekében. Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az eseményekre reagálás a lehető legkisebb mértékben zavarja a lakosság életét és a termelő egységek tevékenységét. Ennek érdekében az érintett szervezeteknek rendelkezniük kell a vezetéshez, irányításhoz és a végrehajtáshoz szükséges eszközökkel, mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban. A nemzetközi folyamatoknak és igényeknek megfelelően a belső válságkezelő képességek külső alkalmazhatóságára és a területen megvalósítható képességfejlesztés-optimalizálásra is kiemelt figyelmet kell fordítani.

A biztonság átfogó értelmezéséből következik, hogy a Nemzeti Biztonsági Stratégia végrehajtásából adódó feladatok számos kormányzati és nem kormányzati szervet érintenek.

9. A rendészeti tevékenység tagozódása

A rendészet a közigazgatásnak azon ágazata, amely közbiztonságot szolgáltat a társadalom számára, tehát nem teremti, hanem megvédelmezi a biztonságot azáltal, hogy az azt fenyegető veszélyeket az arra rendelt szervek felismerik és az általuk gyakorolt hatósági kényszerrel elhárítják.

Napjainkban a teljes rendészeti tevékenységet szolgáltatásnak szokás értelmezni, ami nem fejezi ki a legitim erőszak monopólium érvényesítését, amely azonban szorosan kapcsolódik a rendészeti igazgatáshoz és annak egyik fő jellemzője. Ugyanakkor kétségtelen kijelölhetőek azok a szorosan vett hivatali tevékenységek, amelyek a hatósági szolgáltatásokhoz sorolhatók (pl. tanácsadás, tájékoztatás, konzultáció, szakértői közreműködés). A rendészeti igazgatásban felismerhetőek a közigazgatás általános jegyei, melyek meglétében a rendészet a közigazgatási rendszer egyik elemeként határozható meg.

- A rendészet személyi állománya része a közszolgálat személyzetének,
- A rendészeti szerv közigazgatási hatóságként eljárva közhatalmi jogosítványaival élve egyoldalú akarattal intézkedik, melynek során az ügyfél terhére kötelezettségeket állapít meg,
- A rendészeti igazgatás tartalma végrehajtó-rendelkező tevékenység, amely a rendészeti feladatok teljesítése személyi- és tárgyi feltételeinek a folyamatos biztosítására hivatott. Az igazgatás felosztható külső szakirányú hatósági ügyintézésre és a rendészeti szervezetet fenntartó belső szervezeti igazgatási tevékenységre,
- A rendészeti igazgatás alanya a rendészeti szervezet, melynek létesítése, irányítása és vezetése megfelel a közigazgatási szervezettel szemben támasztott követelményeknek,
- A rendészet feladata a közbiztonság és közrend oltalmazása, mindezt a jogellenes magatartást tanúsító személyek jogainak törvényen alapuló korlátozása révén közigazgatási hatósági jogkörben eljárva valósítja meg,
- A rendészet joga, azoknak a jogszabályoknak az összessége, amelyek a rendészet szakirányú és szervei működésének jogi rendjét, valamint a személyzet szolgálati rendjét írják elő.

9.1 A rendészeti tevékenység tagozódása

A rendészet lényege a tevékenységén keresztül érthető és értethető meg. A rendészet tevékenység irányultsága szerinti fontosabb kategóriák:

- terület ,közterület, nyilvános helyek rendészete,
- igazgatási rendészet, ezen belül:
- pénzügyi igazgatás, vám-, illeték-, jövedék-, adóigazgatás,
- közlekedés-rendészet,
- katasztrófavédelem és tűzrendészet,
- külföldiek rendészete,

- környezet, épített- és természetes környezet rendszete,
- bűnügyi rendszet,
- fogyasztóvédelem, piacrendszet,
- pénzforgalom rendszete stb.⁸

A fenti rendszeti tevékenységek közül a rendőrség a közbiztonság és a közrend védelme érdekében folytatott, a külső szemlélő számára talán a legtöbbször észlelhető tevékenységeként a közterületek rendjének fenntartását lehet példaként említeni. Jellemzően a gépkocsizó vagy gyalogos járőrszolgálatot ellátó egyenruhás rendőrök végzik a közterületek és nyilvános helyek rendőri ellenőrzését, meghatározott személyek, területek, létesítmények vagy értékek védelmét és közbiztonsági ellenőrzését. A közrendvédelmi szolgálatokhoz tartozó egyenruhás körzeti megbízottak az állampolgárokkal, települési önkormányzatokkal, társadalmi- és gazdálkodó szervezetekkel tartanak fenn közvetlen kapcsolatot. Illetékességi területükön belül biztosítják a rendőri jelenléte, folyamatosan helyi bűn- és baleset-megelőzési, bűnüldözési, igazgatási és rendszeti feladatokat látnak el.

A rendszeti tevékenységek tagozódása figyelembe veszi a magyar közigazgatás szintjeit. Ennek jelentősége abban áll, hogy az arra rendelt szervek területi és helyi szervezése négy nagyobb szinten különül el az illetékesség és a hatáskör alapján.

A honvédelem területi és helyi igazgatási szervei a közigazgatás részei, amelyek biztosítják a területi és helyi szinten felmerülő katasztrófavédelmi és honvédelmi, valamint az ehhez kapcsolódó rendszeti, rendvédelmi feladatok végrehajtását. A feladatok végrehajtásának irányítására megyei és helyi védelmi bizottságok működnek. A települések polgármesterei illetékességi területükön végzik a hatáskörükbe utalt katasztrófavédelmi, honvédelmi feladatok végrehajtásának irányítását. Ennek megismerését a következő fejezetek tartalmi egységei ismertetik.

9.2 A rendszetet érintő alapvető változások

Az informatika fejlődése, különösen az internet elterjedése, amely következtében egyes országokban széles körben terjed a rendőrségi ügyek (bejelentések, panaszok felvételének) elektronikus úton történő intézése. Magyarországon is megkezdődött, nemcsak a központi kormányzati szervek, hanem az önkormányzati igazgatás szerveinek elektronikus portálokkal történő ellátása, a számítógépes ügyintézés megszervezésével az ügyfélirodák, majd az okmányirodák létrehozása, amelyek bekapcsolódtak a különböző rendszeti ügyek intézésébe. A híradástechnika fejlődése, a korszerű informatikai berendezések alkalmazása lehetővé tette a rendszeti intézkedések gyorsaságának és

8 A felsorolás nincs minden ponton összhangban az érintett szakterület elfogadott terminológiájával. Nem tükrözi az állandóan folyamatban lévő változásokat, az egyes szektorok veszélyeztetettségének növekedését, mások csökkenését. Valamennyi ágazata hazánkban jelenleg nem fejlődött ki, vagy jogi helyzete tisztázatlan (pl. fogyasztóvédelem, pénzforgalom). Arra azonban alkalmas, hogy bemutassa a rendszeti tevékenység sokrétűségét.

hatékonyságának fokozását. Több rendészeti szerv tevékenységére kiterjedően integrált bevetési központok kerültek létrehozásra, melyek lefedettsége a biztonság növelését eredményezte. A fejlett technika visszahat a munkafolyamatok egészére és a szervezeti struktúrára.

Folyamatosan változik az államigazgatás, ezen belül a rendészet filozófiája, az igazgatási intézmények egyre közelebb kerülnek a lakossághoz. Az Európai Unió mind több országában, a felújított városrészekben kisebb területi hatáskörrel rendelkező igazgatási kirendeltségeket hoznak létre, széles körben terjed a közösségi rendőrködés (community policing) szervezése is.

A biztonság, mint szolgáltatás koncepciója általánosan elfogadottá vált. A szervezés és vezetés (menedzsment) tudományosan megalapozott módszereinek alkalmazásával fokozódik a rendészeti tevékenység hatékonysága. Cél a gazdasági szektor hatékonyságának elérése.

10. Egyes rendvédelmi szervek bemutatása

A rendvédelmi szervek feladatait és a résztvevők jogköreit tekintve, a közigazgatás feladat- és szervezeti rendszerében kapcsolódnak össze. Funkciójukat tekintve a katasztrófavédelmi, honvédelmi feladataik vonatkozásában a különleges jogrend, valamint a megállapított katasztrófaveszély, de a megelőzés időszakában is integránsan kapcsolódnak.

Magyarország Alaptörvénye 48-53. cikk					
Különleges jogrend	Rendkívüli állapot	Szükségállapot	Vészhelyzet	Váratlan támadás	Megelőző védelmi helyzet
Tényállás	Hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén	A törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén.	Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.	Külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén.	Külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében.
Kihirdető	Országgyűlés	Országgyűlés	Kormány	Kormány	Országgyűlés
Hatalmi centrum	Honvédelmi Tanács	Köztársasági Elnök	Kormány	Kormány	Kormány

A kormányzati szintű igazgatás elemei:

- Kormány,
- kormányzati koordinációs szerv,
- a katasztrófa elleni védekezésért felelős miniszter (belügyminiszter),
- ágazati miniszterek,
- a központi államigazgatási szervek.

A területi szintű igazgatás elemei:

- a megyei, fővárosi védelmi bizottságok,
- a helyi védelmi bizottságok.

A helyi szintű igazgatás elemei:

- a polgármester.

A további közreműködők:

- a gazdálkodó szervezetek,
- a közreműködő szervezetek,
- a természetes személyek.

Nemzeti szinten (kormányzati és országos feladatok): a Kormány, a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság, valamint a katasztrófák elleni védekezési miniszter, a központi államigazgatási szerv vezetője

Megyei szinten (megyei védelmi szervezet): fővárosi/megyei védelmi bizottságok (fővárosi/megyei Kormányhivatal vezetője vezetésével)

Helyi szint (helyi védelmi szervezet): Helyi Védelmi Bizottságok (Járási Kormányhivatal vezetője),

valamint települési szinten az önkormányzat (polgármester)

A rendvédelmi szervek általános jellemzői

10.1 Rendőrség

A Rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (ORFK), a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv (NVSZ), valamint a terrorizmust elhárító szerv (TEK) alkotja.

10.1.1 Általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (ORFK)

Központi szerve az Országos Rendőr-főkapitányság, mely megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra, rendőrkapitányságokra és határrendészeti kirendeltségekre tagozódik.

A megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok önálló feladat- és hatáskörrel működnek. Az illetékes rendőr-főkapitányság szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel működnek a rendőrkapitányságok és a határrendészeti kirendeltségek.

A szervezet fontos elemei a kisebb települések közbiztonságát szolgáló, a rendőr-főkapitányság és a rendőrkapitányság alárendeltségében működő, feladat- és hatásköri önállósággal nem rendelkező rendőrőrsök.

Jogszabály alapján egyes kiemelt feladatok ellátására létrehozott szervei a Készenléti Rendőrség, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, és a Központi Gazdasági Ellátó Igazgatóság.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője: az országos rendőrfőkapitány.

A rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a közrend védelme, a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, valamint az államhatár őrzése, a határforgalom ellenőrzése és az államhatár rendjének fenntartása. A rendőrség bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében:

- 1) általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkört gyakorol, végzi a bűncselekmények megelőzését, megakadályozását és felderítését,
- 2) szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében,

- 3) ellátja a közbiztonságra veszélyes egyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat,
- 4) közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el,
- 5) ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat,
- 6) gondoskodik a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak személyi védelméről, valamint a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjának (a továbbiakban: Védelmi Program) végrehajtásáról, továbbá védi a Magyarország szempontjából, külön jogszabályban meghatározott, különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi épségét, őrzi a kijelölt létesítményeket,
- 7) engedélyezi és felügyeli a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet,
- 8) büntetés-végrehajtási feladatokat lát el,
- 9) ellátja a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a veszélyhelyzet és a váratlan támadás esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, továbbá rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében,
- 10) őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat,
- 11) ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat, ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét,
- 12) irányítja a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését,
- 13) megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket,
- 14) elvégzi az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést,
- 15) Magyarország területén:
  - a) felderíti a terrorszervezeteket,
  - b) megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el,
  - c) megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék,
- 16) elvégzi a részére törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat, valamint

17) részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett, vagy nemzetközi szerződés alapján a béketámogató és polgári válságkezelési feladatokban,

18) a fenntartó kezdeményezésére közreműködik az általános és középiskola rendjének fenntartásában.

A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak, tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

A rendőrség a feladatának ellátása során:

- együttműködik az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és a gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel,
- segítséget nyújt, jogszabályban meghatározott esetben, az állami és a helyi önkormányzati szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához
- támogatja a helyi önkormányzatoknak és az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységét.

A rendőrségi törvény által külön kiemelt fő szakmai feladatok

- 1) általános nyomozó hatósági jogkör megelőzés és felderítés,
- 2) szabálysértési hatósági jogkör,
- 3) közbiztonságra veszélyes eszközökkel és anyagokkal kapcsolatos hatósági feladatok ellátása,
- 4) közlekedési hatósági és rendészeti feladatok,
- 5) a közterület rendjének fenntartásával összefüggő rendészeti feladatok ellátása,
- 6) személy- és objektumvédelem, büntetés-végrehajtási feladatok ellátása,
- 7) a személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói tevékenység engedélyezése és felügyelete,
- 8) rendkívüli helyzetek, katasztrófa stb. esetén rendvédelmi feladatok ellátása, fellépés az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyekkel szemben,
- 9) az államhatár őrzése, határátléptetés, határátkelőhelyek rendjének biztosítása
- 10) a határesemények kivizsgálásával, az államhatár felmérésével összefüggő feladatok ellátása,
- 11) az államhatár rendjének védelme (konfliktushelyzet, tömeges méretű migráció kezelése).

10.1.1.1. Készenléti Rendőrség

Magyarország rendőri szervei közül a legösszetettebb speciális feladatokat a Készenléti Rendőrség látja el. A rendőrség speciális közrendvédelmi, csapatszolgálati egységeként a Készenléti Rendőrség részt vesz az előre nem tervezhető, halaszthatatlan beavatkozást és csapaterőt igénylő, a védett vezetőkkel kapcsolatos biztosítási feladatok végrehajtásában, ellátja a különleges szállítmányok őrzésével, a személy- és objektumvédelemmel, valamint a polgári repüléssel kapcsolatos feladatokat. Kizárólagos hatáskörébe tartozik a nemzetbiztonság területén jelentkező tűzszerezeti feladatok ellátása, az Állami Fu-

társzolgálat irányítása, a nagy értékű pénz- és értékszállításban, továbbá a középfokú rendészeti képzésben való részvétel.

A területi rendőri szervek igényei alapján rendszeresen részt vesz rendezvények biztosításában, a közterületi szolgálat megerősítésében. Segítséget nyújt az országos szintű közbiztonsági, közlekedésbiztonsági és idegenrendészeti fokozott ellenőrzésekben, valamint ellát személyszállító vonatok kíséréssel kapcsolatos feladatokat is. Biztosítja a rendőri csapattevékenységre és a különleges rendőri feladatokra történő kiképzést és továbbképzést, gyűjti és elemzi e feladatok eredményes elvégzéséhez szükséges belföldi és nemzetközi információkat.

A rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet módosítása alapján a Belügyminisztérium, mint az alapítói jogok gyakorlója 2012. június 30. napjával a Készenléti Rendőrségbe történő beolvadással megszüntette a Köztársasági Őrezredet. A Köztársasági Őrezred által ellátott szakmai feladatokat 2012. július 1-től a Készenléti Rendőrség parancsnokának alárendeltségében, a Személy- és Objektumvédelmi Igazgatóság látja el. Feladata az állami vezetők állandó, korlátozott, utóbiztosított és ideiglenes személyi védelme, a külföldi delegációk ideiglenes védelme, egyes kijelölt objektumok őrzés-védelme és a be- és kiléptetéssel kapcsolatos feladatok ellátása, egyes értékek folyamatos védelme, valamint a tűzserzési feladatok elvégzése is.

A Készenléti Rendőrség szervezete 2012. szeptember 1-től újabb igazgatósággal, a Nemzeti Nyomozó Irodával bővült, amely a Készenléti Rendőrség parancsnokának közvetlen irányítása alá tartozó országos illetékességű, igazgatóság jogállású, büntügyi feladatokat ellátó szervezeti egység. Feladata a bűncselekmények tekintetében nyomozó hatósági feladatok ellátása, valamint közreműködés a nemzetközi méretekben is megjelenő és több ország büntügyi szerveinek együttműködését igénylő bűncselekmények feldolgozásában.

10.1.2 Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ)

A rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó állami, fegyveres rendvédelmi szerve.

A Nemzeti Védelmi Szolgálat országos illetékességű, önállóan működő szerv, vezetője a főigazgató.

Alapfeladata a korrupciós és más bűncselekmények rendőrségen és az ún. védett szervek személyi állományán belüli megelőzése és felderítése, a megbízhatósági vizsgálatok elvégzése, a kifogástalan életvitel ellenőrzése. Az NVSZ feladata a rendvédelmi szervek, a polgári titkosszolgálatok, valamint a rendészeti oktatási-képzési intézmények, a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt., a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a BÁH védelme.

10.1.3 Terrorelhárítási Központ (TEK)

A Terrorelhárítási Központ országos illetékességű, a belügyminiszter közvetlen irányítása alatt működő önálló szervezet, vezetője a főigazgató, akit a miniszterelnök nevez ki. A TEK megalapításával központosításra és átvételre kerültek a korábban a polgári

titkosszolgálatoknál és rendvédelmi szerveknél végzett terrorelhárítási feladatok, valamint nemzeti szinten kizárólagos jogkörrel látja el a terrorizmus elleni küzdelem koordinációját, elemzését, értékelését.

Feladata a terrorcselekmények megelőzése, megszakítása és felszámolása, a terrorizmussal kapcsolatos információk gyűjtése, elemzése, értékelése, ezek alapján prognózisok készítése, együttműködés a hazai és külföldi titkosszolgálatokkal, terrorrelenes szervezetekkel, a különösen veszélyes bűnelkövetők elfogása, szükség esetén a kritikus infrastruktúrák védelme, a biztonsági intézkedési tervek kidolgozása, valamint ellátja a köztársasági elnök és a miniszterelnök személyi védelmét.

10.2 Büntetés-végrehajtási Szervezet (BVOP)

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága a büntetés-végrehajtási szervezet központi vezető szerve, országos illetékességű, központi államigazgatási szerv, melynek vezetője a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka.

A büntetés-végrehajtási szervezet a szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárás kényszerintézkedéseket, a szabálysértési pénzbírság átváltoztatása folytán megállapított elzárást végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv. Központi szerve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, a fogvatartottak elhelyezését 31 büntetés-végrehajtási szerv, szervezett foglalkoztatásukat 12 gazdasági társaság látja el. Egészségügyi támogató feladatokat lát el a Büntetés-végrehajtás Központi Kórháza, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Gyógyító Intézet.

10.3 Polgári Titkosszolgálatok

1995. december 19-én fogadta el az Országgyűlés a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényt. A jogszabály a Nemzetbiztonsági Hivatalról leválasztotta a titkos információgyűjtéshez technikai háttérrel biztosító Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot (NBSZ), amelynek kormányzati irányítását, hasonlóan a polgári hírszerzéshez és elhárításhoz, 1996 és 2002, valamint 2007 és 2010 között tárca nélküli miniszter, 2002 és 2007 között a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter látta el. 2010 nyarától – az Nbtv. módosítását követően, az AH és az NBSZ a Belügyminiszter, az IH pedig a KÜM irányítása alá került. A KFH és a KBH maradt a HM vezetése alatt. 2012. január elsejével a két katonai szolgálatból megalakult a KNBSZ.

10.4 Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ)

Alapvető feladata, hogy a jogszerűség, szakszerűség és átláthatóság szem előtt tartása mellett a titkos információgyűjtés és adatszerzés eszközeinek alkalmazásával hozzájáruljon Magyarország nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítéséhez, a közrend,

közbiztonság megerősítéséhez, a korrupció és egyéb visszaélések elleni fellépéshez, a bűnüldözési célok megvalósításához. Az NBSZ vezetését a szervezet élére kinevezett főigazgató látja el.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Magyarország alkotmányos rendje védelmének, a bűncselekmények megelőzésének és felderítésének, az igazságszolgáltatás hatékonyságának elősegítése, valamint a biztonságpolitikai célok elérését szolgáló nemzetbiztonsági feladatok végrehajtása érdekében titkos információgyűjtési és adatszerzési, illetve szakértői szolgáltatásokat nyújt az ezek igénybevételére törvényi jogosultsággal rendelkező szervek részére (Rendőrség, ügyészség, Alkotmányvédelmi Hivatal, Információs Hivatal, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Terrorelhárítási Központ, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat).

10.5 Alkotmányvédelmi Hivatal (AH)

Működésének célja az állampolgárok és Magyarország alkotmányos rendjének védelme, biztonságának garantálása. Az AH vezetését a szervezet élére kinevezett főigazgató látja el.

Főbb feladatai: kémelhárítás, alkotmányvédelem (az ország alkotmányos rendjének törvénytelen eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvések felderítése és elhárítása), gazdaságbiztonság (különös tekintettel a kutatásfejlesztési és innovációs módszerek, valamint a pénzügyi stabilitást veszélyeztető módszerek feltárása és elhárítása), az energiaellátás, az infokommunikációs rendszerek biztonságának védelme, az illegális migráció figyelemmel kísérése, a fontos és bizalmas munkakört betöltők nemzetbiztonsági ellenőrzése.

10.6 Információs Hivatal (IH)

Az Információs Hivatal a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 4. § felhatalmazása alapján megszerzi, elemzi, értékeli és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, a külföldre vonatkozó, illetőleg külföldi eredetű, a nemzetbiztonsága érdekében hasznosítható információkat.

Az Információs Hivatal polgári hírszerző szolgálat, mely elsődlegesen az országhatáron kívül tevékenykedik. Általános rendeltetése, hogy a külföldre vonatkozó vagy külföldi eredetű bizalmas információk megszerzésével segítse elő a magyar nemzeti érdekek érvényesülését, működjek közre Magyarország függetlenségének biztosításában és törvényes rendjének védelmében.

A hírszerzési információk a kormányzati döntések megalapozását szolgálják. A Kormány meghatározza azokat a témákat, amelyekről a hírszerzés útján tájékozódni kíván. E hírigények alapulvételével az Információs Hivatal, különleges eszközzelrendszerén, olyan adatokat, értesítéseket, dokumentumokat szerez, amelyek a hivatalos csatornákon egyáltalán nem vagy csak korlátozottan ismerhetők meg.

Feladata teljesítése érdekében a Hivatal művelleti tevékenységet folytat. Humán és műszaki-tudományos eszközökkel létrehozott forrásokból titkos és bizalmas adatokat ismer meg, emellett nyilvános forrásokat is felhasznál, s kiaknázza a nemzetközi együttműködésben rejlő lehetőségeket is. A megszerzett információkat elemzi, a már rendelkezésre állókkal összeveti és értékeli, majd hírszerző jelentéseket készít, amelyeket a döntéshozóknak továbbít.

10.7 Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A NAV jogi személyiséggel rendelkező, a Kormány irányítása alatt álló, államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatal. Szervezetiirányítási jogkörrel a NAV élére kinevezett elnök rendelkezik.

A NAV feladatait központi, középfokú és alsó fokú szervei útján látja el.

A NAV feladata, az államhatáron át lebonyolódó áru- és utasforgalom vámellenőrzése, a vámterhek és egyéb közterhek kiszabása és beszedése. Különösen:

- külön törvényben meghatározott idegenrendészeti feladatok ellátása,
- a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának a vámokmányok adatainak ellenőrzése, az adóztatási, hatósági feladatok ellátása, a vám- és statisztikai célú ellenőrzések, javíttatása?, nyilvántartása, összesítése, feldolgozása és átadása,
- külön jogszabályban szabályozott, nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák forgalmának ellenőrzése,
- a pénzügyi (vám, deviza és adó) szabálysértések megelőzése, felderítése és elbírálása, a testület kezelésében lévő anyagi javak, értékek őrzése, kísérése,
- a nemesfémforgalommal és fémjelzéssel kapcsolatos ellenőrzési feladatok ellátása,
- a közúti határátkelőhelyek üzemeltetése, fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó
- feladatok végrehajtása.

10.8 A rendvédelmi szervek honvédelmi feladatai

A honvédelmi feladatokra vonatkozóan a rendvédelmi szervek a jogszabályban meghatározott hatáskörükben, illetékességi területükön:

- ellátják a honvédelem érdekében meghatározott feladataikat,
- ellátják a részükre kijelölt személyek és létesítmények védelmét,
- támogatják a Honvédséget egyes feladatainak végrehajtásában,
- részt vesznek a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában,
- közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában.

10.9 A rendvédelmi szervek katasztrófavédelmi feladatai

A rendvédelmi szervek a katasztrófavédelmi feladatokat tekintve a rájuk vonatkozó jogszabályban meghatározottak alapján végzik tevékenységeiket.

10.9.1 Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv feladatai

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a kijelölt erőivel részt vesz

- a) az ár- és belvíz elleni védekezésben,
- b) a járványügyi és a környezetvédelmi rendszabályok bevezetésének érvényesítésében,
- c) a nemzetközi és hazai katasztrófavédelmi gyakorlatokon, valamint a veszélyhelyzetek felszámolásában résztvevő szervezetek tevékenységének biztosításában,
- d) kijelölt objektumok őrzés-védelmében, ellenőrző-átengedő pontok telepítésében, működtetésében a kulturális örökség védett elemei védelmében,
- e) a lakosság védelmi célú építményei veszélyhelyzet idejére szóló előkészítésének, készenlétbe-helyezésének biztosításában,
- f) az áldozatok felkutatásában,
- g) a kitelepített és a befogadott lakosság regisztrációjában,
- h) a lakosság életét és anyagi javait tömeges méretekben veszélyeztető természeti csapások, ipari balesetek következményeinek felszámolásában részt vevő erők feladatai ellátásának biztosításában,
- i) a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság koordinálásával a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv kijelölt erői ellenőrzik a lakosság tartózkodásának korlátozására bevezetett intézkedések betartását.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv végzi

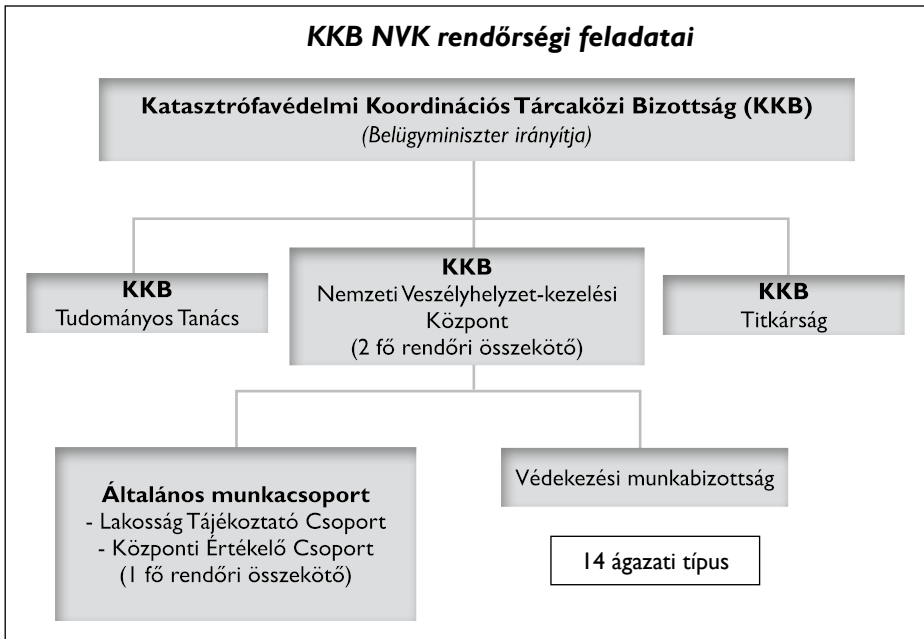
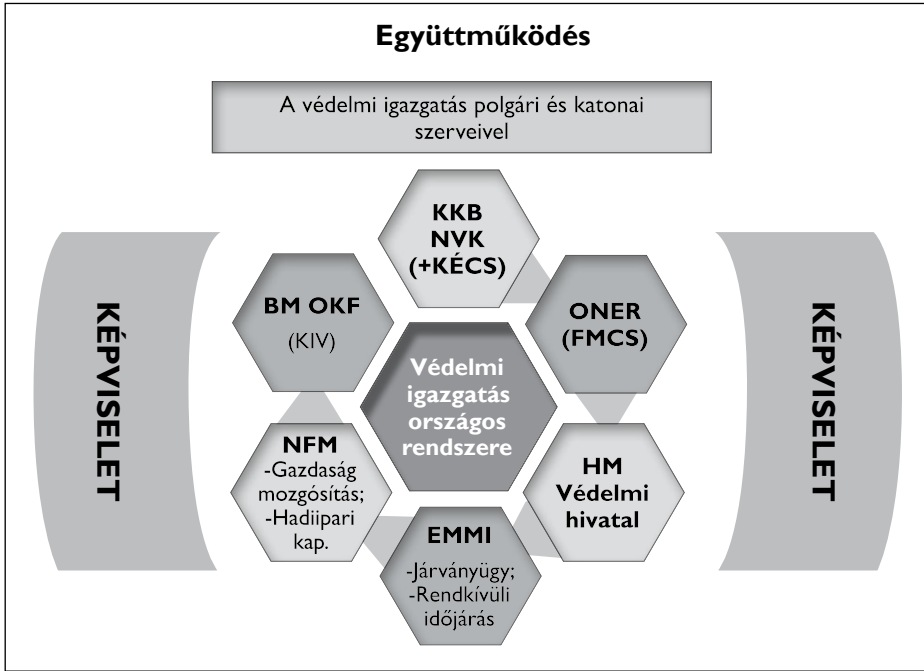
- a) a kárterületek lezárását, a forgalomirányítást, a kimenekítés, a kitelepítés és a befogadás rendőri biztosítását,
- b) a hazai és nemzetközi segélyszállítmányok és segélycsapatok mozgási útvonalainak biztosítását,
- c) a rend fenntartását a katasztrófák és a veszélyhelyzet kihirdetése esetén történő kitelepítés során, valamint a kitelepített lakosság befogadási helyein,
- d) a kárhelyszínen visszahagyott tulajdon őrzését,
- e) a kitelepítéssel érintett területre történő be- és kijárási közbiztonsági ellenőrzését,
- f) a bejárású útvonalak meghatározását,
- g) a rendőri feladatokkal kapcsolatos tájékoztatást, valamint az áldozatok és hozzátartozóik tájékoztatásának biztosítását,
- h) halaszthatatlan esetben a kitelepítés, továbbá a kimenekítés azonnali, helyszínen történő elrendelését,

- i) a helyszín biztosítását, lezárását,
- j) katasztrófaveszély vagy veszélyhelyzet felszámolásában részt vevő erők gyors közúti felvonulását és az államhatáron történő átléptetését elősegítő intézkedések végrehajtását,
- k) a nemzetközi katasztrófavédelemben részt vevő erők, eszközök schengeni külső határon lévő határterületen történő mozgásának biztosítását, illetve a vonatkozó nemzetközi megállapodásban rögzített határátléptetést a határátkelőhelyek körzetében.

10.9.1.1 Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv védelmi igazgatása

Forrás: ORFK Védelmi Igazgatási Osztály 2014

Forrás: ORFK Védelmi Igazgatási Osztály 2014

10.9.2 A büntetés-végrehajtási szervezet katasztrófavédelmi feladatai

A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények (bv. szervek) parancsnokain, igazgatóin keresztül irányítja és ellenőrzi a katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összességét, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, a közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, károsító hatásuk csökkentését, a személyi állomány, valamint a fogvatartottak életének és testi épségének védelmét, alapvető életfeltételeinek biztosítását, a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság koordinálásával, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat.

A bv. szervek a rájuk vonatkozó különös szabályok figyelembevételével, a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának utasítása, illetve a védelmi bizottságok felkérése alapján, alapfeladataik ellátását nem veszélyeztetve, a fogvatartás biztonságának elsődlegességét fenntartva, a személyi és fogvatartotti állomány bevonásával vesznek részt a katasztrófákat megelőző felkészülésben, a katasztrófák során az élet- és anyagi javak védelmében, a katasztrófákat követően a helyreállításban (a továbbiakban: katasztrófák elleni védekezés).

A bv. szervek személyi és fogvatartotti állományának katasztrófák elleni védekezése során, az egyéni védő- és a védekezéshez szükséges speciális eszközökkel történő ellátása, élelmezése a védelmi bizottságokkal való együttműködésben történik, különleges jogrendben a védelmi bizottság elnöke, valamint a miniszteri biztos rendelkezésének megfelelően. A bv. szervek katasztrófák elleni védekezésre alkalmas személyi és fogvatartotti állományának, várható feladatainak mértékéig történő, elméleti és gyakorlati felkészítésére a társ-, és együttműködő szervek közreműködésével kerül sor.

10.9.3 Az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat katasztrófavédelmi feladatai

Az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat főigazgatója irányítja és ellenőrzi a védekezésre való felkészülés és a védekezési időszak feladatainak teljesítését. Ennek érdekében:

- a) gondoskodik a felkészülés során a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, illetve a területileg illetékes polgármesterrel történő megfelelő együttműködésről,
- b) gondoskodik a Kat. tv-ben meghatározott esetekben a megyei védelmi bizottság elnökének vagy a polgármesternek az élet és az anyagi javak védelme érdekében kiadott intézkedései végrehajtásáról,
- c) a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság koordinálásával közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi szempontú, horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban.

10.9.4 A Terrorelhárítási Központ katasztrófavédelmi feladatai

Amennyiben a katasztrófa a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt és családtagjaikat érinti, a Terrorelhárítási Központ végzi kitelepítésüket és a befogadó helyek biztosítását.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság koordinálásával a Terrorelhárítási Központ közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban.

A Hivatásos Katasztrófavédelmi Szervezet jellemzőit, specifikumait a következő fejezetek fejtik ki.

11. Katasztrófavédelem és a rendvédelem kapcsolata

Az előző fejezethez kapcsolódóan a valós, modern biztonsági kihívásoknak megfelelően a katasztrófavédelem rendszere nyújt eligazítást az igazgatás szakmapolitikai és védelmi aspektusaira.

A Kormány a katasztrófavédelem megszervezése és irányítása körében meghatározza a Kormány tagjainak és a védekezésben érintett állami szervezeteknek a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait, megköti a katasztrófákkal kapcsolatos kölcsönös tájékoztatásra és segítségnyújtásra, valamint a megelőzés területén történő együttműködésre irányuló nemzetközi egyezményeket, összehangolja a katasztrófavédelemmel összefüggő oktatási, képzési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységet.

Létrehozza az országos katasztrófavédelmi információs rendszert, kihirdetésre előkészíti a veszélyhelyzet idején bevezetésre kerülő rendeletek tervezeteit, és megküldi azokat a végrehajtásért felelős személyeknek és szervezeteknek, valamint az éves költségvetésben tervezi a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható előirányzat mértékét. Gondoskodik a központi költségvetési tervezés keretében a katasztrófavédelem működésének és fejlesztésének pénzügyi feltételeiről, meghatározza a nemzeti kockázatelemzési, értékelési és feltérképezési követelményeket. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek, a honvédelemért felelős miniszter véleményének kikérését követően, kialakított javaslatára meghatározza a polgári védelmi szervezetek összlétszámát. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását.

A Kormány megszervezi a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását, a tervezés kormány szintű feladatainak végrehajtását, a katasztrófák következményeinek felszámolására való felkészülést, a megelőzést, a végrehajtást és a helyreállítás feladatainak tárcák közötti koordinációját. A katasztrófavédelem irányítása a szakirányítást végző kormányzati szervek közreműködésével valósul meg.

A Kormány a katasztrófavédelem irányítása során dönt a védekezéshez szükséges külföldi (nemzetközi) segítség igénybeviteléről és a külföldi állam részére történő segítségnyújtásról.

11.1 Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB)

A kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szervként hozza létre. Alapvetően döntés-előkészítő munkát folytat a kormány számára, illetve a vezetője útján kezdeményezi a katasztrófaveszély elhárításához szükséges nemzetközi segítségkérést, ezen felül összehangolja a hazai és külföldi szervek munkáját a védekezés idején.

Felépítése:

- A KKB elnöke a belügyminiszter.
- A KKB elnök-helyettese az elnök által kijelölt tag.

- A KKB tagjai: a honvédelmi miniszter, a közigazgatási és igazságügyi miniszter, a külügyminiszter, a nemzetgazdasági miniszter, a nemzeti erőforrás miniszter, a nemzeti fejlesztési miniszter és a vidékfejlesztési miniszter által kijelölt állami vezető.

A KKB ülésén állandó jelleggel tanácskozási joggal részt vesz a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója, az országos rendőrfőkapitány, a Honvéd Vezérkar főnöke, a KKB Tudományos Tanácsának elnöke, a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (a továbbiakban: KKB NVK) vezetője, valamint a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője.

A KKB ülésén a KKB elnökének döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal vesz részt a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgatója, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói, a KKB NVK-vezető szakmai helyettese, a Nemzeti Közlekedési Hatóság elnöke, az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) főigazgatója, az országos főállatorvos, az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke, az Országos Mentőszolgálat főigazgatója, az országos tisztifőorvos, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke, a Nemzeti Környezetügyi Intézet főigazgatója, az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója, valamint azon megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, akit a KKB napirendjén szereplő kérdés érint.

Természetesen a KKB elnöke a KKB ülésére más személyt is meghívhat. A KKB tagját akadályoztatása esetén a képviselt tárca szervezeti és működési szabályzatában kijelölt helyettese helyettesíti. A tanácskozási joggal rendelkező személyeket szervezet-szerű helyettesük képviseli.

11.1.1 A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter feladatai

A miniszter alapvetően felelős a hivatásos katasztrófavédelmi szerv irányításáért, működtetéséért. A Kormány egyidejű tájékoztatása mellett a polgári védelmi szervezetek részleges alkalmazását elrendeli, dönt az Országgyűlés által az éves költségvetésben a nemzetközi segítségnyújtásra hatáskörébe utalt előirányzat felhasználásáról.

Háromévente jelentést készít az Országgyűlésnek és a Kormánynak a főbb természeti csapásokra és az ember okozta katasztrófákra kiterjedő kockázatelemzésekről, a katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés helyzetéről, illetve a védekezésről. Gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (NATO CEP) katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, melynek érdekében biztosítja a képviseletet a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottságban (NATO CEPC), el látja a NATO CEPC katasztrófavédelmi szerveivel való kapcsolattartást. Gondoskodik az EU polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, ennek keretében biztosítja a kapcsolattartást és a képviseletet az EU intézményeiben, a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban. A katasztrófák elleni védekezés területén felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért, valamint jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet.

11.1.2 A központi államigazgatási szerv vezetőjének feladatai

A központi államigazgatási szerv vezetője felelős az ágazati feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért. Megállapítja az ágazati tevékenységgel összefüggő adatközlési, bejelentési, hatósági engedélyezési kötelezettségeket, és végzi az érvényesítésükhöz szükséges szabályozási és jogalkalmazói feladatokat, irányítja a megelőző védelmi feladatok ágazati végrehajtását. Az állami költségvetési tervezés rendszerében az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével meghatározza az ágazati katasztrófavédelmi rendszer és szervek működéséhez szükséges pénzügyi feltételeket. A közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért felelős miniszterrel egyetemben végrehajtja a katasztrófavédelmi célú távközlési, informatikai, valamint ágazati mérő- és ellenőrző rendszerek egységes irányítási rendszerbe illeszkedő kialakítását és működtetését. Kijelöli az ágazat katasztrófavédelemben részt vevő szerveit és a katasztrófavédelemben bevonható gazdálkodó, valamint az önkéntesen jelentkező civil szervezetek közül az állandó együttműködésre alkalmas és a helyi részvételnél átfogóbb tevékenységre is képes szervezeteket. Meghatározza a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladataikat, jogszabály alapján intézkedik felkészítésükre és a működési feltételeik megteremtésére.

11.2 A megyei, fővárosi és helyi védelmi bizottság feladatai

A megyei, a fővárosi, illetve a helyi (járások szintjén) védelmi bizottság az illetékeségi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. A megyei, fővárosi védelmi bizottság az illetékeségi területén irányítja és összehangolja a helyi védelmi bizottságok, a főpolgármester, a megyei közgyűlési elnök, a polgármesterek katasztrófavédelmi feladatait. A megyei, fővárosi védelmi bizottság a felkészülés érdekében összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek jogszabályokban és szakmai irányelvekben meghatározott felkészülési feladatait, irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét, irányítja a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervező tevékenységet. Szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást, gondoskodik más megyékkel és a fővárossal történő együttműködés, kölcsönös segélynyújtás feltételeinek biztosításáról. Szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a civil szervezetekkel való területi szintű együttműködését, szervezi a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának és tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását. Felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek létrehozásáért, és felelős a védekezéshez szükséges vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért.

11.2.1. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének feladatai

A megyei és a fővárosi védelmi bizottság elnöke és a polgármester a katasztrófavédelmi feladatoknak a törvényben meghatározott irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el. A felkészülés és a megelőzés időszakában a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke a bizottság döntésének megfelelően biztosítja a katasztrófavédelemben érintett és hatáskörébe tartozó megyei és helyi szervezetek felkészítését, alkalmazhatóságát, részükre a felkészülés érdekében feladatot határoz meg. Biztosítja a társadalmi és a karitatív szervezetek részvételét a felkészülés feladataiban, irányítja a megyei, fővárosi védelmi bizottság által szervezett, a katasztrófák elleni védekezésben érintett szervek, szervezetek gyakorlatait, ellenőrzi a felkészülés hatékonyságát. Felelős a riasztás, tájékoztatás előkészítéséért és végrehajtásáért, gondoskodik a lakosság és a gazdálkodó szervezetek riasztásához, tájékoztatásához szükséges eszközök működtetéséről, a megyei, fővárosi védelmi bizottság ülésének napirendjére tűzi a védekezésben részt vevő szervek felkészültségéről szóló beszámolót. Az éves feladattervben meghatározza a polgármesterek felkészítésével kapcsolatos feladatokat, kezdeményezheti kölcsönös segítségnyújtási tervek kidolgozását más megyékkel és a fővárossal kötött megállapodások alapján. Egyetértési jogot gyakorol a területi polgári védelmi szervezetek felépítésére, létszámára vonatkozó, a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv által tett, javaslatokkal kapcsolatosan. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére felterjeszti az illetékességi területén lévő települések polgármestereinek a települések katasztrófavédelmi besorolására vonatkozó javaslatait. Szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a civil szervezetek, valamint a polgári védelmi szervezetek együttműködését. Felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek megalakításáért, valamint a megyei (fővárosi) veszélyelhárítási terv elkészítéséért. Felelős a vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért.

A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, a védelmi bizottság közreműködésével, a védekezés irányítása terén szervezi a Kormány által meghatározott területi védekezési feladatok végrehajtását, irányítja a védekezést és kezdeményezi a Kormány hatáskörébe tartozó intézkedések megtételét. Magához vonhatja a védekezés irányítását, ha a saját vagy az érintett polgármester helyzetértékelése szerint a katasztrófa elleni védekezés a helyi védelmi bizottság lehetőségét meghaladja, erről haladéktalanul értesíti a kormányzati koordinációs szervet. Halasztást nem tűrő esetben, a helyben szokásos módon, átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges mértékben a veszélyeztetett területekről az állampolgárok kimenekítését, és erről a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve útján haladéktalanul értesíti a Kormányt.

Folyamatosan értékeli a kialakult helyzetet, a védekezés helyzetét, minderről jelentést tesz az ide vonatkozó jogszabályban meghatározottak szerinti miniszteri biztosnak és tájékoztatja a kormányzati koordinációs szervet. Elrendeli a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter intézkedése alapján vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával a polgári védelmi szervezetek alkalmazását, erről egyidejűleg tájékoztatja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetőjét. Összehangolja a lakosság és az anyagi javak kitelepítését, kimenekítését, befogadását, ellátását, továbbá a helyi védekezés megszervezését.

Ha a területi, illetve a helyi szintű védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékségi területén a megyei, fővárosi vagy helyi védelmi bizottság elnöke, illetve a polgármester, több megye területét illetően a Kormány vagy bizottsága jelöli ki; a kijelölésig az események következményeinek felszámolásában elsődlegesen érintett szerv vezetője végzi a védekezés irányítását.

11.3 A helyi védelmi bizottság elnökének védekezéssel kapcsolatos feladatai

A helyi védelmi bizottság elnöke működési területén irányítja a védekezésben résztvevő szervek, szervezetek tevékenységét, utasíthatja a védekezés irányítása során a védekezésben résztvevő szervezetek vezetőit a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére, intézkedik a védekezéshez igénybe vehető állomány és eszközök átcsoportosítására és bevonására. A helyi védelmi bizottság elnökének az ide vonatkozóan meghatározott irányítási és utasítási jogköre nem terjed ki a főpolgármesterre és a megyei közgyűlés elnökére.

11.4 A polgármester feladatai

A polgármester (a fővárosban a főpolgármester) az illetékségi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait. E feladatok végrehajtására, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve egyetértésével, közfoglalkoztatási támogatást igényelhet az erre a célra létrehozott költségvetési előirányzat terhére, a külön jogszabályban meghatározottak szerint.

A polgármester a felkészülés keretében felelős a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási tervek elkészítéséért, valamint a helyi lehetőségek figyelembevételével a védekezés feltételeinek a biztosításáért. Irányítja a védekezésre való felkészítést, gyakorolja katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe. A polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a területi, települési, kerületi és munkahelyi polgári védelmi szervezetbe kiképzésre és gyakorlatra osztja be. Felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet megalakításáért, gondoskodik az illetékségi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról. A gazdálkodó szervezetek részére határozattal elrendeli a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek megalakítását és az alkalmazás feltételeinek biztosítását. Biztosítja a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő, rendelkezésre bocsátott technikai berendezések működtetését, részt vesz a feladatainak ellátása érdekében a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által szervezett felkészítéseken, kijelöli a katasztrófák el-

leni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst. A főpolgármester és a megyei közgyűlés elnöke szervezi és irányítja a fővárosi és a megyei önkormányzat közfeladataihoz kapcsolódó katasztrófavédelmi tevékenységet.

A polgármester a településen, a védekezés során az idevonatkozó jogszabály bevezetésében meghatározott kivétellel, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet. Halasztást nem tűrő esetben átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket és erről haladéktalanul értesíti a település szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjét és a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét. A polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal polgári védelmi szolgálatra kötelezi, szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését, szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének rendelkezése alapján vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával elrendeli a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását, együttműködik más települések polgármestereivel, a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában.

11.5 A gazdálkodó szervezet vezetőjének feladatai

A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője felelős a szervezet védekezési feladatainak ellátásáért. Ennek keretében hatósági határozatban megjelölt polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetet hoz létre, kijelöli a munkahelyi polgári védelmi szervezet tagjait, és beosztásuk esetén gondoskodik a felkészítésükről, valamint a szervezet működtetéséről. Szervezi és irányítja az alkalmazottak katasztrófavédelmi felkészítését, gondoskodik a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen anyagi javak (különösen élelmiszer, víz, gyógyszer, takarmánykészletek, állatállomány) műszaki-technikai, valamint radiológiai, biológiai és vegyi megelőző védelméről. Működési területén kívül közreműködik a károk csökkentésében, valamint a mentéshez szükséges halaszthatatlan munkák végzésében, továbbá gondoskodik az alkalmazottak védelmét szolgáló védőlétesítmények létrehozásáról, fenntartásáról, az egyéni védőeszközök biztosításáról.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a gazdálkodó szervezet székhelye, telephelye szerint illetékes helyi szervének előzetes egyetértésével, jóváhagyja a gazdálkodó szervezet veszélyelhárítási tervét.

11.6 A katasztrófák elleni védekezésben közreműködő önkéntes szervezetek feladatai

Az önkéntesen segítséget nyújtó személyek, az önkéntesen közreműködő társadalmi és karitatív szervezetek, önkéntes mentőszervezetek részt vehetnek a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatok ellátásában. Az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatok ellátásában a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel kötött megállapodás alapján vehetnek részt. Az önkéntesen segítséget nyújtó személyek a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladat végrehajtásáért felelős személy irányításával látják el a számukra meghatározott feladatot. A védekezési feladatokba csak a hivatásos katasztrófavédelmi szerv által szakmailag megfelelőnek minősített önkéntes mentőszervezet vonható be.

12. Katasztrófavédelem rendeltetése, szervezete, főbb feladata, szakmai területei

2000. január 1-jéig tekinthetünk vissza a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet megalkulásának előzményeire vonatkozóan.

Az Országgyűlés az akkori Alkotmányból, a nemzetközi egyezményekből eredő feladatok teljesítése érdekében, valamint az életet és a vagyónbiztonságot, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése és károsító hatásai elleni védekezés egységes irányítási rendszerének kialakítása és működtetése, továbbá a veszélyhelyzetben, illetve a katasztrófa sújtotta területeken alkalmazható szabályok bevezetése céljából alkotta meg a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvényt.

Addig a katasztrófavédelmi szervezetek kialakulása esetére nem állt rendelkezésre olyan magas szintű jogszabály, amely egységesen szabályozta volna mind felsőszinten, mind pedig a végrehajtás szintjén a védekezés irányításának rendjét. Tekintettel arra, hogy az akkori kormányprogram egy hatékonyabban működő katasztrófaelhárító rendszer működtetését tűzte ki célul, a törvény egyrészt eleget kívánt tenni annak a korábbi igénynek, hogy ipari vagy természeti katasztrófák bekövetkezése esetére törvény szabályozza a különböző szintű állami szervek tevékenységét a védekezés irányításában, másrészt meg kívánta teremteni a jogi alapjait egy új szervezeti felépítésben működő katasztrófaelhárító szervnek.

A következő lépésben a társadalom által joggal elvárt szerepének betöltése érdekében megkövetelte a különböző természeti és egyéb változásokhoz igazodó korrekciók elvégzését, az állami szerepvállalás növelését és az igényelt fejlesztések megvalósítását. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 2012. január 1-jétől szükséges és indokolt változtatásokkal létrehozta az egységes irányítású, hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet.

A korábbi hivatásos önkormányzati tűzoltóságok feletti irányítás állami kialakításával méltó módon foglalhatták el a valós rendeltetésüknek megfelelő helyüket hivatásos tűzoltóságokként. Ezzel hozzájárultak egy egységes rendvédelmi szerv kialakításához, a magyar lakosság élet- és vagyónbiztonságának, a nemzetgazdaság és a kritikus infrastruktúra elemek biztonságos működésének védelméhez. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv, államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, melynek fő szakmai területei: a polgári védelem, az iparbiztonság és a tűzvédelem területének specifikációit rendeli magához.

12.1 A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF). A BM OKF vezetője a központi szervet vezeti, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi- és helyi szerveinek működését és szakmai tevékenységét irányítja. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervé-

nek vezetője központi irányítási és felügyeleti jogkörében a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott irányítási jogosítványokon túl javaslatot tesz a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezető helyettesének vagy helyetteseinek kinevezésére és felmentésére, továbbá gyakorolja a munkáltatói jogokat a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének állományába tartozó személyek felett.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője a katasztrófaelhárítás irányításával és koordinálásával kapcsolatos jogkörében biztosítja a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek működési feltételeit, tervezi és felügyeli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő jóváhagyott fejlesztéseket, javaslatot tesz a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére a katasztrófavédelem működését, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatkörét érintő jogszabályoknak és a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek megalkotására. Kidolgozza a katasztrófavédelemmel összefüggő tervezési, szervezési, felkészítési szakmai elveket és követelményeket, végzi a lakosság mentésével kapcsolatos tervező, szervező feladatokat, irányítja az alárendelt szerveknek a bekövetkezett események következményeinek felszámolására irányuló tevékenységét. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányításával közreműködik a katasztrófák várható következményeinek megelőzésére és elhárítására vonatkozó tervezésben. Felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló, központi polgári védelmi szervezet létrehozásáért és a központi veszélyelhárítási terv elkészítéséért. Meghatározza a tűzvédelmi és műszaki mentési, valamint a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, irányítja és ellenőrzi az alárendelt szervek szakmai munkáját és tevékenységét. Ellátja a polgári védelmi szervezetek létrehozásával és felkészítésével, ellátásával és alkalmazásával, valamint a lakosság és az anyagi javak mentésével összefüggő tervezési és szervezési feladatokat. Biztosítja a védelmi igazgatás szerveinek működéséhez szükséges szakértőket és részt vesz a védelmi igazgatás tervezési feladataiban, együttműködik az országos illetékességgel eljáró szervek ágazati katasztrófaelhárítási szervezeteivel. Feladatai ellátásához az ingatlanügyi hatóságtól a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervtől adatot, a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezelésére jogosult szervtől földmérési és térképészeti állami alapadatokat, termékeket kérhet. Gondoskodik a közfoglalkoztatás feltételeinek rendelkezésre állásáról a katasztrófák elleni védekezésre való felkészüléssel, a védekezéssel és a helyreállítással összefüggő katasztrófavédelmi feladatok hatékonyabb ellátása érdekében. Irányítja a veszélyes áruk szállításának ellenőrzésével kapcsolatos, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv hatáskörébe tartozó hatósági feladatok ellátását.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos jogkörében közreműködik a katasztrófavédelemmel kapcsolatos nemzetközi szerződések szakmai előkészítésében, részt vesz a nemzetközi együttműködésben, ennek keretében folyamatos kapcsolatot tart fenn a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel. Jelöli a NATO CEPC munkájában az állandó képviselőt ellátó összekötő személyt, jelöli a NATO CEPC alá tartozó polgári védelmi bizottság (CPG) munkájában a nemzeti szakmai képviselőt ellátó személyt. Biztosítja a nemzetközi szer-

vezetekkel, így különösen az EU és a NATO, polgári védelmi gyorsriasztó és információs rendszereivel való kapcsolattartást, előkészíti, koordinálja és biztosítja a nemzetközi szervezetekben és azok szakmai testületeiben való érdekképviseletet. Ellátja az EU Lisszaboni Szerződésből eredő polgári védelmi tevékenységek koordinálásával kapcsolatos feladatokat, és szoros kapcsolatot tart fenn a külpolitikáért felelős miniszterrel, a humanitárius segítségnyújtással való összhang megteremtése érdekében. Biztosítja a hazai és nemzetközi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését, szervezését és az azokon való részvételt, biztosítja a Kormány által kötött katasztrófavédelmi egyezményekben foglaltak maradéktalan végrehajtását, a regionális és határ menti együttműködéssel összefüggő feladatok folyamatos végrehajtását. Részt vesz a katasztrófák megelőzésére és felszámolására irányuló nemzetközi együttműködésben, szükség esetén, a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve, biztosítja a nemzetközi segítségnyújtásra kijelölt szervek rendelkezésre állását, illetve a külföldi állam katasztrófa sújtotta területeire történő kijuttatását. Szervezi a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás gyakorlati végrehajtását, a szállítmányok továbbítását és folyamatos kapcsolatot tart a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel. E tevékenységbe bevonja a különböző karitatív szervezeteket, a Magyar Vöröskeresztet és azokat a nemzetközi karitatív szervezeteket vagy azok magyar tagozatait, amelyek erre előzetesen a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervével megállapodást kötöttek. Szükség esetén, a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve, biztosítja a nemzetközi segítség fogadását, elősegíti kapacitásai függvényében a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását, végzi az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő katasztrófavédelmi feladatokat.

12.2 A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve költségvetési szerv, amely jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként jár el, ellátja a jogszabályokban részére meghatározott feladatokat, irányítja a hivatásos tűzoltóságokat és a katasztrófavédelmi kirendeltségeket.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve ellátja az önkormányzati tűzoltóságok felügyeletét, ellenőrzi a létesítményi tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek tevékenységét.

12.3 A hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervei

A területi szervek alárendeltségébe katasztrófavédelmi kirendeltségek (járási szintnek megfelelően) tartoznak. Ezek a szervek önálló feladat- és hatáskörrel rendelkeznek. A kirendeltséget a kirendeltség-vezető vezeti. A kirendeltség szervezeti elemét képezik a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és a katasztrófavédelmi őrsők. Ezen szervezeti egységek a feladatok végrehajtásában vesznek részt. A katasztrófavédelmi kirendeltségek

mindegyike saját illetékességi területén belül felelős a katasztrófavédelemmel összefüggő feladatok szakirányításáért.

A katasztrófavédelem rendszerében természetesen más, arra rendelt ágazati minisztériumok, szervezetek és szervek is érintettek, melyek irányítása, koordinációja adott katasztrófatípusnak megfelelően történik, kapcsolódva a rendvédelmi szervek feladataihoz.

Befejezés

A biztonság, a biztonságra való törekvésünk az egyik alapszükségletünk. A biztonság egység, amit nem szeretnénk továbbosztani. Nemzetünk egyik legdrágább kincse.

A biztonság elméletének művelése, kutatása, gazdagítása és gyakorlatának megalapozása egy határtudomány. A biztonságtudomány feladata, az elméleti tételek, rendszabályok gyakorlatba való átültetése, azaz ez által a biztonság megteremtése, fenntartása, szavatolása, tehát a biztonság megteremtésének, fenntartásának és szavatolásának gyakorlata.

Az elkészült jegyzet célja az volt, hogy az olvasó képet kapjon a közigazgatás rendészeti és rendvédelmi államigazgatási funkciókról, az érintett szervekről, az önkormányzati igazgatás, rendészeti és honvédelmi igazgatási rendszeréhez kapcsolódóan. Célul tűztem ki, hogy a Nemzeti Közsolgálati Egyetem hallgatói közelebb kerüljenek a kialakított biztonságos rend megóvásának és fenntartásának feladataihoz, a közös és egységes munkához. A biztonságos rend és a rend biztonsága adja az egyik legfontosabb értékét és mércéjét hazánknak. Ennek megvalósítása valamennyi hivatásrendnek közös feladata, nemzeti ügye.

Bakondi György szerint *„a rendvédelemnél is mindenekelőtt markáns és tudatos értékválasztásra van szükség, amely determinálja a stratégiai megalapozást, a jogalkotást, a bűnüldözést, a bűnmegelőzést, ítélkezést, a büntetés végrehajtását.”*

Budapest, 2014. április 6.

*Ambrusz József t. ezredes, tanácsos
NKE Katasztrófavédelmi Intézet
szakoktató*

Felhasznált irodalom

- BAKONDI György: *A rendvédelem aktuális kérdései*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X. kötet. Pécs, 2009. 33–39.
- BEREGNYEI József: *Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a Határőrséghez*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. kötet. Pécs, 2002. 27–33.
- BODONYI Ilona: *A rendészettudomány kutatásmódszertana*. Jegyzet. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2008.
- BLESZITY János – ZELENÁK Mihály: *Tűzvédelmi ismeretek*. Szövetkezeti Szervezési Iroda, Budapest, 1990.
- BUKOVICS István: A természeti és civilizációs katasztrófák paradigmaticus elmélete. MTA doktori értekezés. Budapest, 2007.
- BUZÁS Gábor: *Közigazgatás – rendészet – rendőri intézkedés*. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, védés: 2011. 03. 18. http://doktori-iskola.law.pte.hu/files/tiny_mce/File/Archiv2/buzas/buzas_gabor_ertekezes_nyilv.pdf letöltés ideje: 2014. 04. 10.
- CHRISTIÁN László: *A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet fogalmainak tisztázása*. Iustum Aequum Salutare, VI. évf. 2010/1. 175–192.
- CSÓKA Ferenc: *Rendvédelem kontra rendészet*. Előadás, XXVI. Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Konferencia, 2011. 11. 11. ELTE ÁJK, www.bm-tt.hu/cuccok/letolt/mtuun/nov11/program.pdf letöltés ideje: 2014. 04. 05.
- DEMETER István – BARTA VAMOS László: *Katasztrófa és polgári védelmi ismeretek II. rész – „A nemzeti katasztrófa elleni védelem alapjai”*. Tanfolyami jegyzet. 2003.
- ENDRÓDI István: *A katasztrófavédelem feladat- és szervezetrendszere*, Nemzeti Köszolgálati Egyetem Vezető- és Továbbképzési Intézet, Budapest, 2013,
- ERNYES Mihály: *A rendvédelem fogalma*. (Polémia és tézisek)
- FINSZTER Géza: *A rendészeti rendszer alkotmányos és közjogi alapjai* című az átfogó rendészeti stratégia társadalmi vitájához szánt 2. számú előtanulmány. Kézirat. Budapest, 2008.
- FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete*. KJK KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2003. 24–42., 58–67., 99–117., 39–150., 170–190., 207–241.
- FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Nemzeti Köszolgálati Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013.
- FINSZTER Géza: *Rendészet vagy rendvédelem*. Belügyi Szemle, 2001/2. 88–96.
- FINSZTER Géza: *A rendészeti igazgatás jogi alapjai*. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2008.
- FINSZTER Géza: *A rendészet társadalom elmélete 1-2*. Rendvédelmi füzetek. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2003.
- FINSZTER Géza: *A rendészettudomány alapjai*. Oktatási segédanyag, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- FÓRIZS Sándor: *Rendészeti kihívások – Németországi válaszok*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. kötet. Pécs, 2013. 43–55.

- GAÁL – HAUTZINGER (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. kötet*. Pécs, 2008.
- GAÁL – HAUTZINGER (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. kötet*. Pécs, 2010.
- GAÁL – HAUTZINGER (szerk.): *Pécsi határőr tudományos közlemények XIII. kötet*. Pécs, 2012.
- GRAFJÓDI István – Kátai-urbán Lajos: *Katasztrófák gazdasági aspektusainak vizsgálata, különös tekintettel a környezeti katasztrófák és ipari balesetek vállalati versenyképességet befolyásoló hatásaira*. *Hadmérnök*, 2. évf. 2007/2. 5–12.
- IVÁNCSCS Imre: *Támpontok a rendészet fogalmának meghatározásához*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. kötet. Pécs, 2002. 2–6.
- JANZA Frigyes: *A rendészeti karrier rendszer*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. kötet. Pécs, 2008. 108–132.
- KACZIBA Antal: *Közrend, magánrend, közbiztonság*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. kötet. Pécs, 2013. 24–36.
- KATONA Géza: *A kriminálpolitikai és a rendészettudományi fogalomrendszer analízise, az egységes fogalomhasználat biztosítása*. 4. számú előtanulmány az átfogó rendészeti stratégia társadalmi vitájához. Budapest, 2008. <http://www.police.hu/rttit/elotanutmany.html>
- KOBOLKA István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Nemzeti Közszolgálati Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013.
- KOVÁCS Gábor: *A rendészet, határrendészet értelmezése a határőrségi csapaterő feladat és tevékenységrendszerében*. Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. kötet. Pécs, 2002.
- KÖKÉNYESI József: *Az önkormányzati rendészet a magyar közigazgatásban*. Vitairat. Budapest, 2010. http://www.kozigkut.hu/doc/kokenyesi_10okt.pdf letöltés ideje: 2014. 04. 01.
- LAKATOS László: *Honvédelmi igazgatás*. Egyetemi jegyzet, 2012.
- LÉNÁRT Ferenc: *Biztonság, nemzetbiztonság*. Új Honvédségi Szemle, 2001/1. 41–59.
- MAGYARY Zoltán: *A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában, A magyar közigazgatás szervezete működése és jogi rendje*, Magyar közigazgatás. Királyi Magyar Nyomda, Budapest, 1942.
- MEZEY Barna: *Közigazgatási jog – rendvédelmi jog. A magyar polgári rendvédelem a 19. és a 20. században*. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány, Budapest, 2004.
- OPÁL Sándor: *Hadtudomány, rendvédelem és közbiztonság-politika*. Rendészeti Szemle, 1991/11.
- OROVÉCZ István: *A polgári védelem lehetséges feladatai a Magyar Köztársaság Nemzeti Katonai Stratégiája tükrében*. Polgári Védelmi Szemle, V. évf. 2009/1. 51–56.
- PAPP Judit: *Rendvédelem vagy rendészet*. Új rendészeti tanulmányok, 1998/1.
- PARÁDI József: *Rendvédelem vagy rendészet*. Belügyi Szemle, 2001/2. 97–108.
- PARÁDI József (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Osiris Kiadó, Budapest, 1996.

- PETRÉTEI József: *Magyar alkotmányjog II.* Dialóg-Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2001.
- PATYI András: *Közigazgatás – Alkotmány – Biráskodás.* Universitas, Győr, 2011.
- PÁTZAY György – KOSSA György – GRÓSZ Zoltán: *Atomerőművek biztonsága és az atomerőművi balesetektől, üzemzavarokból levonható következtetések.* Védelem Online: a virtuális szakkönyvtár, 2014. 1–7.
- RESTÁS Ágoston: *A tűzoltásvezetők döntései – elméleti szempontból.* Védelem: Katasztrófa-, Tűz és Polgári Védelmi Szemle, VIII. évf. 2001/2.
- SZIKINGER István: *Rendőrség a demokratikus jogállamban.* Sík Kiadó, Budapest, 1998.
- SZIKINGER István: *A közrend és a közbiztonság.* Rendészeti Szemle, 1999/10.
- SALLAI János: *Rendészeti rendszerek.* Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2013.
- SMUK Péter: *Magyar közjog és politika 1989–2011.* Osiris Kiadó, Budapest, 2011.
- SCHWEICKHARDT Gottliff: *Katasztrófavédelmi igazgatás.* Nemzeti Közszerződési és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013.
- SZABÓ Csaba – HORVÁTH László: *Magyarország Alaptörvényének és a Magyar Köztársaság Alkotmányának összevetése a különleges jogrend vonatkozásában.* Hadmérnök, VII. évfolyam 2012/2.
- SZAMEL Lajos: *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai.* Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája, Budapest, 1990. 30.
- TEKE András: *Az integráció, az integrált rendvédelem és az integrált biztonság.* Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VII. kötet. Pécs, 2007. 37–54.
- VIRÁNYI Gergely: *Gondolatok a rendészettudományhoz.* Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. kötet. Pécs, 2002. 34–69.
- ZACHAR József: *A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában.* Rendőrtiszti Főiskola tudományos konferencia. Rendvédelem-történeti Füzetek, III. évf. 1992/4. 8–20.

Jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

234/2011. (XI. 10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

290/2011. (XII. 22.) Kormányrendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény végrehajtásáról

62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

1150/2012. (V. 15.) Kormányhatározat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

94/1998. (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről

A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Kormányhatározat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

A Kormány 1656/2012. (XII. 20.) Kormányhatározat Magyarország Nemzeti Katonai stratégiájának elfogadásáról

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (Rtv.)

2011. évi CLXXVII. törvény az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítéséről, az azokkal kapcsolatos katonai igazgatási feladatokról, a hadköteles nyilvántartás vezetése, a gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosítása érdekében teljesítendő adatszolgáltatásokról és a honvédelmi ágazatban használt igazolványokkal kapcsolatos adatkezelésről

131/2003. (VIII. 22.) Kormányrendelet a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról

167/2010. (V. 11.) Kormányrendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről

219/2011. (X. 20.) Kormányrendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről

24/1997. (III. 26.) BM rendelet az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmények köréről

18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről

9/2007. (IK 8.) IRM-ÖTM együttes utasítás a terrorizmus elleni fellépés egységes végrehajtására

143/2007. (XII. 4.) FVM rendelet a madárinfluenza elleni védekezés részletes szabályairól

- 32/2011. (XII. 2.) BM utasítás a Polgári Veszélyhelyzeti Információs Rendszer és a Marathon Terra védelmi igazgatási célú infokommunikációs alkalmazás létrehozásáról és üzemeltetéséről
- 26/2012. (VI. 15.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenléte helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülés szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről
- 30/2012. (VII. 16.) BM utasítás a Nemzeti Helyzetértékelő Központ működésének szabályairól.
- 278/2011. (XII. 20.) Kormányrendelet a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer rendeltetéséről, feladatairól, eljárási rendjéről, a közreműködők kötelezettségeiről
- 1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítása a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról
2013. évi CXCI. törvény 2013. évi CXCI. törvény egyes törvényeknek a katasztrófák elleni védekezés hatékonyságának növelésével összefüggő módosításáról
2004. évi CXL. törvény 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
2003. évi C. törvény 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről
1997. évi CLV. törvény 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről
- 178/2013. (VI. 4.) Kormányrendelet 178/2013. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanácsról
1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
2012. évi XC. törvény a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról
- 28/2011. (IX. 6.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról
2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információ-biztonságáról
- 65/2013. (III. 8.) Kormányrendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 233/2013. (VI. 30.) Kormányrendelet az elektronikus információs rendszerek kormányzati eseménykezelő központjának, ágazati eseménykezelő központjainak, valamint a létfontosságú rendszerek és létesítmények eseménykezelő központja feladat- és hatásköréről
- 285/2007. (X.29.) Kormányrendelet a villamosenergia-rendszer jelentős zavara és a villamosenergia-ellátási válsághelyzet esetén szükséges intézkedésekről
1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról
- 16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról

- 29/2011. évi NVSZF utasítás a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- 295/2010.(XII. 22.) a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól
1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről
- 373/2011. (XII. 31.) Kormányrendelet a munkavédelmi hatósági feladatokat ellátó egyes szervek kijelöléséről
- 173/2013. (V. 30.) Kormányrendelet az elzárás és a szabálysértési elzárás végrehajtását foganatosító intézetek kijelöléséről
2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

Letöltések:

- <http://www.kormany.hu/hu/mo/rendvedelem/rendvedelmi-szervek-es-a-buntt>
- <http://www.kormany.hu/hu>
- <http://www.kormany.hu/hu/a-kormany-tajjai>
- <http://www.kormany.hu/hu/miniszteriumok>
- <http://www.kormany.hu/hu/felelossegi-teruletek>
- <http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium>
- <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium>
- <http://www.uni-obuda.hu/tudomany>
- <http://www.rendeszet.hu/>
- http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_index
- http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_jogszabaly

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.